

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ»**

Μεταπτυχιακή εργασία

«Διαδικτυακό ραδιόφωνο στο νηπιαγωγείο-Η μελέτη περίπτωσης του 24ου
Νηπιαγωγείου Νίκαιας»

Μαρία Κωνστάντη

Ρόδος, Φεβρουάριος 2022

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ»**

Μεταπτυχιακή εργασία

Μαρία Κωνστάντη

ΑΜ:4132020018

«Διαδικτυακό ραδιόφωνο στο νηπιαγωγείο-Η μελέτη περίπτωσης του 24ου
Νηπιαγωγείου Νίκαιας»

«Web radio in kindergarden-A case study of 24th Nikaias Kindergarden»

Επιβλέπων Καθηγητής: Αλιβίζος (Λοΐζος) Σοφός

Μέλη Συμβουλευτικής Επιτροπής:

Δάρρα Μαρία

Καραμούζης Πολύκαρπος

Ρόδος, Φεβρουάριος 2022

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*Διαδίκτυακό ραδιόφωνο στο νηπιαγωγείο - Η μελέτη περίπτωσης του 24ου Νηπιαγωγείου
Νίκαιας*

*

Web radio in kindergarden - A case study of 24th Nikaias Kindergarden

ΚΩΝΣΤΑΝΤΗ ΜΑΡΙΑ

Επιβλέπων: Σοφός Αλιβίζος, Καθηγητής ΠΤΔΕ Παν. Αιγαίου

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή στις 08 Φεβρουαρίου 2022

1. Σοφός Αλιβίζος, Καθηγητής ΠΤΔΕ Παν. Αιγαίου	
2. Δάρρα Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΠΤΔΕ Παν. Αιγαίου	
3. Καραμούζης Πολύκαρπος, Καθηγητής ΠΤΔΕ Παν. Αιγαίου	

ΡΟΔΟΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2022

Δηλώνω υπεύθυνα ότι είμαι συγγραφέας αυτής της πρωτότυπης μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, ότι έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες και ότι αυτή η εργασία προετοιμάστηκε από μένα προσωπικά ειδικά για το συγκεκριμένο Π.Μ.Σ.

Μαρία Κωνστάντη

Ευχαριστίες

Η συμμετοχή μου σε ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα ήταν όνειρο ζωής και ένα όμορφο ταξίδι που τώρα φτάνει στο τέλος του. Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί την ολοκλήρωση των σπουδών μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Επιστήμες της Αγωγής-Εκπαίδευση με Χρήση Νέων Τεχνολογιών» του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Για την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς και θερμότερες ευχαριστίες μου σε όσους βοήθησαν στην δημιουργία και ολοκλήρωση της.

Αρχικά ένα μεγάλο ευχαριστώ στον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Αλιβίζο Σοφό για την συμβουλευτική και επιστημονική του καθοδήγηση, τις ουσιώδεις συμβουλές, τις εύστοχες προτάσεις και τις εποικοδομητικές παρατηρήσεις του σε όλα τα στάδια εκπόνησης της εργασίας.

Επίσης οφείλω να ευχαριστήσω θερμά όλους τους καθηγητές των οποίων τα μαθήματα παρακολούθησα και πήρα από τον κάθε έναν από αυτούς γνώση, χαρά και έμπνευση.

Ακόμα θα επιθυμούσα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τις νηπιαγωγούς που συμμετείχαν στην έρευνα αλλά και τους μικρούς μαθητές του 24^{ου} Νηπιαγωγείου Νίκαιας, χωρίς την βοήθεια των οποίων θα ήταν αδύνατη η έρευνα.

Θα ήταν παράλειψη να μην πω ένα ακόμη ευχαριστώ στο European School Radio, το Πρώτο Μαθητικό Ραδιόφωνο, το οποίο φιλοξένησε και μετέδωσε τις εκπομπές των λιλιπούτειων μαθητών του νηπιαγωγείου μας αλλά επίσης μας παρείχε υποστήριξη, ουσιαστική επικοινωνία και ενθάρρυνση οποτεδήποτε συναντήσαμε εμπόδιο ή δυσκολία.

Τέλος χωρίς την υποστήριξη, την συμπαράσταση, την υπομονή και την κατανόηση που μου έδειξε ο σύζυγος και τα παιδιά μου καθόλη τη διάρκεια συμμετοχής μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα δεν θα τα είχα καταφέρει, οπότε τους χρωστώ απέραντη ευγνωμοσύνη...

Μαρία Κωνστάντη

Ρόδος, 2022

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	11
Abstract.....	12
Κατάλογος πινάκων.....	13
Εισαγωγή.....	14
Κεφάλαιο 1 ^ο : Εισαγωγικά.....	16
1.1.Διατύπωση ερευνητικού προβλήματος.....	16
1.2. Βασικός σκοπός και επιμέρους στόχοι της εργασίας.....	17
1.3. Αναγκαιότητα της έρευνας.....	19
Κεφάλαιο 2 ^ο : Θεωρητικό μέρος	20
2.1. Ραδιόφωνο στην εκπαίδευση.....	20
2.2. Ιστορική αναδρομή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στην Ελλάδα και το εξωτερικό.....	22
2.2.1 Εξωτερικό.....	23
2.2.2 Ελλάδα.....	28
2.3. Τα είδη του ραδιοφώνου.....	30
2.4. Το διαδικτυακό ραδιόφωνο: Χαρακτηριστικά και πλεονεκτήματα.....	32
2.4.1. Χαρακτηριστικά του διαδικτυακού ραδιοφώνου.....	33

2.4.2. Πλεονεκτήματα του διαδικτυακού ραδιοφώνου στην τυπική, μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση.....	34
2.4.3. Πλεονεκτήματα του διαδικτυακού ραδιοφώνου στους μαθητές...	36
2.5. Τα παιδιά ως παραγωγοί διαδικτυακής ραδιοφωνικής εκπομπής (Radijojo, Radio X , European school radio).....	38
2.6 Λειτουργική περιγραφή του Μαθητικού ραδιοφώνου European School radio.....	44
2.6.1 Σκοπός.....	45
2.6.2. Έναρξη ραδιοφωνικού έτους- Εγγραφή Σχολείου.....	45
2.6.3 Διαχείριση προφίλ συμμετοχών.....	46
2.6.4 Προετοιμασία ραδιοφωνικής εκπομπής.....	46
2.6.5 Συγκρότηση ραδιοφωνικών ομάδων.....	47
2.6.6. Τρόπος Υποστήριξης.....	47
2.6.7. Ευθύνη Περιεχομένου-πνευματικά δικαιώματα.....	51
2.6.8 Προετοιμασία εκπομπών.....	51
2.6.9 Προγραμματισμός και είδη εκπομπών.....	52
2.6.10. Κλείσιμο έτους.....	55
Κεφάλαιο 3ο: Ανασκόπηση ερευνών	56
3.1. Βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικών ερευνών με τη συμβολή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στην εκπαίδευση.....	56
3.1.1. Η συμβολή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.....	56
3.1.2. Η συμβολή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση.....	62

3.2. Συζήτηση-Πρωτοτυπία έρευνας.....	65
Κεφάλαιο 4 ^ο : Μεθοδολογία.....	68
4.1. Εισαγωγή.....	68
4.2. Σκοπός της έρευνας.....	68
4.3. Ερευνητικά ερωτήματα.....	69
4.4. Περιγραφή Δείγματος.....	70
4.5. Σχεδιασμός εκπαιδευτικής παρέμβασης	71
4.5.1. Μεθοδολογική προσέγγιση.....	71
4.5.2. Ερευνητική διαδικασία.....	72
4.6. Διαδικασία επεξεργασίας του ηχητικού υλικού.....	73
4.6.1. Εξοπλισμός.....	74
4.6.2. Λογισμικό.....	74
4.7. Οι φάσεις προετοιμασίας και οργάνωσης της ραδιοφωνικής εκπομπής για κάθε ομάδα.....	74
4.7.1 Πρώτη ομάδα.....	75
4.7.2. Δεύτερη ομάδα.....	77
4.7.3. Τρίτη ομάδα.....	79
4.8. Συλλογή δεδομένων.....	81
4.8.1. Η επιλογή της ημιδομημένης συνέντευξης στους/στις νηπιαγωγούς και στα νήπια	81

4.8.2. Η ημιδομημένη συνέντευξη για τις απόψεις των νηπιαγωγών και των νηπίων που συμμετείχαν στην διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής.....	81
4.8.3. Η επιλογή του ερωτηματολογίου στα νήπια.....	82
4.8.4. Το ερωτηματολόγιο για τις απόψεις των νηπίων που συμμετείχαν στην διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής.....	82
4.8.5. Η επιλογή του ημερολογίου στα νήπια.....	83
4.9. Αξιοπιστία.....	83
Κεφάλαιο 5 ^ο : Ευρήματα.....	84
Κεφάλαιο 6 ^ο : Συζήτηση.....	115
6.1 Καταγραφή της εμπειρίας των νηπιαγωγών για το European School radio..	115
6.2. Η οργάνωση για την διεξαγωγή της εκπομπής.....	116
6.3. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του European School radio.....	118
6.4. Εμπόδια και δυσκολίες του European School radio.....	120
6.5. Προτάσεις για μια πιο αποτελεσματική λειτουργία του European School radio.....	121
6.6. Συμβολή του European School radio.....	123
6.7. Εμπόδια και δυσκολίες του European School radio.....	124
6.8. Απόψεις των νηπίων για το European School radio.....	125
1 ^η Υπόθεση: Κίνητρα μάθησης και μαθητικό ραδιόφωνο.....	126
2 ^η Υπόθεση: Η χρήση του μαθητικού ραδιοφώνου και η συνεργασία μέσα από αυτό.....	127

3 ^η Υπόθεση: Αποτίμηση χρήσης μαθητικού ραδιοφώνου.....	128
Κεφάλαιο 7 ^ο : Συμπεράσματα και προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	130
7.1 Συμπεράσματα.....	130
7.2.Περιορισμοί έρευνας.....	134
7.3. Προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	135
Βιβλιογραφία.....	137
Παραρτήματα.....	150
Παράρτημα 1.....	150
Παράρτημα 2.....	154
Παράρτημα 3.....	159
Παράρτημα 4.....	160

Περίληψη

Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία με τίτλο «Διαδικτυακό ραδιόφωνο στο νηπιαγωγείο: Η μελέτη περίπτωσης του 24ου Νηπιαγωγείου Νίκαιας» αποτελεί μια πρωτότυπη έρευνα στο χώρο του νηπιαγωγείου. Ειδικότερα, η παρούσα έρευνα αποτυπώνει τις εμπειρίες των νηπιαγωγών και των νηπίων για το Μαθητικό Ραδιόφωνο-European School Radio και τον βαθμό ικανοποίησής τους. Επίσης, διερευνά τις απόψεις τους σχετικά με την αποτελεσματική λειτουργία του μαθητικού ραδιόφωνου και αναδεικνύει τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα αλλά και τις προτάσεις τους για να γίνει αυτή πιο αποτελεσματική. Για την καλύτερη προσέγγιση του θέματος, έχουν επιλεγεί οι μικτές μέθοδοι, επειδή ο συνδυασμός των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων μπορεί να προσφέρει μια πιο σφαιρική προσέγγιση στην παρούσα εργασία. Με αυτό τον τρόπο το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 3 νηπιαγωγοί και 55 νήπια. Η συλλογή των δεδομένων έγινε μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων των νηπιαγωγών και των νηπίων που βασίστηκαν σε αυτοσχέδιο οδηγό, ενώ για την ανάλυση των ευρημάτων χρησιμοποιήθηκε μικτή μεθοδολογία: ποιοτική (θεματική ανάλυση περιεχομένου) και ποσοτική (περιγραφική στατιστική). Τέλος, χρησιμοποιήθηκε και το ερωτηματολόγιο για τα νήπια που συμμετείχαν στις ραδιοφωνικές εκπομπές και πραγματοποιήθηκε η καταγραφή ημερολογίου των εκπαιδευτικών, το οποίο κατέγραψε τη μαθησιακή πορεία των μαθητών καθ' όλα τα στάδια υλοποίησης και αξιοποίησης του διαδικτυακού ραδιοφώνου. Τα αποτελέσματα της έρευνας αναδεικνύουν το Μαθητικό ραδιόφωνο ως ένα εκπαιδευτικό και εναλλακτικό εργαλείο μάθησης μέσα στο χώρο του νηπιαγωγείου και τους μαθητές ως χαρούμενους δημιουργούς ραδιοφωνικών εκπομπών.

Λέξεις κλειδιά: European school radio, Μαθητικό ραδιόφωνο, εναλλακτικός τρόπος μάθησης, νηπιαγωγείο.

Abstract

The postgraduate thesis which is entitled as "Internet radio in kindergarten: The case study of the 24th Nikaias Kindergarten " presents an original research in the field of kindergarten. More particularly, the present research reflects the kindergarten teachers' and infants' experiences and their degree of satisfaction for the European School Radio.

Moreover, it explores their views on the effective operation of student radio and highlights their advantages, their disadvantages, and their suggestions to make it more effective. For the best approach of the topic, mixed methods have been chosen, as the combination of quantitative and qualitative data can offer a more comprehensive approach to the present work.

In this way, the sample of the research consisted of 3 kindergarten teachers and 55 infants. The data were collected through semi-structured interviews by kindergarten teachers and infants which were based on an improvised guide, while a mixed methodology was used to analyze the findings: qualitative (thematic content analysis) and quantitative (descriptive statistics).

Finally, the questionnaire for the infants who participated in the radio programs was used and the diary of the teachers was recorded, which showed the students' learning process at all stages of the implementation and utilization of the internet radio.

The results of the research highlight the Student radio as an instructive and alternative learning tool within the kindergarten area and the students as happy creators of radio programs.

Keywords : European school radio, Student radio, alternative way of learning, kindergarten.

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Καταγραφή της εμπειρίας των νηπιαγωγών για το European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το Μ, Ρ και το Ε, όπου αντιπροσωπεύουν τα αρχικά ονόματα των νηπιαγωγών και 1 τον αριθμό της ερώτησης.	86
Πίνακας 2. Η οργάνωση για την διεξαγωγή της εκπομπής με ακρωνύμια, όπως είναι το Μ, Ρ και το Ε, όπου αντιπροσωπεύουν τα αρχικά ονόματα των νηπιαγωγών και 3 τον αριθμό της ερώτησης.	92
Πίνακας 3. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το Μ, Ρ και το Ε, όπου αντιπροσωπεύουν τα αρχικά ονόματα των νηπιαγωγών και 10 τον αριθμό της ερώτησης.	94
Πίνακας 4. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το Μ, Ρ και το Ε, όπου αντιπροσωπεύουν τα αρχικά ονόματα των νηπιαγωγών και 13 τον αριθμό της ερώτησης.....	98
Πίνακας 5. Προτάσεις για μια πιο αποτελεσματική λειτουργία του European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το Μ, Ρ και το Ε, όπου αντιπροσωπεύουν τα αρχικά ονόματα των νηπιαγωγών και 18 τον αριθμό της ερώτησης.	103
Πίνακας 6. Συμβολή του European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το Π1:1, όπου Π1 αντιπροσωπεύει το πρώτο παιδί και 1 τον αριθμό της ερώτησης.	105
Πίνακας 7. Εμπόδια και δυσκολίες του European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το Π1:3, όπου Π1 αντιπροσωπεύει το πρώτο παιδί και 3 τον αριθμό της ερώτησης.....	106
Πίνακας 8. Απόψεις των νηπίων για το European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το Π1:5, όπου Π1 αντιπροσωπεύει το πρώτο παιδί και 5 τον αριθμό της ερώτησης.....	109
Πίνακας 9. Οι μετρήσεις των αποτελεσμάτων με τη μέθοδο Cronbach Alpha.....	114
Πίνακας 1. Συντελεστές του Cronbach Alpha για τα κίνητρα μάθησης και το μαθητικό ραδιόφωνο.	127
Πίνακας 2. Συντελεστές του Cronbach Alpha για τη χρήση του μαθητικού ραδιοφώνου και η συνεργασία μέσα από αυτό.....	128
Πίνακας 3. Συντελεστές του Cronbach Alpha για την αποτίμηση της χρήσης του μαθητικού ραδιοφώνου.....	129

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία ερευνά τις δυνατότητες ενός μέσου επικοινωνίας, όπως είναι το διαδικτυακό ραδιόφωνο, το πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εκπαιδευτικό εργαλείο και να αναδειχθεί η εκπαιδευτική του χρησιμότητα για πρώτη φορά στον χώρο του νηπιαγωγείου.

Στο πρώτο κεφάλαιο διατυπώνεται ο προβληματισμός και η ανάγκη για τη μελέτη της εφαρμογής του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου σε παιδιά του νηπιαγωγείου με βασικό στόχο να μελετηθεί η συμβολή του διαδικτυακού εκπαιδευτικού ραδιοφώνου, European School Radio σε αυτή τη βαθμίδα εκπαίδευσης, καθώς οι πρόσφατες μελέτες δεν έχουν εστιάσει στην προσχολική αγωγή.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται ιστορική αναδρομή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στην Ελλάδα και το εξωτερικό, αναφέρονται τα είδη του ραδιοφώνου με ιδιαίτερη έμφαση στο διαδικτυακό ραδιόφωνο (πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα στην τυπική, μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση). Επίσης αναφέρονται οι περιπτώσεις διαδικτυακών ραδιοφώνων όπως το Radijojo, Radio X και European school radio στα οποία τα ίδια τα παιδιά γίνονται παραγωγοί της δικής τους διαδικτυακής ραδιοφωνικής εκπομπής.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικών ερευνών με αναφορές της συμβολής του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Στο τέταρτο κεφάλαιο εξετάζεται η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθείται στην παρούσα εργασία. Η μεθοδολογία βασίζεται σε μικτές μεθόδους, καθώς θα συγκεντρωθούν, θα αναλυθούν και θα αναμειχθούν ποιοτικές και ποσοτικές μέθοδοι συγκέντρωσης δεδομένων προκειμένου να δοθούν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα. Έτσι θα μελετηθεί το ημερολόγιο τριών εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια της υλοποίησης των ραδιοφωνικών εκπομπών, θα πραγματοποιηθούν ημιδομημένες συνεντεύξεις στους εκπαιδευτικούς και σε 12 νήπια και θα δοθεί ερωτηματολόγιο σε 55 νήπια.

Στο πέμπτο κεφάλαιο περιγράφονται τα ευρήματα και απαντώνται τα ερευνητικά ερωτήματα σύμφωνα με τις ημιδομημένες συνεντεύξεις των εκπαιδευτικών και των νηπίων αλλά και σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο που απαντήθηκε από τα νήπια.

Στο έκτο κεφάλαιο ακολουθεί συζήτηση για την καταγραφή της εμπειρίας των εκπαιδευτικών και των νηπίων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την διεξαγωγή των ραδιοφωνικών εκπομπών. Η εκτενής παρουσίαση των αποτελεσμάτων δείχνει πως το European School radio έχει πολύ θετικά αποτελέσματα τόσο στην μάθηση όσο και στη συνεργασία μεταξύ των παιδιών και μπορεί να λειτουργήσει ως μια εναλλακτική μορφή μάθησης στο νηπιαγωγείο.

Στο έβδομο κεφάλαιο αναφέρονται τα συνολικά συμπεράσματα της έρευνας τα οποία είναι πολύ ενθαρρυντικά για την προσχολική εκπαίδευση. Συνοπτικά, μέσα από το Μαθητικό ραδιόφωνο φαίνεται να υπάρχει μόνο κέρδος σε συμμετοχή, σε δεξιότητες αλλά και στάσεις στην πορεία των νηπίων να δημιουργήσουν μια ραδιοφωνική εκπομπή. Αναφέρονται, επίσης, οι περιορισμοί αλλά και προτάσεις για μελλοντική έρευνα μιας και το Μαθητικό ραδιόφωνο στο νηπιαγωγείο αποτελεί ένα μεγάλο πεδίο μελέτης που ακόμα δεν έχει επαρκώς ερευνηθεί.

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγικά

1.1. Διατύπωση ερευνητικού προβλήματος

Η ανάπτυξη και η χρήση ενός εκσυγχρονισμένου μέσου επικοινωνίας, όπως είναι το Διαδικτυακό Ραδιόφωνο, ως εκπαιδευτικό εργαλείο στο νηπιαγωγείο απαιτεί αφενός τις παιδαγωγικές γνώσεις και τα κατάλληλα εργαλεία ηλεκτρονικής μάθησης, αφετέρου δε τις τεχνολογικές γνώσεις για το γνωστικό αντικείμενο του διαδικτυακού ραδιοφώνου σε επίπεδο λειτουργιών.

Η ενασχόληση με το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο, στο πλαίσιο των σχολικών και ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων, μπορεί να προσφέρει δεξιότητες συνεργασίας στους μαθητές, όπως μέσω του European School Radio¹ ή να επιτρέπει στον μελετητή να μελετήσει Ισπανική και Αγγλική Φιλοσοφία και Νομική ή να του παρέχει πληροφορίες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, όπως είναι το “Radio Uned”,² (Γενιτζές, 2017).

Ωστόσο, παρουσιάζεται η ανάγκη για τη μελέτη της εφαρμογής του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου σε παιδιά του νηπιαγωγείου. Στη συγκεκριμένη έρευνα, ένα μέσο επικοινωνίας όπως το διαδικτυακό ραδιόφωνο, θα χρησιμοποιηθεί ως εκπαιδευτικό εργαλείο και ταυτόχρονα καλείται να μπει στον χώρο του νηπιαγωγείου, ώστε να αναδείξει την εκπαιδευτική του χρησιμότητα για τα παιδιά ηλικίας 4-6 ετών, κάτι που λείπει από την βιβλιογραφία για την συγκεκριμένη βαθμίδα εκπαίδευσης.

Με βάση τους ανωτέρω προβληματισμούς, προέκυψε η προβληματική της παρούσας εργασίας, η οποία μέσα από την έρευνα των απόψεων των νηπιαγωγών και των παιδιών, στοχεύει στο να αναδείξει τη χρησιμότητα και τη σημαντικότητα του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου, ως εκπαιδευτικό εργαλείο στο νηπιαγωγείο.

¹ <http://europeanschoolradio.eu/el> , προσπελάστηκε στις 21/10/2021.

² <https://www.uned.es/universidad/inicio/institucional/cemav/cemav-radio.html>, προσπελάστηκε στις 21/10/2021.

1.2 Βασικός σκοπός και επιμέρους στόχοι της εργασίας

Η παρούσα έρευνα στοχεύει να μελετήσει αρχικά τη συμβολή του διαδικτυακού εκπαιδευτικού ραδιοφώνου, European School Radio, στο νηπιαγωγείο. Αναλυτικότερα, επιδιώκεται να μελετηθούν οι απόψεις των νηπιαγωγών και των παιδιών για τη χρήση του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου και οι δυσκολίες ή οι διευκολύνσεις που παρουσιάστηκαν κατά την προετοιμασία και τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής. Συνεπώς, βασικοί στόχοι της παρούσας έρευνας είναι:

- Να διερευνηθεί αν η συμμετοχή των παιδιών νηπιακής ηλικίας στο διαδικτυακό ραδιόφωνο επηρεάζει τα κίνητρα και το ενδιαφέρον τους για μάθηση.
- Να διερευνηθεί αν το διαδικτυακό ραδιόφωνο αποτελεί ένα εκπαιδευτικό εργαλείο για τους/τις νηπιαγωγούς.
- Να διερευνηθούν οι απόψεις των νηπιαγωγών για την εμπειρία τους ως προς την συμμετοχή τους στο εκπαιδευτικό ραδιόφωνο.
- Να μελετηθεί αν τα παιδιά νηπιακής ηλικίας μπορούν να προετοιμάζουν, να συμμετέχουν ενεργά και να μεταδίδουν μια ραδιοφωνική εκπομπή.
- Να ερευνηθεί αν τα παιδιά νηπιακής ηλικίας μπορούν να αναπτύξουν μέσα από το διαδικτυακό ραδιόφωνο συνεργατικές δεξιότητες επικοινωνίας.
- Να καταγραφούν από τους/τις νηπιαγωγούς και τα παιδιά οι δυσκολίες και διευκολύνσεις που παρουσιάστηκαν σχετικά με την προετοιμασία και τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής.

Για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων, θα υλοποιηθεί μικτή έρευνα. Στο πλαίσιο υλοποίησης της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας, επιλέχθηκε ως η καταλληλότερη για την διερεύνηση των παραπάνω ερωτημάτων. Στις ποιοτικές έρευνες εντάσσεται ένας αριθμός επιμέρους ερευνών, μία από τις οποίες είναι και η μελέτη περίπτωσης. Ο Creswell (2011) αναφέρει πως η ποιοτική έρευνα δίνει έμφαση στις απόψεις των συμμετεχόντων, τονίζει τη σημασία του περιβάλλοντος (σχολική τάξη) μέσα στην οποία οι συμμετέχοντες εκφράζουν τις απόψεις τους και αναδεικνύει την σημασία που δίνουν οι άνθρωποι στα εκπαιδευτικά ζητήματα.

Επίσης, η παρούσα έρευνα θα συνδυάσει και την ποσοτική μέθοδο, η οποία διαθέτει αρκετές διαφορές με την ποιοτική. Ειδικότερα, η ποσοτική έρευνα εφαρμόζεται σε μεγάλο αριθμό ατόμων, συνδέοντας δυο ή περισσότερα στοιχεία. Οι υποθέσεις που προκύπτουν στην ποσοτική μέθοδο έχουν αυστηρό έλεγχο και από αυτές δημιουργούνται γενικές τάσεις. Βασικός σκοπός της ποσοτικής ανάλυσης είναι η διερεύνηση των αιτιών της αλλαγής ενός κοινωνικού φαινομένου μέσω της αντικειμενικής μέτρησης και της αριθμητικής ανάλυσης (Τσιώλης, 2011). Η συλλογή δεδομένων γίνεται με δομημένα πρωτόκολλα όπως ερωτηματολόγια, κλίμακες και δοκίμια επιτευγμάτων.

Ως μεθοδολογικό εργαλείο συλλογής στοιχείων θα χρησιμοποιηθεί το Ημερολόγιο του εκπαιδευτικού, στο οποίο θα καταγράφεται η μαθησιακή πορεία των μαθητών καθ' όλα τα στάδια υλοποίησης και αξιοποίησης του διαδικτυακού ραδιοφώνου. Το Ημερολόγιο θα βοηθήσει στην εξαγωγή συμπερασμάτων για την παιδαγωγική αναγκαιότητα του διαδικτυακού ραδιοφώνου ως εκπαιδευτικό εργαλείο, θα βοηθήσει τον/την εκπαιδευτικό να αντιληφθεί για ποιον λόγο το χρησιμοποιεί και μέσα από τις καταγραφές ο/η νηπιαγωγός θα μπορεί να αναπροσαρμόζει την διδακτική του μέθοδο και να βελτιώνεται (Γενιτζές, 2017).

Επίσης για να γίνει η συγκέντρωση των ποιοτικών δεδομένων θα χρησιμοποιηθεί η ημιδομημένη συνέντευξη στους/στις νηπιαγωγούς και θα γίνει συλλογή των απόψεων τους. Η ημιδομημένη συνέντευξη θα πραγματοποιηθεί και στα παιδιά, ώστε να μην περιοριστούν οι απόψεις τους και να υλοποιηθεί μια πιο λεπτομερής έρευνα. Τέλος, εκτός από την ημιδομημένη συνέντευξη θα σχεδιαστεί ερωτηματολόγιο για τα παιδιά. Οι απαντήσεις τους θα καταγραφούν στο ερευνητικό μέρος για να υπάρξει καλύτερη οργάνωση των πληροφοριών που θα δοθούν από τους συμμετέχοντες σε κάθε ερώτημα.

Στην παρούσα έρευνα συμμετέχουν 3 υπεύθυνοι νηπιαγωγοί που έχουν αναλάβει τα τρία πρωινά υποχρεωτικά τμήματα του 24ου νηπιαγωγείου Νίκαιας. Συνολικά λαμβάνουν μέρος 70 παιδιά, νήπια και προνήπια. Το πρώτο τμήμα αποτελείται από 25 παιδιά, το δεύτερο τμήμα διαθέτει άλλα 25 παιδιά, ενώ το τρίτο από 20 μαθητές/τριες.

1.3. Αναγκαιότητα της έρευνας

Η έρευνα για την εφαρμογή και χρήση του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου “European School radio” ως εκπαιδευτικό εργαλείο στο νηπιαγωγείο κρίνεται απαραίτητη, καθώς οι πρόσφατες μελέτες δεν έχουν εστιάσει στην προσχολική αγωγή. Για αυτό τον λόγο, τα ευρήματα και τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας θα είναι χρήσιμα και θα εμπλουτίσουν την γνώση μας σχετικά με τις δυσκολίες και τα εμπόδια του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου, “European School radio”, την χρήση του ως εκπαιδευτικό εργαλείο, τις απόψεις των νηπιαγωγών και των παιδιών που συμμετείχαν στην διεξαγωγή της εκπομπής, θέτοντας με αυτό τον τρόπο τα θεμέλια για μια μελλοντική έρευνα στην επίδραση του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στο νηπιαγωγείο και στο εκπαιδευτικό προσωπικό.

Κεφάλαιο 2^ο: Θεωρητικό μέρος

2.1. Ραδιόφωνο στην εκπαίδευση

Το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο αποτελεί ένα μέσο με μεγάλη εκπαιδευτική αξία τόσο από παιδαγωγική όσο και από γεωγραφική άποψη, καθώς μπορεί να προσεγγίσει ένα ευρύ γεωγραφικό κοινό με ιδιαίτερα χαμηλό κόστος παραγωγής (Couch, 1997; Arulchelvan & Viswanathan, 2008).

Σύμφωνα με τους Tripp & Roby (1996), μελέτες που διεξήχθησαν από το Ανοικτό Πανεπιστήμιο του Ηνωμένου Βασιλείου έδειξαν ότι, όταν χρησιμοποιείται ως συμπληρωματικό εργαλείο μάθησης, το ραδιόφωνο ωφελεί τους ασθενέστερους φοιτητές. Οι ίδιοι συγγραφείς αναφέρουν πως σύμφωνα με τον Οργανισμό για την Διεθνή ανάπτυξη, το ραδιόφωνο είναι αποδοτικότερο με λιγότερο κόστος και έχει μεγαλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα από τα σχολικά βιβλία ή την εκπαίδευση των δασκάλων (Arulchelvan & Viswanathan, 2008).

Οι Sambo et al. (2014) αναφέρουν ότι τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα παρέχουν στους μαθητές ρεαλιστική εμπειρία, προσελκύουν την προσοχή τους και βοηθούν στην κατανόηση διαφόρων φαινομένων μιας και απευθύνονται στο μυαλό μέσα από οπτικές και ακουστικές αισθήσεις. Επίσης, η Ortyoyande (2006) σημείωσε ότι η γνώση λαμβάνεται μέσα από τις αισθήσεις κι έτσι ότι ακούει κανείς το ξεχνά, ότι βλέπει το θυμάται μα ότι κάνει τότε το γνωρίζει και το μαθαίνει. Έτσι, η πρόσβαση στο εκπαιδευτικό ραδιόφωνο και την τηλεόραση καθιστά τη διαδικασία μάθησης πιο αποτελεσματική και παραγωγική με αποτέλεσμα η μάθηση να γίνεται ευκολότερη και πιο ενδιαφέρουσα.

Σύμφωνα με τους Olumorin et al. (2018) το ραδιόφωνο προσφέρει πέντε διακριτούς ρόλους στην εκπαίδευση:

- Βοηθά στην κοινωνικοποίηση των παιδιών σχετικά με τον πολιτισμό, τις πολιτιστικές αξίες και την ιστορία.
- Προσφέρει ενημέρωση αναφορικά με τις θρησκείες και ευαισθητοποιεί τους ανθρώπους σε θρησκευτικά θέματα.

- Πάσης φύσεως μαθήματα από τα μαθηματικά μέχρι και τις ξένες γλώσσες διαδίδονται από το ραδιόφωνο για να διδάξουν τα παιδιά.
- Τα παιδιά εκπαιδεύονται και δοκιμάζονται μέσω ραδιοφωνικών εκπομπών σε παιχνίδια γνώσεων.
- Η σεξουαλική εκπαίδευση επιτυγχάνεται μέσα από το ραδιόφωνο, ειδικά για το πώς να προστατευθούν τα παιδιά μεγαλώνοντας από την ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη και ασθένειες.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία προκύπτουν τρεις προσεγγίσεις για τη χρήση του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου. Η πρώτη αφορά στην ολοκληρωμένη διδασκαλία μέσω του ραδιοφώνου, όπου αντικαθίστανται οι εκπαιδευτικοί, καθώς τα εκπαιδευτικά προγράμματα που εκπέμπονται μέσα από το ραδιόφωνο δημιουργούνται σύμφωνα με τα αναλυτικά προγράμματα των Υπουργείων Παιδείας αντίστοιχων χωρών (Oliver & McLoughlin, 1997; Teixeira & Silva, 2011). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της κατηγορίας είναι το Interactive Radio Instruction (IRI), το οποίο αναπτύχθηκε για πρώτη φορά το 1970 στη Νικαράγουα από το Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ (Ho and Thukral, 2009: 34). Το πρόγραμμα διαθέτει ασκήσεις διδασκαλίας στην τάξη διάρκειας 20 έως 30 λεπτών καθημερινά. Τα μαθήματα διαμορφώνονται με βάση τους μαθησιακούς στόχους σε συγκεκριμένους τομείς, όπως είναι τα μαθηματικά. Βασικός στόχος τους είναι να ενισχύσουν την ποιότητα της διδασκαλίας και να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς που δεν έχουν αρκετή εμπειρία σε σχολεία με ελλειπείς πόρους (Γενιτζές, 2017: 35).

Η δεύτερη αφορά την χρήση του ραδιόφονου ως συμπληρωματικό και εκπαιδευτικό εργαλείο μάθησης στη διδασκαλία. Σε αυτή την κατηγορία εντάσσεται ο ραδιοφωνικός σταθμός του Πανεπιστημίου της Ναβάρρα,³ όπου συμπεριλαμβάνεται στο πρόγραμμα σπουδών του πανεπιστημίου, με την απόκτηση υποχρεωτικών μονάδων από τους φοιτητές. Μετά το πέρας των θεωρητικών μαθημάτων, οι φοιτητές, υπό την επίβλεψη των καθηγητών τους και των παραγωγών, χωρίζονται σε τρεις ομάδες εργασίας και οργανώνουν την παραγωγή, τον προγραμματισμό και την ραδιοφωνική εκτέλεση του προγράμματος, με στόχο να διευκολυνθεί η αποσαφήνιση των εννοιών που έχουν διδαχθεί (Σμιτζίδου & Σιμούλη, 2020: 40). Ίδια περίπτωση

³ <https://www.unav.edu/web/radio-universidad-de-navarra/en-directo>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

αποτελεί το ισπανικό ακαδημαϊκό ραδιόφωνο “Radio Uned”,⁴ μέσα από το οποίο ο μελετητής μπορεί να μελετήσει Ισπανική και Αγγλική Φιλοσοφία, Οικονομία, Επιχειρήσεις και Διοίκηση, Τουριστικές και Επιχειρηματικές Επιστήμες και Νομική. Επίσης, επιτρέπεται η πρόσβαση σε μαθήματα των πανεπιστημίων και παρέχονται γενικές πληροφορίες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επομένως, σε αυτή την κατηγορία το ραδιόφωνο μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά και υποστηρικτικά εντός και εκτός της ακαδημαϊκής αίθουσας (Teixeira, 2016).

Τέλος, η τρίτη αφορά γενικότερα το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο σε τοπικούς, εθνικούς και διεθνείς σταθμούς που μπορεί να προσφέρει εκπαιδευτικές ευκαιρίες (Γενιτζές, 2017: 35). Για παράδειγμα, το ραδιόφωνο του Πανεπιστημίου του Μίνχο⁵ λειτουργεί ως μέσο κοινωνικής επικοινωνίας των τοπικών κοινοτήτων για τη διάδοση, κοινωνικοποίηση και εκλαΐκευση της επιστήμης και της τεχνολογίας (Teixeira, 2016: 94). Επίσης, το συγκεκριμένο ραδιόφωνο εστιάζει σε θέματα όπως ο πολιτισμός, η εκπαίδευση, οι συνεντεύξεις και τα ρεπορτάζ. Τέλος, το ραδιόφωνο του πανεπιστημίου δίνει την ευκαιρία στους καθηγητές του να παρουσιάσουν το ερευνητικό τους έργο και να ανακοινώσουν συνέδρια ή άλλα ακαδημαϊκά γεγονότα (Teixeira, 2016: 96).

2.2. Ιστορική αναδρομή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στην Ελλάδα και το εξωτερικό

Μέσα από την ιστορία της εκπαίδευσης φαίνεται πως το ραδιόφωνο είχε μεγάλη επιρροή και απήχηση στην εκπαίδευση έχοντας μάλιστα και οπαδούς που υποστήριζαν την παιδαγωγική του αξία. Ωστόσο, το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο αναπτύχθηκε σε διάφορες μορφές ανάλογα με τη χώρα και τις ειδικές συνθήκες που υπήρχαν σε κάθε μια από αυτές, με πρωταρχικό στόχο πάντα να λειτουργεί συμπληρωματικά και να ενισχύει τα εκπαιδευτικά προγράμματα (Haworth & Hopkins, 2009).

⁴ <https://www.uned.es/universidad/inicio/institucional/cemav/cemav-radio.html>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

⁵ <https://www.radio.net/s/rum975>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, θα παρουσιασθεί μια ιστορική αναδρομή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου με βάση τη χρονολογία και τα αίτια της δημιουργίας του, εστιάζοντας σε συγκεκριμένες τοποθεσίες στην Ελλάδα και το εξωτερικό, όπως είναι η Αμερική, Ευρώπη, Ασία, Αφρική και Αυστραλία, που είχαν ισχυρό υπόβαθρο στην εφαρμογή του ραδιοφώνου στην εκπαίδευση. Μια σύντομη εξέταση της εφαρμογής και των διακρίσεων μεταξύ της εφαρμογής του ραδιοφώνου σε αυτές τις πέντε ηπείρους αναδεικνύουν μερικές από τις σημαντικότερες εξελίξεις στον τομέα, καθώς η ανάπτυξη δεν διανεμήθηκε ομοιόμορφα στον κόσμο ή ακόμη και στο εσωτερικό μιας ηπείρου (Haworth & Hopkins, 2009).

2.2.1 Εξωτερικό

Οι πρώτες ραδιοφωνικές εκπομπές στην Αμερική είχαν στην θεματολογία τους ειδησεογραφικές, ενημερωτικές και μουσικές εκπομπές. Το ραδιόφωνο όμως από τη στιγμή που γεννήθηκε και χρησιμοποιήθηκε έδωσε στην Αμερική και την Ευρώπη τροφή για σκέψη αναφορικά με τον τρόπο που η εκπαιδευτική κοινότητα σε όλο τον κόσμο θα μπορούσε να το χρησιμοποιήσει στα εκπαιδευτικά ζητήματα.

Το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο στις Ηνωμένες Πολιτείες παρέχόταν τόσο από εκπαιδευτικά ιδρύματα όσο και από ιδιωτικούς, κερδοσκοπικούς ραδιοτηλεοπτικούς φορείς (Haworth & Hopkins, 2009). Με αυτό τον τρόπο, οι πρώτες άδειες για την παραγωγή ραδιοφωνικών εκπομπών μέσα από τις τάξεις δόθηκαν ήδη από τη δεκαετία του 1920. Από το 1921 άδειες μετάδοσης κατείχαν πανεπιστήμια στη Γιούτα, το Ουισκόνσιν και τη Μινεσότα. Μέχρι το 1925, είχαν χορηγηθεί 171 άδειες. Επιπλέον, τα εκπαιδευτικά συστήματα K-12 στο Οχάιο και το Ουισκόνσιν ανέπτυξαν «Τα σχολεία του αέρα» (“School of the Air”),⁶ τα οποία παρείχαν πρόγραμμα σπουδών για χρήση στα παραδοσιακά σχολεία και στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Williams et al., 2005). Στην περίπτωση του Ουισκόνσιν «Τα σχολεία του αέρα», οι ιδρυτές επέλεξαν να προσφέρουν την πληροφορική, όπου θα συμπλήρωνε το στοιχειώδες πρόγραμμα σπουδών, ειδικά σε αγροτικές περιοχές όπου οι εκπαιδευτικοί αναμενόταν να διδάξουν πολλά μαθήματα σε αίθουσες διδασκαλίας πολλαπλών τάξεων (Bianchi, 2002). Σε αυτή την περίπτωση, οι μαθητές ήταν σε θέση

⁶ https://ohiohistorycentral.org/w/Ohio_School_of_the_Air, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

να εξοικειωθούν σε προγράμματα όπως η μουσική ή σε άλλο εξειδικευμένο τομέα, όπου ο δάσκαλος μπορεί να έχει ελάχιστες ή καθόλου γνώσεις σε αυτόν τον τομέα (Haworth & Hopkins, 2009).

Οι πρώτες εκπαιδευτικές ραδιοφωνικές εκπομπές έδιναν την ευκαιρία στα παιδιά και στους καθηγητές να προβάλλουν τις απόψεις τους ή τις έρευνές τους και να μοιράζονται τις σκέψεις και τις γνώσεις τους. Η Lindgren (2004) αναφέρει πως μέσα στις τάξεις δημιουργούνται εκπομπές με μεγάλη θεματολογία όπως λογοτεχνία, φυσική, ιστορία των πολιτισμών και η απήχισή τους ήταν τέτοια που οι γονείς ολοένα και περισσότερο ζητούσαν την συμμετοχή των παιδιών τους στις ραδιοφωνικές εκπομπές.

Ιδιαίτερα, το 1930 και 1940 μεταδόθηκαν ειδικά παιδικά προγράμματα στην Αμερική για να προσελκύσουν νέους ακροατές. Όσο τα προγράμματα γίνονταν δημοφιλή, τόσο η παραγωγή αυξανόταν. Με τον ίδιο τρόπο ο Καναδάς ανέπτυξε το δικό του εκπαιδευτικό ραδιόφωνο, αν και σε μικρότερη κλίμακα. Αναπτύχθηκαν ραδιοφωνικά προγράμματα τόσο για τις παραδοσιακές αίθουσες διδασκαλίας όσο και για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Haworth & Hopkins, 2009).

Το 1926 ο ραδιοφωνικός σταθμός “CFRO- Vancouver Co-operative Radio”⁷ στο Βανκούβερ, μεταδόθηκε απευθείας στο Point Grey School για κωφούς και τυφλούς (Buck, 2006), ενώ ένα από τα πιο κυρίαρχα και διαδεδομένα παραδείγματα της χρήσης του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου είναι γνωστό ως «Farm Radio Forum».⁸ Το Farm Radio Forum δημιουργήθηκε στον Καναδά το 1941, όπου το ραδιόφωνο χρησιμοποιήθηκε ως φόρουμ συζήτησης. Οι βασικές εκπαιδευτικές συνιστώσες των ραδιοφωνικών προγραμμάτων για αγροτικά φόρουμ ασχολήθηκαν με τα προβλήματα της γεωργίας, της αγροτικής ανάπτυξης, της αγροτικής εκπαίδευσης, των καινοτομιών, της αυτοδιοίκησης και του αλφαριθμητισμού.

Τέτοια ραδιοφωνικά φόρουμ εισήχθησαν και σε πολλές άλλες αναπτυσσόμενες χώρες (Sharmah & Lama, 2017). Στην Νικαράγουα,⁹ το ραδιόφωνο χρησιμοποιήθηκε

⁷ <http://www.coopradio.org/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

⁸ <https://farmradio.org/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

⁹ <https://mytuner-radio.com/radio/country/nicaragua-stations>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

ευρέως στην αγωγή υγείας (Cooke & Romweber, 1977). Στο Μεξικό,¹⁰ για την εκπαίδευση των παιδιών στη γλώσσα (Ginsburg & Arias-Goding, 1984), ενώ στην Κολομβία, ακόμα λειτουργούσε εκπαιδευτικός ραδιοφωνικός σταθμός με την ονομασία Sutatenza¹¹ με κύριο στόχο την εκπαίδευση αναλφάβητων και μειονεκτούντων. Στο Τρινιδάδ,¹² το ραδιόφωνο χρησιμοποιήθηκε για να προωθήσει γνώσεις πάνω στον θηλασμό (Gueri et al., 1978). Παράλληλα, στην Δομινικανή Δημοκρατία¹³ χρησιμοποιήθηκε για τη στήριξη της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (White, 1976), αλλά και στην Παραγουάη για να ενισχύσει τη διδασκαλία στο δημοτικό σχολείο (Academy for Educational Development, 1979). Τέλος, στην Γουατεμάλα¹⁴ το ραδιόφωνο προώθησε αλλαγές στις γεωργικές πρακτικές και βελτιώθηκε η παραγωγή (Ray, 1978).

Οι εκπαιδευτικές ραδιοφωνικές εκπομπές είχαν την ίδια απήχηση στις σκανδιναβικές χώρες αλλά και στην Βρετανία. Ο Crook (2007) αναφέρει πως στην Σουηδία παρατηρήθηκε πιο έντονη συμμετοχή των εκπαιδευτικών στη δημιουργία ραδιοφωνικών εκπομπών μέσω του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου “Sveriges”,¹⁵ όπου συντόνιζαν, διοργάνωναν και επέβλεπαν επιστημονικά συνέδρια που ασχολούνταν με τον ρόλο και το μέλλον του ραδιοφώνου μέσα στις σχολικές αίθουσες. Βάση των εκπομπών αυτών λαμβάνονταν στη συνέχεια και αποφάσεις αναφορικά με πιθανές αλλαγές ή βελτιώσεις των εκπαιδευτικών εγχειριδίων και των αναλυτικών προγραμμάτων. Σύμφωνα με τους Nwaerandu & Thompson (1987) η εξέλιξη αυτή ήταν αναμενόμενη καθώς η ενεργός συμμετοχή των παιδιών και η ανταλλαγή απόψεων μέσα από τη ραδιοφωνία τους έδινε τη ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις και τις επιθυμίες τους σχετικά με τις μαθητικές διαδικασίες.¹⁶

¹⁰ <https://mytuner-radio.com/radio/radio-educacion-1060-am-397532/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

¹¹ <https://www.sutatenzastereo.com/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

¹² <https://trinidadradiostations.net/wefm/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

¹³ <https://www.avirtualdominica.com/study/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

¹⁴ <https://digeex.mineduc.gob.gt/digeex/en/educational-radio-stations-program/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

¹⁵ <https://sverigesradio.se/grupp/16736>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

¹⁶ Παρά το γεγονός ότι το ραδιόφωνο είχε μεγάλη απήχηση στην Σουηδία, το ραδιόφωνο όπως και άλλα ηλεκτρονικά μέσα αντιμετωπίστηκε με ανησυχία από τους ενήλικες, βλ. Lindgren, 2004. Το 1940 υπήρξε ένα μικρό κίνημα που εξέφρασε την ανησυχία του πως η υπερβολική ακρόαση θα μπορούσε να κάνει τα παιδιά παθητικούς δέκτες, βλ. Nwaerandu & Thompson, 1987. Η άποψη αυτή ήταν αντίθετη με αυτή των εκπαιδευτικών, που υποστήριζαν ότι οι μαθητές θα πρέπει να είναι ενεργοί πρωταγωνιστές της μάθησης. Συγκριτικά με τις ανησυχίες που προκαλούσαν τα υπόλοιπα μέσα μαζικής επικοινωνίας, το ραδιόφωνο εξαιτίας της χρησιμότητάς του στην εκπαίδευση κατάφερε να προκαλέσει τις μικρότερες κρίσεις «ηθικού πανικού».

Για εκπαιδευτικούς λόγους ανέπτυξε και η Αυστραλία το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο, ωστόσο εξελίχθηκε σε πολύ διαφορετικές συνθήκες. Λόγω της χαμηλής πυκνότητας πληθυσμού σε πολλές περιοχές της χώρας, οι μαθητές των 12 ετών σε απομακρυσμένες τοποθεσίες είτε έπρεπε να φοιτήσουν σε οικοτροφείο, είτε να εργαστούν σε ταχυδρομείο με σχολικό υλικό αλληλογραφίας (Haworth & Hopkins, 2009). Με την υποστήριξη της Βασιλικής Υπηρεσίας Ιπτάμενων Γιατρών, οι ραδιοφωνικές εκπομπές βραχέων κυμάτων άρχισαν να παραδίδονται σε μαθητές. Το 1948 αναπτύχθηκε η «Σχολή του Αέρα»,¹⁷ η οποία όμως δεν συσχετιζόταν με μια προγραμματισμένη μετάδοση προγράμματος, αλλά προωθούσε την επικοινωνία μεταξύ του μαθητή με τον εκπαιδευτικό, του εκπαιδευτικού με τον μαθητή, αλλά και των μαθητών μεταξύ τους μέσω του ραδιοφώνου (Fowler, 1987). Οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούσαν πομποδέκτες βραχέων κυμάτων που επέτρεπαν τη σύγχρονη, αμφίδρομη επικοινωνία, έτσι ώστε οι δάσκαλοι και οι μαθητές να μπορούν να επικοινωνούν απευθείας μεταξύ τους, ενώ τα παιδιά είχαν την αίσθηση πως ο δάσκαλος είναι κοντά (Fowler, 1987).

Όταν τα νηπιαγωγεία στη Δυτική Αυστραλία έκλεισαν λόγω αεροπορικών επιδρομών από τις ιαπωνικές δυνάμεις, το ραδιόφωνο ABC εγκαινίασε το «Νηπιαγωγείο του Αέρα»¹⁸ τον Μάιο του 1943, μεταδίδοντας σε παιδιά σε όλο το έθνος. Το πρόγραμμα περιλάμβανε μουσική, τραγούδι και ιστορίες, οι οποίες αποδείχθηκαν τόσο δημοφιλείς που συνεχίστηκαν για πολλά χρόνια μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ενώ στη δεκαετία του 1960 μεταφέρθηκαν στην τηλεόραση (Griffen-Foley, 2019).

Στην Αυστραλία, η παροχή εξ αποστάσεως εκπαίδευση και η εκπαίδευση των μαθητών στον αλφαριθμητισμό ενισχύθηκαν σημαντικά με τη συνεισφορά του ραδιοφώνου στην εκπαίδευση (Haworth & Hopkins, 2009). Ο Berman (2008) αναφέρει πως το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο χρησιμοποιείται συχνά σε αναπτυγμένες κοινωνίες από διάφορα εξ αποστάσεως ιδρύματα ως ένα μέσο που συμπληρώνει και υποστηρίζει την εκπαίδευση, ενώ σε ασθενέστερες και πιο αδύναμες χώρες το μέσο αυτό αποτελεί βασικό πυλώνα μεταφοράς της εκπαίδευσης και των πληροφοριών (UNESCO, 2002).

¹⁷ <https://www.australian-children.com/school-of-the-air>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

¹⁸ <https://www.abc.net.au/radio-australia/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

Ομοίως, στην Ταϊλάνδη,¹⁹ το ραδιόφωνο χρησιμοποιήθηκε για την εκπαίδευση των παιδιών στα μαθηματικά (Galda, 1984) και για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (Faulder, 1984). Στην Ταιβάν, το 1960 ιδρύθηκε από το Υπουργείο Παιδείας ο πρώτος Εθνικός σταθμός με εκπαιδευτική ταυτότητα με την ονομασία «National Education Radio» (NER)²⁰ με στόχο να εκπαιδευτεί ένα μεγάλο μέρος αναλφάβητων πολιτών, ενώ στην Κένυα, το 1963 ξεκίνησαν οι πρώτες εκπαιδευτικές μεταδόσεις σε εθνικό επίπεδο αρχικά με το όνομα της εταιρείας να είναι Kenya Broadcasting Corporation (KBC).²¹ Το ραδιόφωνο είχε ιδιαίτερη απήχηση καθώς ολοένα και περισσότερα σχολεία θα μπορούν να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές ραδιοφωνικές μεταδόσεις (Kinyanjui, 1973).

Διαφορετικοί λόγοι ανάπτυξης του εκπαιδευτικού ραδιόφωνου εντοπίστηκαν στην Ινδία (Long, 1984)²² και την Νιγηρία (Shears, 1984), όπου το ραδιόφωνο βοήθησε στην αγροτική εκπαίδευση και ανάπτυξη και στη συνέχεια έγιναν προσπάθειες ενσωμάτωσης του ραδιοφώνου στην εκπαίδευση ξεκινώντας από το 1937 όπου προγράμματα σχολικών εκπομπών άρχισαν να μεταδίδονται από το Δελχί, την Καλκούτα, τη Μαντράς και τη Βομβάη. Το 1966 ξεκίνησαν ραδιοφωνικές εκπομπές που απευθύνονταν στους γεωργούς και τους χωρικούς για να παρέχουν πληροφορίες και συμβουλές για γεωργικά θέματα, ώστε να υιοθετούνται καινοτόμες πρακτικές στους τομείς τους (Vyas et al., 2002).

Το 1979-1980 το Υπουργείο Παιδείας του Ρατζαστάν²³ ξεκίνησε ραδιοφωνικές εκπομπές με σκοπό να διδάξει τη γλώσσα Χίντι στο σχολείο (Vyas et al., 2002). Παράλληλα, το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο συνεισέφερε στην διατροφική εκπαίδευση των παιδιών στις Φιλιππίνες (Cooke & Romweber, 1977),²⁴ ενώ στην Σρι Λάνκα στον οικογενειακό προγραμματισμό (Academy for Educational Development, 1979),²⁵ το ίδιο και στην Νότιο Κορέα (Park, 1967).²⁶ Διαφορετική θεματολογία παρατηρείται, επίσης, στη Νιγηρία,²⁷ όπου οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί εκπέμπουν

¹⁹ <https://liveonlineradio.net/radio-thailand-education>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

²⁰ <https://www.ner.gov.tw/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

²¹ <https://www.kbc.co.ke/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

²² <https://www.radioindia.in/gyan-vani-educational-fm-radio-of-india>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

²³ <https://mytuner-radio.com/search/?q=rajasthan>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

²⁴ <https://onlineradiobox.com/ph/katipunan/?cs=ph.bombo837>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

²⁵ <https://onlineradiobox.com/lk/sirilaka/?cs=lk.sooriyanfm>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

²⁶ <https://www.ebs.co.kr/radio/home>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

²⁷ <https://onlineradiobox.com/ng/bca/?cs=ng.freshfm>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

προγράμματα που στοχεύουν στην εκπαίδευση του κοινού σε θέματα, όπως είναι η ενημέρωση για τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα και για θέματα που σχετίζονται με τα προβλήματα της κοινότητάς τους (Olumorin et al., 2018). Στην Σουαζιλάνδη, το ραδιόφωνο βοήθησε στην δημόσια υγεία (Byram & Kidd, 1983), ενώ στο Μάλι²⁸ στην εκπαίδευση σε γραφή και ανάγνωση (Ouane, 1982). Επίσης, στην Μποτσουάνα²⁹ βοήθησε την δημοτική εκπαίδευση και την αγωγή του πολίτη (Byram et al., 1980).

Τέλος, η μορφή του ραδιοφώνου εξελίχθηκε και είχε καθοριστικό ρόλο το 2014, καθώς η Δημοκρατία της Σιέρας Λεόνε με απόφασή της έκλεισε τα σχολεία εξαιτίας του θανατηφόρου ιού Έμπολα, καθιστώντας το ραδιόφωνο ως το μοναδικό μέσο πρόσβασης στην εκπαιδευτική διαδικασία και οδήγησε τους μαθητές να παρακολουθούν το μάθημα μόνο μέσα από το ραδιόφωνο “UNFPA”.³⁰ Παράλληλα, η UNICEF με την αρωγή του ραδιοφώνου ενημέρωνε τους πολίτες για τους τρόπους προστασίας τους από τον ιό (Γενιτζές & Τούλιου, 2016α).

2.2.2 Ελλάδα

Εξετάζοντας τις προαναφερθείσες ηπείρους και χώρες, μπορούμε να παρατηρήσουμε ομοιότητες μεταξύ της Αμερικής, της Βρετανίας και της Σουηδίας σχετικά με τον τρόπο και τον βαθμό απήχησης που είχε το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο σε αυτές τις περιοχές. Διαφορετική ανάπτυξη και θεματολογία υπήρξε, ωστόσο, στην Αυστραλία, την Ινδία και τη Νιγηρία. Οι περιπτώσεις αυτές διαθέτουν αρκετά κοινά στοιχεία αλλά και διαφορές με την περίπτωση της Ελλάδας.

Ως προς τα κοινά σημεία, ποικιλία θεματολογίας σημειώνεται και στην Ελλάδα το 1929 κατά τη διάρκεια της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης, όπου ξεκινά η μετάδοση συστηματικών ραδιοφωνικών προγραμμάτων, που περιλαμβάνουν παιδικές εκπομπές, θέατρο και μουσική (Γιαΐτης & Μπαρμπούτης, 2001).³¹ Πιο

²⁸ <https://radiofm.link/country/Mali>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

²⁹ <https://onlineradiobox.com/bw/rb1/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

³⁰ <https://sierraleone.unfpa.org/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

³¹ Το 1938 υπήρχαν 10.000 ραδιόφωνα σε όλη την Ελλάδα και με τη συνεισφορά τους το θέατρο έφτανε παντού, ιδιαίτερα εκεί που δεν υπήρχε δυνατότητα για ενημέρωση ούτε μέσα από την εφημερίδα σε μια εποχή που το ποσοστό των αναλφάβητων του ελληνικού πληθυσμού άγγιζε το 80%, βλ.Γενιτζές & Τούλιου, 2016α.

συγκεκριμένα, το 1942 η Αντιγόνη Μεταξά, γίνεται η αγαπημένη «Θεία Λένα» των παιδιών και παρουσιάζει τις πρώτες αμιγώς παιδικές εκπομπές στο Ελληνικό κρατικό ραδιόφωνο μέχρι το 1966. Οι παιδικές εκπομπές με τίτλο «Η ώρα του παιδιού» και «Καλημέρα παιδάκια» αποτελούσαν τις πρώτες παιδικές εκπομπές που διέθεταν εκπαιδευτικό χαρακτήρα και μικρούς ακροατές. Η κρατική ραδιοφωνία τις δεκαετίες του '70 και στις αρχές του '80 παρήγαγε ραδιοφωνικές παραστάσεις και παραμύθια με πρωταγωνιστές γνωστούς και ιδιαίτερα δημοφιλείς ηθοποιούς της εποχής εκείνης (Γενιτζές & Τούλιου, 2016α).

Τέλος, το 1976 παρουσιάζεται η παιδική ραδιοφωνική σειρά «Εδώ Λιλιπούπολη», μια σειρά που ακουγόταν από το Τρίτο πρόγραμμα της Ελληνικής ραδιοφωνίας υπό τη διεύθυνση του Μάνου Χατζιδάκι. Η Ρεγγίνα Καπετανάκη, δημιουργός της Λιλιπούπολης τονίζει πως *«το ραδιόφωνο συνεχίζει να είναι πιο ενδιαφέρον από τα ΜΜΕ, διότι είναι η δίοδος προς την αχαλίνωτη ελευθερία της φαντασίας»*. Η παιδική ραδιοφωνική σειρά εξελίχθηκε σε ραδιοφωνική εκπομπή τόσο για μικρούς όσο και για μεγάλους μιας και μέσα από τους ήρωες της γίνονταν αναφορές στην κοινωνική και πολιτική κατάσταση της χώρας και στην επικαιρότητα και μέσα από τις εκπομπές μεγάλοι και μικροί ακροατές έπαιρναν μαθήματα συμπεριφοράς και σωστής διαγωγής τόσο σε κοινωνικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο.

Συμπερασματικά, σε αυτό που διέφερε η Ελλάδα από τις υπόλοιπες περιοχές που αναφέρθηκαν είναι η έντονη επιρροή της από την Γερμανία, η οποία το 1936 χρησιμοποιούσε το μέσο αυτό για να κάνει προπαγάνδα, διαχωρίζοντας με αυτό τον τρόπο το ραδιόφωνο σε ζώνες (Χαιρατάκης, 2014). Σύμφωνα με τον Πλειό (2005) οι ραδιοφωνικές εκπομπές ήταν χωρισμένες σε ζώνες και μετέδιδαν το προπαγανδιστικό περιεχόμενό τους σε ειδικό κοινό σε ξεχωριστές ώρες, όπως η ώρα του παιδιού, του αγρότη, ενώ παράλληλα υπήρχαν ραδιοφωνικές θεατρικές παραστάσεις.

Τέλος, το ραδιόφωνο εξελίχθηκε στην ψηφιακή εποχή, καθώς απέκτησε νέες μορφές. Πιο συγκεκριμένα, το σήμα από αναλογικό μετατράπηκε σε ψηφιακό, ενώ οι τεχνολογίες της πληροφορικής αναπτύχθηκαν, εμφανίζοντας νέα μέσα. Παράλληλα, το διαδίκτυο συνέβαλε θετικά σε αυτές τις αλλαγές, καθώς ο ήχος μετατράπηκε σε ψηφιακή μορφή μέσω της πλατφόρμας DAB, η οποία επιτρέπει την μετάδοση και τη λήψη ψηφιακού ήχου, της κινούμενης εικόνας, του κειμένου και των γραφικών.

Ωστόσο, το διαδίκτυο προκάλεσε και την εμφάνιση μιας άλλης μορφής ραδιοφωνικής μετάδοσης στην οποία το διαδικτυακό ραδιόφωνο εκπέμπει αρχεία ροής μέσω της τεχνολογίας του streaming. Ταυτόχρονα, δημιουργήθηκε και η έννοια του Podcasting. Σε αυτή την περίπτωση, ο ακροατής έχει την ευκαιρία να επιλέξει να ακούσει αυτό που επιθυμεί με τη βοήθεια των εργαλείων αναζήτησης. Τέλος, υπάρχει η δυνατότητα της αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό και η συμμετοχή σε κοινότητες με κοινά ενδιαφέροντα (Γενιτζές και Τούλιου, 2016α: 223).

2.3. Τα είδη του ραδιοφώνου

Κατά τη διάρκεια των χρόνων το ραδιόφωνο ακολουθώντας τις τεχνολογικές ανακαλύψεις εξελίχθηκε αποκτώντας νέες μορφές, οι οποίες σήμερα έχουν ως εξής:

- Αναλογικό ή συμβατό ραδιόφωνο: Σε αυτή την περίπτωση, οι συχνότητες AM και FM διαχωρίζονται ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται το σήμα. Με βάση τον σκοπό επιλέγονται πιο συγκεκριμένα σημεία συχνοτήτων, όπως είναι η συχνότητα της Πυροσβεστικής ή της Αστυνομίας (Χρυσοχοϊδης, 2014: 20; Σιμιτζίδου & Σιμούλη, 2020: 19).
- Το ραδιόφωνο με υπο-φέρον (subcarrier): Είναι η εξειδίκευση στη χρήση της τεχνολογίας των ραδιοκυμάτων διαμόρφωσης κατά συχνότητα (FM), όπου ο ακροατής μπορεί να συντονιστεί με πολλούς ραδιοφωνικούς σταθμούς (Χρυσοχοϊδης, 2014: 20; Σιμιτζίδου & Σιμούλη, 2020: 19). Το σύστημα ραδιοεπικοινωνίας FM φαίνεται να έχει πολλά πλεονεκτήματα για τους μικρούς φορείς παροχής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου της Αυστραλίας και συγκεκριμένα της Μελβούρνης. Πιο αναλυτικά, η μετάδοση του υποφορέα αποστέλλεται δωρεάν, ενώ ο σύνδεσμος επιστροφής από μεμονωμένους μαθητές στο στούντιο παρέχεται μέσω μιας εγκατάστασης «τηλεφωνικής επικοινωνίας», η οποία συνδέει τον κεντρικό δάσκαλο με τους μαθητές από το σπίτι. Η εκ νέου μετάδοση μιας σειράς τηλεφωνικών συζητήσεων μαθητή-δασκάλου δίνει τη δυνατότητα σε όλους τους εμπλεκόμενους να ακούσουν τις συζητήσεις και να συμμετάσχουν (Guiton 1984: 311).

- Ψηφιακό ραδιόφωνο: Αποτελεί μια πιο σύγχρονη μορφή ραδιοφώνου, όπως είναι το DAB, το οποίο χρησιμοποιείται στην Ιρλανδία και τη Βρετανία σε υψηλές συχνότητες (Χρυσοχοΐδης, 2014: 20; Σιμιτζίδου & Σιμούλη, 2020: 20). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της κατηγορίας είναι το “Radio-vision”,³² το οποίο χρησιμοποιεί τη ψηφιακή μορφή του ραδιοφώνου για τη διδασκαλία μέσω δύο καναλιών, του ήχου και του οπτικού. Οι εικόνες ή τα διαγράμματα παρουσιάζονται με τη μορφή ταινιών και διαφανειών, ενώ η επεξήγηση πραγματοποιείται μέσω ηχογραφημένης αφήγησης. Το συγκεκριμένο ψηφιακό ραδιόφωνο χρησιμοποιείται από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, καθώς μπορεί να καλύψει διαφορετικές κατηγορίες μαθητών, παρέχει οπτική υποστήριξη στην έννοια που διδάσκεται και είναι οικονομικό (Foxall, 1972).
- Δορυφορικό ραδιόφωνο: Έχει σχεδιαστεί στα πλαίσια της δορυφορικής ψηφιακής τηλεόρασης, μεταδίδοντας ήχο και βίντεο (Χρυσοχοΐδης, 2014: 20; Σιμιτζίδου & Σιμούλη, 2020: 20). Σε αυτή την κατηγορία ανήκει και το “EMA - Educational Media Agency”³³ στην Αιθιοπία, το οποίο στοχεύει στην βελτίωση της ποιότητας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, παράγοντας ραδιοφωνικά προγράμματα σε τοπικές γλώσσες για όλες τις τάξεις του δημοτικού στα περισσότερα μαθήματα. Τα προγράμματα αυτά μπορούν να φτάσουν στις πιο απομακρυσμένες περιοχές, καθώς το δορυφορικό σήμα δεν παρεμποδίζεται από ορεινά εδάφη, όπως συμβαίνει με το συμβατικό ραδιόφωνο. Το δορυφορικό ραδιόφωνο δεν μεταδίδει μόνο προγράμματα ήχου, αλλά μεταδίδει πληροφορίες πολυμέσων. Με αυτό τον τρόπο, ο χρήστης μπορεί να αποκτήσει κείμενο, βίντεο, ήχο και γραφικά σε ένα ραδιόφωνο, το οποίο με τη σειρά του, μπορεί να μεταφερθεί σε έναν υπολογιστή (Tilson & Bekele, 2000).
- Διαδικτυακό ραδιόφωνο: Αποτελεί το ραδιόφωνο του Διαδικτύου, χρησιμοποιώντας τη διαδικτυακή ροή ήχου και περιλαμβάνει εκπομπές podcasts, οι οποίες είναι η μεταφόρτωση ηχογραφημένων εκπομπών (Χρυσοχοΐδης, 2014: 20; Σιμιτζίδου & Σιμούλη, 2020: 20). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση του διαδικτυακού ραδιοφώνου “European School Radio”,³⁴ το οποίο πραγματοποιείται με τη συνδιοργάνωση του Τμήματος Μηχανικών Πληροφορικής και του Τμήματος Ηλεκτρονικών Μηχανικών του Αλεξάνδρειου

³² <https://www.radio.vision/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

³³ <https://www.emagency.org/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

³⁴ <http://europeanschoolradio.eu/el>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Θεσσαλονίκης και του Τμήματος Δημοσιογραφίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε ένα δικό τους πρόγραμμα τριών ωρών, όπου θα συνεργαστούν με επαγγελματία δημοσιογράφο και ραδιοφωνικό παραγωγό.

2.4. Το διαδικτυακό ραδιόφωνο: Χαρακτηριστικά και πλεονεκτήματα

Το ραδιόφωνο από την γέννηση του χρησιμοποιήθηκε για ψυχαγωγικούς, ενημερωτικούς και εκπαιδευτικούς λόγους όμως η τεχνολογική ανάπτυξη και η εμφάνιση του διαδικτύου οδήγησαν σε νέα εργαλεία και καινούριες συσκευές που ταυτίζονται με καινοτομίες σε παραδοσιακά μέσα μεταφοράς της γνώσης και της πληροφορίας (Coccoli, 2014). Σύμφωνα με τους Lee (2005) και Geller (2007) το διαδικτυακό ραδιόφωνο δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένα ψηφιακό ραδιόφωνο με την υποστήριξη του Διαδικτύου, το οποίο επιτρέπει την παρουσία ήχου, βίντεο, κειμένου και την προώθηση της εμφάνισης νέων ειδών και νέων μορφών αλληλεπίδρασης.

Τα πρώτα χρόνια, οι ραδιοφωνικοί σταθμοί των FM διέθεταν τις δικές τους ιστοσελίδες και εξέπεμπαν ταυτόχρονα και εκεί ή από radio aggregators σε τοπικό, όπως είναι το live24.gr ή παγκόσμιο επίπεδο, όπως για παράδειγμα το radiogarden.com. Το 1994 αρχίζουν να κάνουν την εμφάνισή τους οι πρώτοι ψηφιακοί τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί. Έτσι το ραδιόφωνο κάνει διαθέσιμο στον εικονικό χώρο πολλές τεχνολογικές διεπαφές μέσα σε ένα εναλλακτικό και συμπληρωματικό περιβάλλον διδασκαλίας-μάθησης (Teixeira & Silva, 2011). Οι ίδιοι ερευνητές αναφέρουν πως η μάθηση μέσα από το διαδικτυακό ραδιόφωνο παρέχει έναν εικονικό χώρο και πολλές τεχνολογικές διεπαφές, καθώς οι εκπαιδευτικοί μπορούσαν να προωθήσουν και να διαδώσουν το επιστημονικό τους έργο, να προτείνουν στο κοινό τους αναγνώσεις, να ξεκινήσουν συζητήσεις για μια ποικιλία θεμάτων, να προωθήσουν ακαδημαϊκές εκδηλώσεις, όπως συνέδρια, σεμινάρια, διαλέξεις και να πάρουν συνεντεύξεις από τοπικούς φορείς ή εμπειρογνώμονες. Τέλος, το 1995 ο Ρομπ Γκλέιζερ όρισε το “Real Audio format” και έτσι επετράπη η παροχή του ψηφιακού ήχου δια μέσω του διαδικτύου, βοηθώντας ουσιαστικά το

διαδικτυακό ραδιόφωνο να αλλάξει τη γενικότερη εικόνα του ραδιοφώνου σε παγκόσμιο επίπεδο (Coccoli, 2014).

Συνεπώς, το διαδικτυακό ραδιόφωνο μπορεί να οριστεί ως η ραδιοφωνική εκπομπή στο διαδίκτυο, που εξελίσσεται σε πραγματικό χρόνο, σε διάφορες μορφές ήχου (MP3 ή MP4, OGG Vorbis, WebPlayer, Real Audio, Windows Media Audio and HE-ACC) και οι διαδικτυακές μεταδόσεις σε αντίθεση με το παραδοσιακό ραδιόφωνο μπορούν να έχουν κείμενα, εικόνες, βίντεο και συνδέσμους επιτρέποντας στον ακροατή μεγαλύτερη και δυναμικότερη επικοινωνία (Teixeira & Silva, 2011).

2.4.1. Χαρακτηριστικά του διαδικτυακού ραδιοφώνου

Μια διαδικτυακή ραδιοφωνική εκπομπή μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε σε ζωντανή μετάδοση είτε μέσα από συνδέσμους που επιτρέπουν στον ακροατή να παρακολουθήσει την εκπομπή σε χρόνο που ο ίδιος επιλέγει (on demand). Έτσι οι ακροατές μπορούν να ακούσουν οτιδήποτε, οποιαδήποτε στιγμή το επιλέξουν.

Εκτός από τον χρόνο, σύμφωνα με τους Moreno, Amoedo & Martinez-Costa (2009), το διαδικτυακό ραδιόφωνο είναι διακρατικό αφού δεν το εμποδίζουν τα γεωγραφικά σύνορα. Δια μέσω του υπολογιστή υπάρχει πλήρης γεωγραφική κάλυψη τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, καλύτερη ποιότητα εκπομπών, χωρίς παρεμβολές ή θόρυβο και το πιο σημαντικό είναι η ενεργός συμμετοχή του κοινού (Teixeira & Silva, 2011). Ο ακροατής επίσης δεν ακούει μόνο, αλλά μπορεί να διαβάσει, να γράφει και να βοηθιέται από τα προγράμματα του ραδιοφώνου έχοντας στην διάθεσή του ένα σετ ενσωματωμένων εφαρμογών και πολυμέσων.

Ήδη από το 1940, πολλές χώρες, όπως η Ελλάδα, η Σουηδία, η Βρετανία, ο Καναδάς, χρησιμοποιούσαν το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο, με στόχο να δημιουργηθούν εκπομπές με θέματα όπως, το θέατρο, η υγεία και η εκπαίδευση.³⁵ Αυτή η εξέλιξη συνεχίζεται και στη σύγχρονη εποχή, καθώς το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο χρησιμοποιείται στα σχολεία ή τα πανεπιστήμια για την μετάδοση προγραμμάτων αφιερωμένα στη μουσική, το θέατρο, τον κινηματογράφο, την εκπαίδευση, τη επιστήμη, την τεχνολογία, την πολιτική, την ποίηση, τη λογοτεχνία, την οικονομία, τη μετάδοση ειδήσεων ή δημοφιλών φεστιβάλ (Teixeira & Silva, 2011). Μέσα από αυτό

³⁵ Για τις εφαρμογές του ραδιοφώνου στην Ελλάδα και το εξωτερικό, βλ. υποκεφάλαιο 2.2.

τον συνδυασμό, μπορούν να αναπτυχθούν η διαδραστικότητα, η αλληλεπίδραση και η συνεργασία μιας και προσφέρει ποικιλία στον τρόπο επαφής του με τους μαθητές. Στο σημείο αυτό αξίζει να προστεθεί και το γεγονός ότι το διαδικτυακό ραδιόφωνο έχει ένα ιδιαίτερο πλεονέκτημα σε χώρες όπου υπάρχει έντονη προφορική παράδοση, όπως είναι οι περιοχές Σενεγάλη, Μαυριτανία, Μάλι, Μπουρκίνα Φάσο, Αλγερία, Νιγηρία, Τσαντ, Σουδάν και Ερυθραία, όπου ανήκουν στην Αφρική. Κατά μία έννοια, επεκτείνει αυτή την παράδοση και ενσωματώνει νέα είδη των πληροφοριών που μπορούν να διαβιβαστούν προφορικά. Καλοσχεδιασμένα ραδιοφωνικά εκπαιδευτικά προγράμματα μπορούν να διατηρήσουν την προφορική κληρονομιά και να αναπτύξουν νέες παραδόσεις από το ραδιόφωνο.

Επιπρόσθετα, το διαδικτυακό ραδιόφωνο περιλαμβάνει ποικιλία προγραμμάτων και οι ακροατές μπορούν να βρουν προγράμματα προσαρμοσμένα στις δικές τους προτιμήσεις και μέσα από ιστολόγια, πλατφόρμες και κοινωνικά δίκτυα μπορούν να επικοινωνήσουν πιο άμεσα και ουσιαστικά με το ραδιοφωνικό πρόγραμμα που έχουν επιλέξει.

Τέλος δια μέσω του διαδικτυακού ραδιοφώνου δεν υπάρχει πιθανότητα απώλειας του προγράμματος εάν το άτομο είναι απασχολημένο μιας και τα προγράμματα είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο και προσβάσιμα όταν είναι απαραίτητο ή εφικτό.

2.4.2. Πλεονεκτήματα του διαδικτυακού ραδιοφώνου στην τυπική, μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση

Το ραδιόφωνο αποτελεί ένα συνονθύλευμα πολλών στοιχείων, όπως η παρουσία και η μετάδοση σε όλο τον κόσμο, ευελιξία, χαμηλό κόστος, εκπομπές σε πραγματικό χρόνο, σύγχρονη και ασύγχρονη επικοινωνία, πολυκατευθυνόμενη συνδεσιμότητα, κοινή χρήση πολυμέσων, συνεργασία και αλληλεπίδραση που ενσωματώνεται στην ηλεκτρονική μάθηση (Teixeira & Silva, 2011).

Το ραδιόφωνο φαίνεται να απαιτεί μεγαλύτερη νοητική συμμετοχή από ένα καθαρά οπτικό μέσο όπως η τηλεόραση, η οποία είναι τόσο ακουστικό όσο και οπτικό μέσο. Αυτό είναι ένα σημαντικό χαρακτηριστικό στην τυπική εκπαίδευση, όπου το

ραδιόφωνο αποσκοπεί στο να εστιάσει και να διεγείρει τη διανοητική δραστηριότητα και να διδάξουν συγκεκριμένες δεξιότητες ή έννοιες στο κοινό (Schryer, 2014; Coccoli, 2014).

Πιο συγκεκριμένα, η τυπική εκπαίδευση αναφέρεται στην ανάπτυξη του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης για τη διδασκαλία σχολικών θεμάτων με σκοπό την διευκόλυνση της κάλυψης των καθορισμένων προγραμμάτων σπουδών (Nkwam-Uwaoma & Onu, 2017). Η συνεισφορά του εκπαιδευτικού ραδιόφωνου στην τυπική εκπαίδευση θα μπορούσε να διαχωριστεί σε τρεις πρακτικές. Στη πρώτη πρακτική, ο εκπαιδευτικός είναι παρών στην τάξη με τους μαθητές του και τα εκπαιδευτικά προγράμματα θα προσαρμοστούν και θα μεταδοθούν εντός των σχολικών ωρών (Ijeh, 2019: 256).

Η δεύτερη πρακτική περιλαμβάνει τη μετάδοση σε δημόσιες θέσεις ακρόασης ραδιοφώνου, με ή χωρίς διαμεσολαβητές. Σε αυτό το επίπεδο, η μετάδοση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ή η αναπαραγωγή της ηχογραφημένης έκδοσής τους γίνεται εκτός σχολικού ωραρίου. Ιδιαίτερα σε περιπτώσεις, όπου οι εκπαιδευτικοί των σχολείων είναι σε συνεδρίαση ή όταν υπάρχουν μη λειτουργικές σχολικές εγκαταστάσεις ή υπάρχει έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού (Ijeh, 2019: 256-257).

Η τρίτη πρακτική αφορά την ακρόαση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στο σπίτι ή σε ορισμένα μέλη της οικογένειας, όπως γίνεται στην Νιγηρία, όπου η τυπική εκπαίδευση προέρχεται σε μεγάλο βαθμό από τα εθνικά προγράμματα σπουδών με ή χωρίς μικρές τοπικές προσαρμογές. Οι Akpan, Udeze & Asogwa (2014) αναφέρουν πως η μετάδοση είναι ένα ισχυρό εκπαιδευτικό εργαλείο που επηρεάζει τους μαθητές με διάφορους τρόπους και μπορεί να αξιοποιηθεί για να επιτύχει πολλούς σκοπούς. Η ισχύς του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης όταν χρησιμοποιείται σωστά για την παροχή τυπικής εκπαίδευσης μπορεί να βελτιώσει τα μαθησιακά αποτελέσματα, επειδή μπορεί να μεταδώσει τυποποιημένες γνώσεις υψηλής ποιότητας, με ευκολία τόσο για τους μαθητές όσο και για τους εκπαιδευτικούς και με σχετικά χαμηλό κόστος (Ijeh, 2019: 257, 259).

Στην περίπτωση της μη τυπικής εκπαίδευσης, το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο μπορεί να συμβάλει στην καθοδήγηση των αγροτών για την επίλυση των προβλημάτων αγροτικής ανάπτυξης και να παρέχει νέες πληροφορίες και γνώσεις στις αγροτικές κοινότητες όπου, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν υπάρχουν άλλες πηγές

πληροφοριών (Jumani, 2009: 176, 184). Επιπλέον, το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο μπορεί να συνεισφέρει στην καταπολέμηση του αλφαριθμητισμού, παρακινώντας το ευρύ κοινό, τον μαθητή και παρέχοντας τους τρόπους αντιμετώπισης του (Jumani, 2009: 184).

Από την άλλη πλευρά, η άτυπη εκπαίδευση μπορεί να έχει τη μορφή ενός κοινοτικού ραδιοφώνου, όπου περιλαμβάνονται άτυπες διαδικασίες μάθησης με τις οποίες οι κοινότητες σχεδιάζουν, κατέχουν και λειτουργούν τους δικούς τους ραδιοφωνικούς σταθμούς. Τα άτυπα θέματα εκμάθησης του κοινοτικού ραδιοφώνου περιλαμβάνουν συνήθως τη διατροφή των παιδιών, τον οικογενειακό προγραμματισμό και τις γεωργικές συμβουλές (Ullah and Khan, 2017: 11; Berman 2008: 2). Επίσης, ως μη κερδοσκοπική επιχείρηση, το κοινοτικό ραδιόφωνο συμβάλλει στη μάθηση, μέσα από τα τραγούδια, τις ιστορίες που μεταδίδονται στην κοινότητα, παρέχοντας με αυτό τον τρόπο ένα γόνιμο εκπαιδευτικό έδαφος (Berman 2008: 2).

Οι τρεις μορφές ραδιοφώνου είναι επομένως αρκετά διακριτές και εξυπηρετούν ανάγκες, το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο παρέχει βασική ή προηγμένη εκπαίδευση και το ραδιόφωνο της κοινότητας επιτρέπει την τυπική, μη τυπική και άτυπη μάθηση και τον κοινωνικό μετασχηματισμό. Το κοινοτικό ραδιόφωνο βασίζεται συνήθως σε τοπικούς πολιτισμούς και έχει συμμετοχικό χαρακτήρα, ενώ το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο έχει γενικά εθνικό/ θεσμικό χαρακτήρα. Ωστόσο, και οι δύο στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής (Berman 2008: 2). Επομένως, το ραδιόφωνο ενθαρρύνει και πολλές φορές απαιτεί από τους ακροατές να συγκεντρώνουν την προσοχή τους και να χρησιμοποιούν την φαντασία τους. Με αυτό τον τρόπο, το ραδιόφωνο διαθέτει αμεσότητα καθώς μπορεί να μεταφέρει τα γεγονότα αμέσως και χωρίς χρονική καθυστέρηση, ενώ ταυτόχρονα δημιουργεί στον ακροατή την αίσθηση πως είναι παρών στα γεγονότα ανά πάσα στιγμή και σε οποιοδήποτε μέρος (Imhoof, 1983).

2.4.3. Πλεονεκτήματα του διαδικτυακού ραδιοφώνου στους μαθητές

Γενικότερα υπάρχουν πολλά οφέλη από τη συμμετοχή των παιδιών σε παρόμοιες δράσεις (Kirby et al., 2003).

- Πρακτικά οφέλη για τις υπηρεσίες. Είναι αποδεκτό ότι η αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών εξαρτάται από την ακρόαση και την ανταπόκριση στους

πελάτες. Επομένως, οι υπηρεσίες θα πρέπει να βελτιώνονται, ώστε να διατηρείται η συνεχή ανάπτυξη του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου και η ενεργός συμμετοχή των παιδιών.

- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης. Η συμμετοχή των παιδιών και των νέων στο εκπαιδευτικό ραδιόφωνο αποτελεί ένα ισχυρό μέσο για να πείθονται τα παιδιά και οι νέοι ότι εκτιμώνται και είναι σε θέση να συνεισφέρουν ουσιαστικά.
- Προσωπική και κοινωνική εκπαίδευση και ανάπτυξη. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν τα εκπαιδευτικά ραδιόφωνα Radijojo, Radio X, European school radio, στα οποία υπάρχει έντονη συμμετοχή των παιδιών στην διεξαγωγή εκπομπών.³⁶ Η συμμετοχή τους συμβάλλει στην ευρύτερη προσωπική ανάπτυξη τους, στην αύξηση της αυτοεκτίμησης και της εμπιστοσύνης τους, καθώς και στις πρακτικές δεξιότητες και γνώσεις.

Η χρήση του ραδιοφώνου ως εργαλείο για την προώθηση της ουσιαστικής συμμετοχής των παιδιών και την ενίσχυση των δικαιωμάτων των παιδιών μπορεί να είναι επιτυχής (Urgoiti et al., 2020). Μερικά από τα πλεονεκτήματα είναι τα εξής:

- Τα παιδιά αλληλεπιδρούν με ένα συγκεκριμένο μέσο.
- Τα παιδιά αποκτούν τις τεχνικές αλλά και τις κοινωνικές δεξιότητες χάρη στις οποίες θα προβούν και θα μνηθούν στην παραγωγή της ραδιοφωνικής τους εκπομπής.
- Αυξάνεται ο μιντιακός και πληροφορικός γραμματισμός τους.
- Τα ραδιοφωνικά προγράμματα είναι τα οχήματα μέσω των οποίων τα παιδιά αφηγούνται τις ιστορίες τους.
- Τα ραδιοφωνικά προγράμματα μπορούν να έχουν απήχηση στο ευρύ κοινό αλλά και σε συγκεκριμένα ακροατήρια.
- Από εκπαιδευτική άποψη, η ακρόαση, η κατανόηση, ο προβληματισμός και οι προφορικές δεξιότητες μεταξύ άλλων δεξιοτήτων πρόκειται να ενισχυθούν μέσω των ραδιοφωνικών προγραμμάτων παιδιών που παράγουν τα ίδια τα παιδιά.

³⁶ Για την αναλυτική παρουσίαση των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών ραδιοφώνων, βλ. υποκεφάλαιο 2.5.

- Οι δεξιότητες που αποκτούν τα παιδιά που συμμετέχουν στο ραδιόφωνο μπορούν να χρησιμοποιηθούν από αυτά αργότερα στη ζωή τους και μπορούν να βοηθήσουν στην οικοδόμηση των πρώιμων σκέψεων και ιδεών τους για το ταξίδι της ζωής τους.
- Τα παιδιά καλλιεργούν κριτική σκέψη μαθαίνοντας να διαχειρίζονται και να αξιολογούν τις πληροφορίες.
- Τα παιδιά αποκτούν μια αίσθηση αξιοπρέπειας και σεβασμού.
- Παρατηρείται αύξηση του μαθητικού ενδιαφέροντος και ταυτόχρονα δημιουργούνται κίνητρα για τη μάθηση.
- Αυξάνεται το επίπεδο φαντασίας, δημιουργικότητας, ενθουσιασμού, υπερηφάνειας και αυτοεκτίμησης των παιδιών.
- Μέσα από το ραδιόφωνο τα παιδιά έχουν την δυνατότητα να κάνουν ερωτήσεις και να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες που ενδέχεται να μην είχαν σε διαφορετική περίπτωση καθώς επίσης ενισχύουν την πρωτοβουλία τους γιατί μαθαίνουν να ερευνούν θέματα που άπτονται των ενδιαφερόντων τους.
- Η πρόσβαση σε πληροφορίες συμβάλλει στην μείωση της ανησυχίας και του άγχους και βοηθά τα παιδιά αποκτήσουν αυτοπεποίθηση.
- Αναπτύσσεται ο προφορικός και γραπτός λόγος των παιδιών.
- Υπάρχει σημαντική βελτίωση στις επικοινωνιακές δεξιότητες των παιδιών και μπορούν να κάνουν διάλογο αλλά και να επιχειρηματολογούν τόσο με συνομήλικα παιδιά όσο και με ενήλικες.
- Τα παιδιά αναπτύσσουν την αίσθηση του «ανήκειν» σε μία ομάδα και αυξάνεται το επίπεδο ομαδικότητας και συνεργασίας.
- Μέσα από κουίζ και διαγωνισμούς ασκούνται σε έναν πιο παιγνιώδη τρόπο μάθησης.

2.5. Τα παιδιά ως παραγωγοί διαδικτυακής ραδιοφωνικής εκπομπής (Radijojo, Radio X , European school radio).

Εκτός από τη χρήση του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου από τους εκπαιδευτικούς και τη συνεισφορά του ως ολοκληρωμένο ή συμπληρωματικό εργαλείο διδασκαλίας, που εξετάστηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, μια άλλη πτυχή που πρέπει να διερευνηθεί

είναι η συμμετοχή των ίδιων των παιδιών ως παραγωγοί δικών τους διαδικτυακών εκπομπών. Για αυτό τον λόγο, αξίζει σε αυτό το κεφάλαιο να γίνει μια παρουσίαση των προσπαθειών που έχουν γίνει για τη συμμετοχή των παιδιών στο εκπαιδευτικό ραδιόφωνο και μια ανάλυση σε πρόσφατα διαδικτυακά εκπαιδευτικά ραδιόφωνα που έχουν συνεισφέρει σε αυτή την προσπάθεια.

Σε κάποιες χώρες τα παιδιά στερούνται ως επί το πλείστον κάθε ευκαιρία να αφηγηθούν τις δικές τους ιστορίες και να εκφραστούν μέσω της χρήσης των μέσων ενημέρωσης, διότι τα μέσα ενημέρωσης αρνούνται την συμμετοχή των παιδιών στον προγραμματισμό εκπομπών. Αυτό συμβαίνει, είτε γιατί δεν τα θεωρούν μέλη της κοινωνίας, είτε γιατί οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς δεν αναγνωρίζουν πως τα παιδιά θα είχαν κάτι αξιόλογο να πουν, είτε επειδή οι ενήλικες δεν θα επιθυμούσαν να ακούσουν κάποιο πρόγραμμα από τα παιδιά (Rizvanoğlu et al., 2013).

Πολλές προσπάθειες έγιναν με τα χρόνια προκειμένου τα παιδιά να συμμετέχουν σε όλο και περισσότερους τομείς της κοινωνίας και της εκπαίδευσης με αξιοσημείων την αρωγή της UNESCO την δεκαετία του '80 που είχε κάνει ύστατες προσπάθειες για το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης των παιδιών και το δικαίωμα συμμετοχής νέων και παιδιών σαν ενεργά μέλη στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (Guttman, 2003; Asthana, 2006).

Παράλληλα, πολλές προσπάθειες έγιναν από έναν μεγάλο αριθμό κοινωνικών κινημάτων και μη κυβερνητικών οργανώσεων, που πήραν πρωτοβουλίες και εργάστηκαν σε θέματα κοινωνικής δικαιοσύνης και επικοινωνίας μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '90 (Siochru, 2005). Με το σύνθημα «Μέσα Ενημέρωσης από και για τους ανθρώπους» το κίνημα «Εκδημοκρατισμός της επικοινωνίας» προσπάθησε να βελτιώσει και να ενισχύσει τις δραστηριότητες που γίνονταν στα μέσα ενημέρωσης από τα παιδιά (Hadl, 2007).

Όλες αυτές οι προσπάθειες είχαν ως αποτέλεσμα να αναγνωριστούν τα παιδιά από μια άφωνη μειονότητα σε μια ομάδα που πήρε φωνή και που μπορεί να μιλήσει για τον εαυτό της (Buckingham, 2009). Για παράδειγμα το WRF (World Radio Forum)³⁷

³⁷ <http://www.worldradioforum.org/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

δημιούργησε το 2004 το Radio Manifesto³⁸ που αντιπροσωπεύει τις συνεχιζόμενες προσπάθειες για μια νέα πολιτική αναφορικά με την εμπλοκή των παιδιών στα Μέσα μαζικής Ενημέρωσης και εκπροσωπεί τα δικαιώματα που έχουν τα παιδιά στα ΜΜΕ. Το WRF (World Radio Forum) αποτελείται από ραδιοτηλεοπτικούς φορείς, παραγωγούς, δημοσιογράφους και εκπαιδευτές σε ραδιοφωνικά προγράμματα που κατασκευάζονται από παιδιά και νέους (Rizvanoğlu et al., 2013).

Υπάρχουν επίσης πολλά ραδιοφωνικά προγράμματα σε όλο τον κόσμο που έχουν ως στόχο να δώσουν φωνή στα παιδιά. Το διαδικτυο ραδιόφωνο, επίσης, φαίνεται να παρέχει μια σημαντική ευκαιρία για να την ενεργό συμμετοχή των παιδιών στη διαδικασία της επικοινωνίας και στην εμπλοκή τους στα Μέσα Ενημέρωσης, καθώς αποδεικνύεται ως ένα προοδευτικό και συμμετοχικό μέσο. Με αυτό τον τρόπο, ο Lansdown (2001) αναφέρει ότι οι προσεγγίσεις στη συμμετοχή των παιδιών σε μια ραδιοφωνική εκπομπή μπορούν να ομαδοποιηθούν ευρέως σε τρεις κατηγορίες, με την προϋπόθεση ότι αυτές οι κατηγορίες δεν είναι αλληλοαποκλειόμενες και τα όρια σπάνια είναι σαφή.

Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τους ενήλικες, οι οποίοι ξεκινούν τις διαδικασίες μιας ραδιοφωνικής προσπάθειας για παιδιά, αλλά τα ίδια δεν έχουν τον έλεγχο στο αποτέλεσμα, καθώς οι ενήλικες τα καθοδηγούν πλήρως και τα παιδιά μπορούν να έχουν ελάχιστες ευκαιρίες συμμετοχής. Μια τέτοια περίπτωση είναι οι ψηφιακές εκπαιδευτικές εκπομπές ELT (English Language Teaching).³⁹ Οι εκπομπές αυτές διεξάγονται από τους εκπαιδευτικούς, με στόχο την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας στα παιδιά, δημιουργώντας μαθήματα που αφορούν το λεξιλόγιο, τα γραμματικά φαινόμενα, αγγλικά τραγούδια, ιδιωτισμούς και ιστορίες (Man Sze, 2006: 118-119). Σε αυτές τις εκπομπές, εκτός από τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών, δίνεται η δυνατότητα και στους μαθητές να δημιουργήσουν την δική τους εκπομπή κάνοντας σύντομες ομιλίες για θέματα που έχουν οριστεί από τους δασκάλους τους (Man Sze, 2006: 120).

³⁸ <https://tunein.com/radio/Rdio-Manifesto-s225234/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

³⁹ https://www.eltoncourse.com/training/entering/introduction_to_elt.html, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

Η άλλη κατηγορία αφορά πιο συμμετοχικές πρωτοβουλίες, οι οποίες ξεκινούν πάλι από ενήλικες, αλλά περιλαμβάνουν τη συνεργασία με τα παιδιά και προσφέρουν δομές δια μέσου των οποίων τα παιδιά μπορούν να αμφισβητήσουν ή να επηρεάσουν το τελικό αποτέλεσμα. Με αυτόν τον τρόπο, τα ίδια μπορούν να κατευθύνουν μόνα τους περισσότερο την εκπομπή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της κατηγορίας αποτελεί το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο RX Radio.⁴⁰

Το RX Radio είναι ένας βραβευμένος διαδικτυακός παιδικός ραδιοφωνικός σταθμός που διευθύνεται από τα παιδιά. Εδώ και 30 χρόνια, το συγκεκριμένο ραδιόφωνο βοηθά τα παιδιά στη Νότια Αφρική να αναπτύσσουν, να σχεδιάζουν και υλοποιούν ραδιοφωνικές εκπομπές για τις οποίες έχουν εκπαιδευτεί, παράγοντας τα δικά τους προγράμματα (Urgoiti et al., 2020). Επίσης, το ραδιόφωνο αυτό εκπαιδεύει παιδιά-δημοσιογράφους να δημιουργήσουν τη δική τους εκπομπή μεταδίδοντας τη ζωντανά. Τα δυο πρώτα χρόνια τα προγράμματα τους αφορούσαν θέματα υγείας και σταδιακά εκπαιδεύτηκε η πρώτη ομάδα 12 παιδιών ηλικίας 6 έως 12 ετών που έχοντας τις απαραίτητες δεξιότητες θα μπορούσαν να κάνουν ζωντανές ραδιοφωνικές μεταδόσεις. Εκπαιδεύτηκαν για μια περίοδο δύο εβδομάδων σε θέματα όπως η ακρόαση, η αφήγηση και οι βασικές δεξιότητες του ραδιοφώνου και σταδιακά προέκυψαν μια σειρά συνεντεύξεων με εργαζόμενους στον τομέα της υγείας και με παιδιά-ασθενείς στο νοσοκομείο. Η διεκπεραίωση των εκπομπών πραγματοποιείται με την βοήθεια των κατάλληλων επαγγελματιών, ώστε να έχουν επαρκή υποστήριξη και καθόλου άγχος κατά τη διάρκεια των εκπομπών.

Σήμερα το RX Radio είναι ένα μοναδικό εργαλείο με δυνατότητα να φέρει αλλαγές σε πολλά επίπεδα. Δίνει στους νέους την ευκαιρία να οικοδομήσουν τις δεξιότητες που απαιτούνται για να εκφράσουν τις απόψεις τους, να αναλάβουν νέους ρόλους και να συμμετάσχουν ενεργά στην κοινοτική ζωή, ενώ παράλληλα ενδυναμώνει τα χρόνια άρρωστα παιδιά και τις οικογένειές τους, βοηθώντας στην επανασύνδεση τους με τον κόσμο γύρω τους (Urgoiti, 2020). Τα παιδιά στο νοσοκομείο μπορούν επίσης να συμμετέχουν στις εκπομπές μέσω αιτημάτων τραγουδιών, αφιερωμάτων, ζωντανών παιχνιδιών και δώρων ή βραβείων καλώντας ή αλληλεπιδρώντας από πλατφόρμες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

⁴⁰ <http://rxradio.co.za/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

Τα τελευταία 4 χρόνια, το ράδιο RX έχει εκπαιδεύσει 100 παιδιά και νέους δημοσιογράφους (ηλικίας 4 έως 18). Τα παιδιά-δημοσιογράφοι έχουν τη δυνατότητα να διαμορφώνουν τις δικές τους εκπομπές σχετικά με τα ενδιαφέροντά τους. Ειδικότερα, την περίοδο του Κορονοϊού πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις για την παροχή πληροφοριών σχετικά με την πανδημία και την προαγωγή της υγείας και της ασφάλειας στο σπίτι κατά τη διάρκεια της καραντίνας στη Νότια Αφρική. Τα παιδιά άρχισαν να μοιράζονται τον τρόπο με τον οποίο ο COVID-19 επηρεάζει τη ζωή τους, καθώς και να παρέχουν συμβουλές για το πώς μπορούν τα παιδιά να παραμείνουν υγιή και απασχολημένα στο σπίτι. Με το πέρασμα του χρόνου συγκεντρώθηκαν εμπειρίες παιδιών έξω από τη Νότια Αφρική, όπως από την Αργεντινή, την Κίνα και το Ηνωμένο Βασίλειο. Μέσα από το έργο του RX τα παιδιά όχι μόνο μοιράστηκαν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους κατά τη διάρκεια αυτής της πανδημίας, αλλά οδήγησε τα παιδιά να συνεργαστούν είτε με ενήλικες, είτε με γονείς και εργαζόμενους στον τομέα της υγείας και να αποδείξουν πως τα παιδιά έχουν καίριο ρόλο στην αντιμετώπιση αυτής της πανδημίας.

Η τελευταία κατηγορία σχετίζεται με τις πρωτοβουλίες, όπου ο στόχος είναι η ενδυνάμωση των παιδιών ώστε να πετυχαίνουν τους δικούς τους στόχους και να αναλάβουν τις δικές τους πρωτοβουλίες σύμφωνα με τα ενδιαφέροντά τους. Στην περίπτωση αυτή τα παιδιά παίζουν πιο ουσιαστικό ρόλο στην παραγωγή μιας ραδιοφωνικής εκπομπής και ο ρόλος των ενηλίκων είναι να διευκολύνουν, όχι να ηγούνται των παιδιών. Έτσι η συνολική διαδικασία ελέγχεται από τα ίδια τα παιδιά. Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται τα εκπαιδευτικά ραδιόφωνα Radijojo⁴¹ και European school radio.⁴²

Το Radijojo είναι ένα διεθνές διαδικτυακό παιδικό ραδιοφωνικό δίκτυο, μη κυβερνητικό, από την άποψη της οργάνωσης και της παραγωγής. Το ίδιο παράγει εκπαιδευτικό και ψυχαγωγικό περιεχόμενο μέσα από το διαδικτυακό ραδιόφωνο για παιδιά (Rizvanoğlu et al., 2013). Το ραδιόφωνο αυτό αποτελεί μια πρωτοβουλία που επιδιώκει την ενδυνάμωση των παιδιών στο να χρησιμοποιούν το ραδιόφωνο και το διαδίκτυο ως εργαλεία παγκόσμιας μάθησης και πολιτιστικής ανταλλαγής. Το

⁴¹ <https://radijojo.org/en>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

⁴² <http://europeanschoolradio.eu/el>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.

Radijojo συνεργάζεται με σχολεία, κοινοτικά ραδιόφωνα, εκπαιδευτικούς, νέους και παιδιά καθώς και με πολιτιστικούς οργανισμούς παγκοσμίως, όπως επίσης και με την UNESCO και την UNICEF.

Μια από τις σειρές εκπομπών του Radijojo, που πραγματοποιούνται από παιδιά, είναι αυτή με τίτλο «Ανακαλύπτουμε τον κόσμο». Η εκπομπή αυτή διερευνά τον πραγματικό τρόπο που ζουν τα παιδιά στην Αφρική, την Ασία, τη Νότια Αμερική προωθώντας και δημιουργώντας παράλληλα συνεργασίες μεταξύ των σχολείων που συμμετέχουν. Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα της δουλειάς του Radijojo ήταν η συνέντευξη που πήρε η Μίνα (9 ετών) και ο Τζόνθαν (13 ετών) από την Jane Goodall, αγγελιοφόρο του ΟΗΕ για την ειρήνη, με ερωτήσεις που συλλέχθηκαν από παιδιά που ζούσαν στο Κογκό, την Τανζανία, την Κένυα, την Ταϊλάνδη, τη Γερμανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Τέλος, το Radijojo πήρε την πρωτοβουλία να σχεδιάσει και να συντονίσει ιστότοπους όπως το “World Children’s Radio”, “Euchira”, “Across the Ocean”, “Global Radio Kids” στους οποίους είναι δυνατή η διαπολιτισμική ανταλλαγή παιδικών ραδιοφωνικών προγραμμάτων από διάφορα μέρη του κόσμου και συνεργάζεται με 110 διαφορετικές χώρες.

Οι Rizvanoğlu et al. (2013) μέσα από την έρευνά τους παρατήρησαν πως η συγκεκριμένη πλατφόρμα καλλιεργεί την συμμετοχή των παιδιών και παρέχει δυνατότητες για την ένταξη των παιδιών στη διαδικασία της επικοινωνίας μολονότι υπήρξε έλλειψη λεπτομερών διαδραστικών και συμμετοχικών εργαλείων στο Radijojo.

Παράλληλα, το European school radio (ESR) αποτελεί το πρώτο διαδικτυακό μαθητικό ραδιόφωνο που δημιουργήθηκε το 2009 ως απόρροια μιας καινοτόμου δράσης από σχολεία Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Θεσσαλονίκη. Η ευρύτερη εκπαιδευτική φιλοσοφία που το διακατέχει είναι πως το σχολείο αποτελεί χώρο έκφρασης και δημιουργίας. Στόχος του είναι να καλυφθούν οι ανάγκες και να προβληθούν οι δραστηριότητες μαθητών και μαθητριών κάθε βαθμίδας εκπαίδευσης. Το 2011-2012 εισήχθη στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση μέσα από πολιτιστικά προγράμματα που αφορούσαν το ραδιόφωνο και από τότε κάθε χρόνο συμμετέχουν ολοένα και περισσότερα σχολεία στις δράσεις του. Οι εκπομπές που παράγονται από τα παιδιά με τη βοήθεια και την ενίσχυση των εκπαιδευτικών έχουν ενημερωτικό,

ψυχαγωγικό και διασκεδαστικό χαρακτήρα όμως παράλληλα αξιοποιούνται και εκπαιδευτικά (Γενιτζές, 2017: 44).

Στο Μαθητικό ραδιόφωνο ακούγονται μουσικές επιλογές κάθε ημέρα της εβδομάδας και για όλο το 24ωρο. Οι μαθητές κάθε ηλικίας μπορούν να γίνουν ραδιοφωνικοί παραγωγοί σε θέματα που εμπίπτουν στα ενδιαφέροντά τους (υγεία, τέχνη και πολιτισμός, μουσική, βιβλία, παραμύθια και ιστορίες, τοπικά και σχολικά νέα, κοινωνικά, εκπαιδευτικά, παιδαγωγικά θέματα, τεχνολογία και επιστήμη, περιβάλλον) και εντάσσονται σε θεματικές ζώνες. Μέσα στις δράσεις του ανήκουν τα Πανελλήνια Φεστιβάλ Μαθητικού Ραδιοφώνου στα οποία συμμετέχουν όχι μόνο σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αλλά και Ευρωπαϊκά σχολεία μέσω Skype (Γενιτζές, 2017: 55).

Τα είδη των εκπομπών του Μαθητικού ραδιοφώνου μπορούν να είναι ζωντανές ή ηχογραφημένες εκπομπές ως προς τον τρόπο μετάδοσης, με θεματολογία ελεύθερη ή θεματοποιημένη και με διάρκεια είτε ολιγόλεπτων μηνυμάτων (3'), είτε σύντομων εκπομπών (15'), είτε μισάωρων (30'), είτε προγραμματισμένων εκπομπών μεγάλης διάρκειας (60' ή 120') (Γενιτζές, 2017: 54).

2.6 Λειτουργική περιγραφή του Μαθητικού ραδιοφώνου European School radio

Στις επόμενες παραγράφους θα παρουσιασθεί αναλυτικά η διαδικασία συμμετοχής ενός σχολείου που επιθυμεί να πάρει μέρος στο Μαθητικό ραδιόφωνο και η οποία είναι σύμφωνη με την συνολική λειτουργία του και τα όσα ισχύουν την χρονική περίοδο 2021-2022 που πραγματοποιείται η παρούσα έρευνα.⁴³ Στις διαδικασίες αυτές εμπλέκονται οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές των ραδιοφωνικών ομάδων, οι ακροατές του European School Radio και τα επιστημονικά μέλη που απαρτίζουν την εταιρεία αυτή. Κάθε κομμάτι από τις ακόλουθες διαδικασίες αποτελεί μέρος της φιλοσοφίας του προγράμματος, βοηθάει στον σχεδιασμό της δράσης και αποτελεί σημαντικό παράγοντα για να έχει επιτυχία το πρόγραμμα.

⁴³Για τον οδηγό συμμετοχής, βλ.

<http://europeanschoolradio.eu/el/%ce%b5%ce%b3%cf%87%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b9%ce%b1-%ce%bf%ce%b4%ce%b7%ce%b3%ce%b9%cf%8e%ce%bd-%cf%87%cf%81%ce%ae%cf%83%cf%84%ce%b7>, προσπελάστηκε στις 19/12/2021.

2.6.1 Σκοπός

Ο σκοπός του European School radio είναι η προώθηση της εκπαίδευσης και της παιδείας στα Μέσα Ενημέρωσης καθώς και η πληροφόρηση στο πλαίσιο του σχεδιασμού προγραμμάτων οπτικοακουστικής εκπαίδευσης. Επίσης επιδιώκει μέσα από πλούσιες μαθητικές δραστηριότητες να καλλιεργήσει ένα πιο δημοκρατικό μέλλον και να εισάγει τους μαθητές στον θετικό και ενεργό ρόλο των ευρωπαίων πολιτών.

2.6.2. Έναρξη ραδιοφωνικού έτους- Εγγραφή Σχολείου

Στην αρχή κάθε σχολικού έτους όλα τα Ελληνικά Σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης προσκαλούνται μέσα από το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο να πραγματοποιήσουν εγγραφή στο European School radio σε περίπτωση που επιθυμούν να συμμετέχουν, να προετοιμάσουν και να οργανώσουν μία εκπομπή.

Η εγγραφή γίνεται χρησιμοποιώντας τους κωδικούς του Πανελλήνιου Σχολικού Δικτύου. Έπειτα πρέπει να βρει ο εκπαιδευτικός το σχολείο του, να το επιλέξει μέσα από έναν κατάλογο και να καταγράψει τα πλήρη στοιχεία του όπως ταχυδρομική και ηλεκτρονική διεύθυνση. Εάν είναι η πρώτη φορά που το σχολείο συμμετέχει στις δράσεις του Μαθητικού ραδιοφώνου ο υπεύθυνος εκπαιδευτικός θα πρέπει να καταχωρίσει τα στοιχεία του σχολείου. Οι εγγραφές των σχολείων που συμμετείχαν την προηγούμενη χρονιά ανανεώνονται αυτόματα με την πρώτη σύνδεση του εκπαιδευτικού του συγκεκριμένου σχολείου. Ο κάθε εκπαιδευτικός που κάνει την εγγραφή του στο μαθητικό ραδιόφωνο εκπροσωπεί το σχολείο με το οποίο ταυτοποιείται πως εργάζεται. Σε περίπτωση αλλαγής σχολείου, ο εκπαιδευτικός αφαιρείται από το προηγούμενο σχολείο και κάνει νέα εγγραφή με το νέο σχολείο στο οποίο υπηρετεί. Όποιες παραγωγές πραγματοποιούνται από τους/τις εκπαιδευτικούς ανήκουν αυστηρά στο λογαριασμό του σχολείου.

Επίσης πρέπει να δοθούν υπεύθυνες δηλώσεις στους γονείς και κηδεμόνες των παιδιών προκειμένου να υπάρχει η γραπτή συναίνεση τους για την συμμετοχή των

παιδιών. Οι δηλώσεις αυτές μένουν στο αρχείο του σχολείου και ανά πάσα στιγμή μπορεί να ζητηθούν από το European School Radio.

Τέλος, θα συμπληρωθεί μια ακόμα υπεύθυνη δήλωση από τον/την Υπεύθυνο/η εκπαιδευτικό για τη ραδιοφωνική ομάδα του σχολείου και τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς, η οποία θα παραμείνει επίσης στο αρχείο του σχολείου και μπορεί να ζητηθεί ανά πάσα στιγμή από το European School Radio. Επίσης, υπάρχει δυνατότητα ύστερα από θετική εισήγηση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής να πραγματοποιηθεί η θεματική ενότητα «Μαθητικό ραδιόφωνο» ως πρόγραμμα Σχολικών Δραστηριοτήτων.

2.6.3 Διαχείριση προφίλ συμμετοχών

Η κάθε ραδιοφωνική ομάδα που συμμετέχει στο Μαθητικό ραδιόφωνο έχει τη δυνατότητα μέσα από την πλατφόρμα του ραδιοφώνου να βλέπει και να ρυθμίζει το προφίλ συμμετοχής του σχολείου της. Έτσι το συμμετέχον σχολείο μπορεί να βλέπει τις δραστηριότητες του και τις εκπομπές που έχει ανεβάσει, τα βοηθητικά μαθήματα που έχει παρακολουθήσει, μπορεί να λαμβάνει μηνύματα, να συμμετέχει σε ομάδες, να δημιουργεί ή να συμμετέχει σε συζητήσεις. Όσοι επισκέπτονται τη σελίδα του Μαθητικού ραδιοφώνου έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν την ραδιοφωνική παρουσία ενός σχολείου, καθώς για το κάθε σχολείο υπάρχει μια λίστα με την πλήρη συμμετοχή, το ιστορικό μετάδοσης εκπομπών και τα ραδιοφωνικά σποτ της.

2.6.4 Προετοιμασία ραδιοφωνικής εκπομπής

Αρχικά γίνεται η παρουσίαση του Μαθητικού ραδιοφώνου στα παιδιά του σχολείου-νηπιαγωγείου, ώστε να γνωρίσουν την ύπαρξη αλλά και τις δράσεις του. Προτείνεται η παρότρυνση των παιδιών ώστε να πουν κατά πόσο επιθυμούν να συμμετέχουν και τα ίδια σε μια ραδιοφωνική εκπομπή.

Έπειτα τα παιδιά θα αποφασίσουν μετά από καταιγισμό ιδεών (γράφονται σε ένα χαρτί οι ιδέες τους) και ψηφοφορία το θέμα με το οποίο θέλουν να ασχοληθούν. Έτσι αποφασίζεται το θέμα που θέλει η πλειοψηφία, καθώς τα παιδιά μαθαίνουν να

λειτουργούν από μικρά με δημοκρατικές διαδικασίες, να αποδέχονται την άποψη του διπλανού τους και να συνεργάζονται για το καλό όλης της ομάδας.

Ανάλογα με το θέμα, τα παιδιά θα αποφασίσουν ποιος θα είναι ο τίτλος της εκπομπής. Για ακόμα μια φορά θα γίνει καταιγισμός ιδεών ώστε να ακουστεί κάθε γνώμη και στη συνέχεια πάλι με ψηφοφορία θα βγει ο τίτλος με τον οποίο συμφωνούν τα περισσότερα παιδιά. Εδώ θα αναδειχθεί επίσης η φαντασία και το χιούμορ που έχουν πολλές φορές οι λιλιπούτειοι μαθητές.

2.6.5 Συγκρότηση ραδιοφωνικών ομάδων

Κατά την έναρξη του σχολικού-ραδιοφωνικού έτους οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί ξεκινούν με τη συγκρότηση των ραδιοφωνικών ομάδων προκειμένου να οργανώσουν την συμμετοχή τους στο Μαθητικό ραδιόφωνο. Μια ραδιοφωνική ομάδα αποτελείται από ένα μικρό σύνολο μαθητών και έναν τουλάχιστον υπεύθυνο εκπαιδευτικό, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για το υλικό που θα παρουσιάσουν.

Μετά τη συγκρότηση της ραδιοφωνικής ομάδας θα γίνει ανάρτηση της συμμετοχής των παιδιών στο μαθητικό ραδιόφωνο με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών στην Κοινότητα του European School Radio καθώς και στα κοινωνικά της δίκτυα. Επίσης, ο υπεύθυνος εκπαιδευτικός θα οργανώσει κατάλληλα τον χώρο ηχογράφησης και θα επιλέξει τον εξοπλισμό που θα χρησιμοποιηθεί. Τέλος, είναι απαραίτητη η συλλογή των υπογεγραμμένων υπεύθυνων δηλώσεων των γονέων και κηδεμόνων των μαθητών.

2.6.6. Τρόπος Υποστήριξης

Το European School Radio παρέχει τρόπους υποστήριξης για τη συμμετοχή των παιδιών με διάφορους τρόπους. Δίνει την δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να παρακολουθήσουν πλήρη διαδικτυακά (online) μαθήματα ώστε ο εκπαιδευτικός να μπορεί να εισάγει τα παιδιά στον κόσμο του ραδιοφώνου. Στα διαδικτυακά μαθήματα περιλαμβάνονται οι εξής θεματικές ενότητες:

1. Ραδιοφωνική παραγωγή

Προετοιμασία εκπαιδευτικών και παιδιών για μια ραδιοφωνική παραγωγή, συμβουλές για μια καλή και ποιοτική εκπομπή και ενημέρωση για τη δομή και τα είδη της εκπομπής που μπορούν τα παιδιά να επιλέξουν. Εδώ δίνονται επίσης οδηγίες για την παρουσίαση της εκπομπής, τα χαρακτηριστικά μιας καλής ραδιοφωνικής φωνής αλλά και πλήρεις οδηγίες για την περίπτωση που τα παιδιά επιλέξουν να πάρουν συνέντευξη από κάποιον.

2. Ραδιοφωνική Τέχνη

Στα διαδικτυακά αυτά μαθήματα αναλύονται τα εξής: Τι είναι ραδιοφωνική τέχνη, πώς μπορεί μια ραδιοφωνική ομάδα να δημιουργήσει ένα έργο ραδιοφωνικής τέχνης, βασικές έννοιες γύρω από τη ραδιοφωνική τέχνη καθώς και ηχητικά παραδείγματα.

3. Δημοσιογραφία στο ραδιόφωνο

Οι επαγγελματίες Δημοσιογράφοι της ΕΣΗΕΜ-Θ και τα Μέλη της Δημοσιογραφικής Ομάδας του Τμήματος Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ του ΑΠΘ ανέπτυξαν υποστηρικτικό υλικό, που αξιοποιείται στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας για μαθητική ραδιοφωνική εκπομπή.

4. Εργαστήρια Δεξιοτήτων με το Ραδιόφωνο

Από το σχολικό έτος 2021-2022 το Μαθητικό ραδιόφωνο βρίσκεται μεταξύ των εγκεκριμένων προγραμμάτων του ΙΕΠ, στο πλαίσιο της νέας δράσης “Πλατφόρμα 21+: Εργαστήρια Δεξιοτήτων”, ενταγμένο στον άξονα «Δημιουργώ και Καινοτομώ – Δημιουργική Σκέψη και Πρωτοβουλία» και στις υποθεματικές “Δημιουργώ, καινοτομώ, επιχειρώ” και “Νέες Τεχνολογίες”. Στην ιστοσελίδα του Μαθητικού ραδιοφώνου έχει αναρτηθεί διαδραστικό υλικό 7 Εργαστηρίων, που δημιουργήθηκε από τον ίδιο φορέα αποκλειστικά για τις ανάγκες της δράσης ακολουθώντας τη μεθοδολογία ανάπτυξης προγράμματος σύμφωνα με τις οδηγίες και προτάσεις του ΙΕΠ.

5. Συμμετοχή στο 7^ο Φεστιβάλ Μαθητικού Ραδιοφώνου European School Radio 2022

Το 7ο Πανελλήνιο Φεστιβάλ Μαθητικού Ραδιοφώνου European School Radio 2022, απευθύνεται στα σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Ελλάδας και της Κύπρου. Στο πλαίσιο του Φεστιβάλ περιλαμβάνεται και η Τελετή Βράβευσης του Μαθητικού Ραδιοφωνικού & Μουσικού Διαγωνισμού «Κάν' το ν' ακουστεί 2022», καθώς και η απονομή των “Ραδιοφωνικών Βραβείων”.

6. Συνεργασία με ραδιοφωνικούς σταθμούς για «Ραδιοφωνικά βραβεία»

Λαμβάνοντας υπόψη το εξαιρετικά υψηλό επίπεδο των παραγωγών που φιλοξενούνται στο Μαθητικό Ραδιόφωνο, και θέλοντας να επιβραβευτεί η πολύ σημαντική προσπάθεια των μαθητών που παράγουν εκατοντάδες ραδιοφωνικές εκπομπές κάθε χρόνο, το ESR επιθυμεί να θεσπίσει μια νέα διαγωνιστική διαδικασία, τα ετήσια «Ραδιοφωνικά Βραβεία». Έτσι το μαθητικό ραδιόφωνο έχοντας τη συνεργασία και την στήριξη μεγάλων ραδιοφωνικών σταθμών, θα δίνει τη δυνατότητα να αξιολογούνται οι μαθητικές δημιουργίες και θα αναδεικνύονται οι νέοι και επίδοξοι ραδιοφωνικοί παραγωγοί. Τα σχολεία που συμμετέχουν στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα της χρονιάς, θα έχουν τη δυνατότητα να δηλώσουν πως επιθυμούν να διαγωνιστούν σε μία από τις κατηγορίες των Βραβείων για τις ραδιοφωνικές εκπομπές/podcasts.

7. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Κάνω ραδιόφωνο στο European School Radio- Παραγωγή Δημοσιογραφικής Εκπομπής»

Δίνεται η δυνατότητα στα σχολεία να συμμετέχουν στα τρίωρα εκπαιδευτικά προγράμματα του ραδιοφώνου με μεθόδους εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ή και δια ζώσης εφόσον είναι εφικτό.

8. Προτάσεις για ραδιοφωνικό εξοπλισμό στα σχολεία

Το European School Radio θα δημιουργήσει έναν συνοπτικό οδηγό προς τα σχολεία που θα προτείνεται εξοπλισμός, ώστε να δημιουργηθεί ένας αξιόλογος χώρος για τις ηχογραφήσεις σε κάθε σχολείο και να υπάρχει ένα ραδιοφωνικό στούντιο για τις εκπομπές/podcast των μαθητών.

9. Φεστιβάλ

Το Φεστιβάλ Μαθητικού Ραδιοφώνου ξεκίνησε ως δράση το σχολικό έτος 2013-14 με το όραμα να επικοινωνήσουν ζωντανά και να αλληλεπιδράσουν σε ένα κοινό τόπο οι μαθητές των ραδιοφωνικών σχολείων του European School Radio. Έκτοτε καθιερώθηκε στον χώρο της σχολικής εκπαίδευσης και φιλοξενεί σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης κάθε χρόνο. Τελεί υπό την έγκριση του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και ενεργό συμμετοχή έχουν τα σχολεία του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου, μέσω του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου. Το Φεστιβάλ περιλαμβάνει βιωματικά εκπαιδευτικού χαρακτήρα για τη ραδιοφωνική παραγωγή, αλλά και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις ψυχαγωγικού χαρακτήρα.

10. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα Ραδιοφωνικές σελίδες

Το εκπαιδευτικό Πρόγραμμα “Ραδιοφωνικές Σελίδες”, ένα πρόγραμμα προετοιμασίας και ηχογράφησης μαθητικών ραδιοφωνικών εκπομπών, το οποίο διοργανώνεται από την επιστημονική Εταιρία “European School Radio, το Πρώτο Μαθητικό Ραδιόφωνο” (στο εξής ESR) και πραγματοποιείται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (στο εξής ΕΒΕ). Αυτό το εκπαιδευτικό πρόγραμμα αφορά κυρίως μαθητές Ε & Στ Δημοτικού, Α,Β,Γ Γυμνασίου και Α,Β,Γ Λυκείου που φοιτούν σε σχολεία των Δ/νσεων ΠΕ & ΔΕ της Περιφερειακής Δ/σης ΠΕ & ΔΕ Αττικής.

11. Εκπαιδευτικά σεμινάρια και ημερίδες

Το Μαθητικό ραδιόφωνο οργανώνει τακτικά εκδηλώσεις επιμορφωτικού χαρακτήρα, δια ζώσης ή εξ αποστάσεως για τους εκπαιδευτικούς. Κάθε δύο χρόνια πραγματοποιείται Ημερίδα επιστημονικού χαρακτήρα, πανελλήνιας εμβέλειας φιλοξενώντας ομιλίες από διακεκριμένα πρόσωπα στον τομέα της Εκπαίδευσης, των Νέων Τεχνολογιών και της Δημοσιογραφίας, καλώντας παράλληλα τους εκπαιδευτικούς να συμμετέχουν ενεργά παρουσιάζοντας Καλές Πρακτικές για το ραδιόφωνο. Επιπλέον, κάθε σχολικό έτος πραγματοποιούνται σε αρκετές πόλεις βιωματικά σεμινάρια και επιμορφωτικές ημερίδες για το European School Radio από

τα μέλη της Επιστημονικής Εταιρείας, σε συνεργασία με τους Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου και τους Υπευθύνους Σχολικών Δραστηριοτήτων.

12. Συχνές Ερωτήσεις

Στην αντίστοιχη σελίδα μέσα στο ιστολόγιο του Μαθητικού ραδιοφώνου υπάρχει σχετικό Fag με συγκεντρωμένες τις πιο συχνές ερωτήσεις των μελών του European school Radio, όπου δίνονται αναλυτικά οι αντίστοιχες απαντήσεις.

13. Βοήθεια

Στο κάτω δεξιά μέρος κάθε ιστοσελίδας του Μαθητικού ραδιοφώνου υπάρχει το κουμπί «Βοήθεια» ώστε να μπορεί να βρει κάποιος άμεσα μια απάντηση από την βάση συχνών ερωτήσεων – απαντήσεων, είτε να υποβάλλει το ερώτημά του σημειώνοντας την αντίστοιχη κατηγορία Υποστήριξης.

2.6.7. Ευθύνη Περιεχομένου-πνευματικά δικαιώματα

Υπάρχει πάντα σεβασμός τόσο στις πηγές όσο και στους ίδιους τους δημιουργούς. Οι πηγές οφείλουν να έχουν ελεγχθεί, μιας και το διαδίκτυο δεν διέπεται πάντα από εγκυρότητα και ασφάλεια και θα πρέπει να αναφέρονται αν και εφόσον δεν αποτελούν πρωτότυπο υλικό. Στην περίπτωση επίσης των μουσικών κομματιών που θα επιλέξουν τα παιδιά, είτε ως μουσική επένδυση είτε ως ολοκληρωμένη μουσική εκπομπή, οφείλεται να γίνει αναφορά στους δημιουργούς είτε κατά τη διάρκεια της ακρόασης είτε πριν τη λήξη της εκπομπής.

2.6.8 Προετοιμασία εκπομπών

Η ραδιοφωνική ομάδα αναλαμβάνει την προετοιμασία της εκπομπής της από την αρχή έως το τέλος της, δηλαδή από τον τίτλο της μέχρι και την πλήρη ηχογράφηση της.

Αρχικά, γίνεται η επιλογή του τίτλου της εκπομπής, ο οποίος πρέπει να είναι σχετικός με την θεματολογία της.

Στη συνέχεια, επιλέγεται το σήμα της εκπομπής, δηλαδή η εισαγωγή και το κλείσιμο της με αναφορές στο σχολείο που πραγματοποιεί την εκπομπή, ο τίτλος, οι συμμετέχοντες, το ίδιο το ραδιόφωνο και οτιδήποτε άλλο κρίνεται απαραίτητο από την ραδιοφωνική ομάδα.

Πραγματοποιείται η συλλογή και οργάνωση του περιεχομένου της εκπομπής. Οι ομάδες αναζητούν πληροφορίες γύρω από το επιλεγμένο θέμα, τις συζητούν και επιλέγουν αυτές που θέλουν να εισακουστούν.

Ο τρόπος παρουσίασης είναι το επόμενο στάδιο, δηλαδή οι πληροφορίες που θα δίνουν οι παρουσιαστές, η επιλογή της μουσικής, τα μουσικά εφέ, το ύφος της εκπομπής.

Σε περίπτωση που η ραδιοφωνική ομάδα έχει επιλέξει να γίνει ηχογραφημένη εκπομπή γίνεται η ηχογράφηση και η επεξεργασία της εκπομπής με κατάλληλα λογισμικά και δημιουργείται ένα αρχείο ήχου. Αν όμως η ομάδα έχει επιλέξει να κάνει μια ζωντανή ραδιοφωνική εκπομπή, τότε η μετάδοση γίνεται κατευθείαν στον αέρα του Μαθητικού ραδιοφώνου με χρήση ειδικού λογισμικού. Το European school radio προσφέρει εκπαιδευτικό υλικό χρήσης και επεξεργασίας ελεύθερων λογισμικών όπως το Audacity που προτείνεται για την επεξεργασία ήχου και την παραγωγή ηχογραφημένων ραδιοφωνικών εκπομπών, καθώς επίσης και το Mixxx που βοηθά την μίξη των ήχων, την ηχογράφηση και τη ζωντανή μετάδοση.

2.6.9. Προγραμματισμός και είδη εκπομπών

Οι σχολικές ραδιοφωνικές ομάδες μπορούν να προσθέσουν την δική τους ραδιοφωνική εκπομπή στο πρόγραμμα του μαθητικού ραδιοφώνου. Το είδος της κάθε παραγωγής και η διάρκεια της απαιτεί ή όχι προγραμματισμό στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα.

Είδη εκπομπών

Το European School radio προσφέρει μεγάλο περιθώριο επιλογών αναφορικά με τις ηχογραφημένες εκπομπές, οι οποίες ετοιμάζονται ως αρχεία mp3 και ανάλογα με τη διάρκειά τους χωρίζονται σε 3 κατηγορίες:

- **Σύντομο ραδιοφωνικό μήνυμα (έως 3 λεπτά)**

Τα παιδιά μαζί με την μουσική επένδυση που έχουν επιλέξει, μεταφέρουν κοινωνικά μηνύματα, τα νέα του σχολείου τους ή ακόμα και σύντομα ανέκδοτα. Το κάθε σχολείο μπορεί να στείλει πολλά ραδιοφωνικά μηνύματα. Δε χρειάζεται προγραμματισμός μετάδοσης. Τα ραδιοφωνικά μηνύματα μεταδίδονται ανά πάσα ώρα, ανάμεσα στις εκπομπές.

- **Σύντομη θεματική εκπομπή (έως 15 λεπτά)**

Τα παιδιά συνδυάζουν λόγο μαζί με μουσική και μιλούν για παραμύθια, ιστορίες και ότι άλλο έχουν επιλέξει ανάλογα με τη θεματική ενότητα που διαλέγουν μέσα από λίστα. Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής θεματικές ενότητες: Υγεία, Τέχνη και Πολιτισμός, Μουσική, Βιβλία, Ποίηση, Αθλητικά, Τοπικά Νέα, Σχολικά Νέα, Κοινωνικά θέματα, Εκπαιδευτικά θέματα, Παιδαγωγικά Θέματα, Τεχνολογία & Επιστήμη, Ευρωπαϊκά και Διεθνή νέα, Παραμύθια και ιστορίες, Περιβάλλον και σε αυτήν την κατηγορία δεν χρειάζεται προγραμματισμός για την μετάδοση καθότι είναι μικρής διάρκειας παραγωγές και μεταδίδονται την ώρα που έχει επιλέξει το Μαθητικό ραδιόφωνο για την κάθε θεματική ενότητα.

- **Προγραμματισμένη εκπομπή μεγάλης διάρκειας (μισής, μιας ή δύο ωρών)**

Σε αυτήν την κατηγορία επειδή οι εκπομπές αποτελούν παραγωγή μεγάλης διάρκειας πρέπει να γίνει κράτηση συγκεκριμένης ώρας και μέρας μέσω συγκεκριμένης πλατφόρμας. Εδώ υπάρχουν δυο επιλογές: αν η εκπομπή είναι έκτακτη (δηλαδή δεν θα υπάρχει εβδομαδιαία συχνότητα εκπομπών από το συγκεκριμένο σχολείο) ο υπεύθυνος εκπαιδευτικός επιλέγει μια διαθέσιμη ώρα και ημερομηνία από το ημερολόγιο ενώ αν θέλει η εκπομπή να είναι επαναλαμβανόμενη (κάθε εβδομάδα, κάθε δεκαπενθήμερο ή μηνιαία) ο υπεύθυνος εκπαιδευτικός μέσα από την πλατφόρμα και το ημερολόγιο επιλέγει τη συχνότητα μετάδοσης, την ημερομηνία και ώρα που είναι ανοιχτή και διαθέσιμη για επανάληψη της μετάδοσης μέχρι το τέλος του σχολικού και ραδιοφωνικού έτους.

Ηχογραφημένες ραδιοφωνικές παραγωγές

Το μαθητικό ραδιόφωνο με τη βοήθεια κεντρικού υπολογιστή δίνει τη δυνατότητα μεταφόρτωσης των ηχογραφημένων ραδιοφωνικών παραγωγών μέσω ειδικής σελίδας της πλατφόρμας. Η εφαρμογή τοποθετεί τα ηχογραφημένα αρχεία σε ειδική ιεραρχία φακέλων δίνοντας τους αυτόματα ονοματολογία.

Ζωντανές Μεταδόσεις

Υπάρχει επιπλέον η επιλογή οι ραδιοφωνικές ομάδες να κάνουν ζωντανή εκπομπή και όχι ηχογραφημένη. Η ηχογράφηση αυτής της εκπομπής μεταφορτώνεται στην πλατφόρμα του μαθητικού ραδιοφώνου και αρχειοθετείται στο ιστορικό των εκπομπών του σταθμού.

Συνεργατικές παραγωγές

Το μαθητικό ραδιόφωνο πρεσβεύοντας τη δημοκρατία, τη συνεργασία και την επικοινωνία δίνει τη δυνατότητα στα σχολεία να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν συνεργατικές παραγωγές. Δεν υπάρχει περιορισμός στον αριθμό σχολείων που μπορούν να αποτελέσουν μια ομάδα, καθώς στα αρχεία του ραδιοφώνου υπάρχουν ομάδες που αποτελούνται από δυο σχολεία και πολυπληθείς ομάδες που συμμετέχουν όλες μαζί σε κάποιο πρόγραμμα (π.χ. Twinning) και συμπεριλαμβάνουν σχολεία από όλη την Ελλάδα. Η συνεργασία και η επικοινωνία μεταξύ των σχολείων μπορεί να γίνει επιπλέον και μέσα από την κοινότητα του Μαθητικού ραδιοφώνου.

Ιστορικό εκπομπών

Η πλατφόρμα του European school radio έχει ιστορικό αρχείο στο οποίο τοποθετούνται όλες οι ραδιοφωνικές εκπομπές μετά την πρώτη τους μετάδοση. Έτσι οι επισκέπτες μπορούν να αναζητήσουν μέσα από το αρχείο εκπομπές, αλλά για την διευκόλυνση τους υπάρχουν φίλτρα αναζήτησης με κριτήρια όπως το είδος της εκπομπής το θέμα της, η βαθμίδα εκπαίδευσης και το σχολείο.

2.6.10. Κλείσιμο έτους

Η ολοκλήρωση του σχολικού έτους συμπίπτει με την ολοκλήρωση του ραδιοφωνικού έτους. Τα σχολεία που συμμετείχαν λαμβάνουν την βεβαίωση συμμετοχής τους όπου αναφέρονται τόσο οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί όσο και ραδιοφωνικές παραγωγές και εκπομπές που μεταδόθηκαν από το European School radio εκείνη την σχολική χρονιά. Το Μαθητικό ραδιόφωνο δεν σταματά τη λειτουργία του κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού καθώς εκπέμπει μουσική, επιλεγμένες εκπομπές, υλικό από τους διαγωνισμούς που πραγματοποιήθηκαν και πλούσια κοινωνικά μηνύματα.

Κεφάλαιο 3ο: Ανασκόπηση ερευνών

3.1. Βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικών ερευνών με τη συμβολή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στην εκπαίδευση

Η εξέλιξη της τεχνολογίας συνέβαλε στο να δημιουργηθούν στην εκπαίδευση νέα διεπιστημονικά προγράμματα σε διάφορους τομείς της γνώσης σε ολόκληρο τον κόσμο. Έτσι το παράδειγμα του διαδικτυακού ραδιοφώνου έχοντας εκπαιδευτικό-επικοινωνιακό στόχο απαιτεί έναν νέο τρόπο σκέψης σχετικά με τα παιδαγωγικά μοντέλα και τις νέες στρατηγικές παρέμβασης, οι οποίες οφείλουν να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στη σύγχρονη εκπαιδευτική διαδικασία (Teixeira & Silva, 2011). Βασικός στόχος του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου αποτελεί η απόκτηση δεξιοτήτων και η συνεργασία των μαθητών, τα οποία μπορούν να ερμηνευθούν με τις βασικές θεωρίες μάθησης. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα επιχειρηθεί η βιβλιογραφική ανασκόπηση των σχετικών μελετών που αφορούν στη συνεισφορά του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στην εκπαίδευση, στοχεύοντας στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών και στην ομαδικότητα που αναπτύσσεται μεταξύ τους.

3.1.1. Η συμβολή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η έρευνα των Güney et al. με τίτλο “Web Radio by Children? An Explorative Study on an International Children’s Radio Network” (2013) σχετίζεται με τη συνεισφορά του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου σε μαθητές/τριες της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Βασικός στόχος της έρευνας είναι να διερευνηθεί σε ποιο βαθμό οι διαδραστικές υπηρεσίες της πλατφόρμας καλλιεργούν τη συμμετοχή των παιδιών (Güney et al., 2013: 62). Η έρευνα υιοθετεί δύο πλαίσια ανάλυσης για την εξέταση της αμοιβαιότητας μεταξύ των διαδραστικών εργαλείων του ιστότοπου και των βασικών στρατηγικών συμμετοχής: α) την ανάλυση περιεχομένου και β) ημιδομημένες συνεντεύξεις (Güney et al., 2013: 67-68). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι παρά την έλλειψη λεπτομερών διαδραστικών και συμμετοχικών εργαλείων, το μοντέλο παρείχε δυνατότητες για την ένταξη των παιδιών στη διαδικασία της επικοινωνίας (Güney et al., 2013: 68-75).

Μια ακόμα έρευνα αποτελεί αυτή του Μπακόπουλου και της Τούλιου με τίτλο «Διαδικτυακό Ραδιόφωνο, εναλλακτικό περιβάλλον μάθησης» (2013). Στόχοι της μελέτης είναι: α) να αξιολογηθεί η εφαρμογή του προγράμματος στα δύο σχολεία, β) να παρατηρηθούν τυχόν ομοιότητες στα δείγματα και γ) οι δύο αυτές περιπτώσεις να συσχετιστούν μεταξύ τους ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα για το πρόγραμμα με κίνητρο τη βελτιστοποίηση της διαδικασίας για την επόμενη σχολική χρονιά (Μπακόπουλος και Τούλιου, 2013: 1-2). Για να υλοποιηθούν οι παραπάνω στόχοι, η έρευνα βασίστηκε στην σπειροειδή δομή: αντίληψη προβλήματος, σχεδιασμός (επιλογή τάξεων, μαθητών, οργάνωση ομάδων, αναζήτηση πληροφοριών από τους μαθητές, επιλογή μουσικής, τελική φάση δημιουργίας της εκπομπής), δράση, παρατήρηση και αναστοχασμός και σχηματίστηκε ερωτηματολόγιο το οποίο συμπληρώθηκε από 78 μαθητές (Μπακόπουλος και Τούλιου, 2013: 2-6). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ραδιοφωνική εκπομπή προκαλεί το ενδιαφέρον των μαθητών. Επίσης, γίνεται εμπλοκή γνωστικών αντικειμένων, όπως Γλώσσα, ΤΠΕ, Μουσική και παρατηρείται βελτίωση των αναγνωστικών ικανοτήτων των μαθητών. Ωστόσο, σημαντικό θα ήταν να γίνονται κοινές εκπομπές από μαθητές διαφορετικών σχολείων ή διαφορετικών τάξεων του ίδιου σχολείου ώστε να υπάρχει αλληλεπίδραση και επικοινωνία μεταξύ τους μέσω της ανάληψης πολιτιστικών προγραμμάτων (Μπακόπουλος και Τούλιου, 2013: 6-13).

Η μελέτη που αφορά την ανάπτυξη δεξιοτήτων και τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών μέσω του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου είναι αυτή της Τούλιου και του Γενιτζέ με τίτλο «Παρουσίαση πιλοτικού εκπαιδευτικού προγράμματος-Κάνω ραδιόφωνο στο European School Radio» (2016β). Η μελέτη αυτή μέσα από τη δημιουργία του πιλοτικού προγράμματος «European School Radio» αποσκοπεί στο 1) να αποκτήσουν οι μαθητές γνώσεις για τη τεχνολογία του ήχου και δεξιότητες επεξεργασίας του ήχου με τα απαραίτητα λογισμικά, 2) να προετοιμάζουν, να ηχογραφούν, να παράγουν και να μεταδίδουν μια ραδιοφωνική εκπομπή, 3) να αποκτήσουν δεξιότητες ως προς την ορθή αξιοποίηση των ηλεκτρονικών πηγών από τις οποίες προέρχεται η ενημέρωση και να αναπτύξουν κριτική σκέψη, ώστε να είναι σε θέση να κρίνουν τις πληροφορίες που δέχονται, 4) να αποκτήσουν νέα στάση και συμπεριφορά απέναντι στην είδηση και την πληροφόρηση σύμφωνα με τον κώδικα της δεοντολογίας των ΜΜΕ και 5) να αναπτύξουν συνεργατικές και επικοινωνιακές δεξιότητες (Τούλιου και Γενιτζές, 2016β: 480). Για την επίτευξη των ανωτέρων

στόχων, η έρευνα στηρίχθηκε στην βιωματική μάθηση, η οποία αφορά την ενεργό συμμετοχή των μαθητών στην προετοιμασία του περιεχομένου της ραδιοφωνικής εκπομπής (Τούλιου και Γενιτζές, 2016β: 480) και στη περιγραφή των τριών σταδίων του σχεδιασμού (πριν τη δράση-δράση στο χώρο- μετά το εκπαιδευτικό πρόγραμμα) και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς και μαθητές. Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο στάδιο, οι μαθητές σχεδίασαν το λογότυπο της ραδιοφωνικής εκπομπής, το περιεχόμενο του διαφημιστικού μηνύματος, αλλά και τα κείμενα της εκπομπής τους (Τούλιου και Γενιτζές, 2016β: 480-481). Στη δεύτερη φάση, οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και προετοιμάζονται για την εκπομπή τους, διάρκειας 60 λεπτών. Στο τελευταίο στάδιο τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν σε μορφή mp3 την εκπομπή που πραγματοποίησαν, ενώ οι εντυπώσεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στη διαδικασία αποτυπώνονται στο ερωτηματολόγιο αξιολόγησης που περιλαμβάνεται στην έρευνα.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές συγκλίνουν στις απόψεις τους και δηλώνουν πάρα πολύ ικανοποιημένοι από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Οι εκπαιδευτικοί εκτιμούν πως η συμμετοχή τους ήταν αξιόλογη και ότι αξίζει να προτείνουν τη συμμετοχή κι άλλων σχολείων. Τέλος, αποδείχθηκε ότι οι μαθητές απέκτησαν βασικές γνώσεις για τον τεχνολογικό εξοπλισμό του ραδιοφώνου και ανέπτυξαν δεξιότητες συνεργασίας για την πραγματοποίηση μιας εκπομπής (Τούλιου και Γενιτζές, 2016β: 482).

Μια παρόμοια έρευνα διεξήχθη από τον Γενιτζέ με τίτλο «Ραδιόφωνο και εκπαίδευση, απόψεις εκπαιδευτικών για τη συμβολή του European School Radio στην εκπαιδευτική διαδικασία» (2017). Στόχος της έρευνας είναι να αποδειχθεί αν η συμμετοχή, τα κίνητρα και το ενδιαφέρον των παιδιών επηρεάζονται στα προγράμματα του European School radio και αν το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό ραδιόφωνο αποτελεί ένα εκπαιδευτικό εργαλείο για τους εκπαιδευτικούς στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Για την επίτευξη των στόχων της έρευνας σχεδιάστηκε ερωτηματολόγιο, το οποίο μοιράστηκε σε 127 εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γενιτζές, 2017: 85-93). Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι υπάρχει θετικός βαθμός ικανοποίησης των εσωτερικών κινήτρων των μαθητών και θετική επίδραση στην συμμετοχή τους στη διαδικασία της μάθησης. Επιπρόσθετα, παρατηρήθηκε ότι για οποιουδήποτε λόγους

οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν το μαθητικό ραδιόφωνο και θεωρούν ότι τα χαρακτηριστικά του συμβάλλουν έντονα στη δημιουργικότητα και την πρωτοβουλία των μαθητών (Γενιτζές, 2017: 106-140).

Ομοίως, η έρευνα που διεξήχθη από τους Triantafyllou et.al. με τίτλο “Developing Learning Scenarios for Educational Web Radio: A Learning Design Approach” (2018) επιχείρησε να διερευνήσει τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τον σχεδιασμό και την εξέλιξη της μάθησης κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων και για το τελικό αποτέλεσμα του διαδικτυακού ραδιοφώνου (Triantafyllou et.al., 2018: 223-224). Για την επίτευξη των ανωτέρων στόχων σχεδιάστηκε ερωτηματολόγιο το οποίο μοιράστηκε σε τρία σχολεία, της Λιθουανίας, της Κύπρου και της Ελλάδας (Triantafyllou et.al., 2018: 225). Ο σχεδιασμός της οπτικής μάθησης βοήθησε τους εκπαιδευτικούς να σκεφτούν θετικά την διαδικτυακή ραδιοφωνική παραγωγή. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί χρειάστηκαν περισσότερη υποστήριξη λόγω της μη ραδιοφωνικής εμπειρίας τους, ενώ μέσα από τις ανοιχτές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου φάνηκαν οι πολύ θετικές εμπειρίες και αντιλήψεις τους γύρω από την εφαρμογή του σχεδιασμού μάθησης (Triantafyllou et.al., 2018: 225-228).

Ενδιαφέρουσα, επίσης, θεωρείται και η μελέτη της Πασχαλίδου με τίτλο «Η Τέχνη της Επικοινωνίας στο Μαθητικό Ραδιόφωνο υπό το πρίσμα της Εκπαίδευσης στην Επικοινωνία και στα Μέσα: Από την ιδέα, στην πράξη σε μια τάξη μικρών παιδιών» (2018). Η έρευνα της περιγράφει και αναλύει την πορεία και τα αποτελέσματα της μετουσίωσης μιας ιδέας σε πράξη, σε μια τάξη μικρών παιδιών, στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Επίσης, παρουσιάζει τον ραδιοφωνικό τρόπο επικοινωνίας σημαντικών μηνυμάτων από και για τα παιδιά και το σχέδιο υλοποίησης μιας ραδιοφωνικής δράσης με διττό περιεχόμενο και με στόχο την Εκπαίδευση στα Μέσα, ενώ παράλληλα καταγράφει τα μαθησιακά οφέλη και τις δεξιότητες που καλλιεργεί ένα συναφές πρόγραμμα σχολικών δραστηριοτήτων (Πασχαλίδου, 2018: 278-279). Οι τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν η συζήτηση, η παρατήρηση, η δραματοποίηση, ο καταγισμός ιδεών, το παιχνίδι και η επίλυση προβλήματος. Για την αξιολόγηση του προγράμματος πραγματοποιήθηκε αρχική, διαμορφωτική και τελική αξιολόγηση, καταγισμός ιδεών (πριν και μετά τη δράση), παρατήρηση, συζήτηση ενώ κρατήθηκε και ημερολόγιο από την εκπαιδευτικό. Στο ημερολόγιο καταγράφηκαν σημειώσεις με έμφαση στους άξονες: εμπλοκή-ικανοποίηση των μαθητών/τριών, επικοινωνιακές

δεξιότητες, λεξιλόγιο-τεχνικό λεξιλόγιο των παιδιών (Πασχαλίδου, 2018: 284-287). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μαθητές/τριες μπορούσαν με άνεση να προσδιορίσουν το περιεχόμενο των ραδιοφωνικών εκπομπών, ενώ το τρίτο στάδιο της παραγωγής, ενθουσίασε τα παιδιά και τα ώθησε να χρησιμοποιήσουν τη γλώσσα, τις γνώσεις, τα βιώματα και τις εμπειρίες τους για να επικοινωνήσουν. Τέλος, το Μαθητικό ραδιόφωνο φάνηκε ότι αποτελεί ένα εύχρηστο και αγαπητό εργαλείο και για τους/τις νηπιαγωγούς και για τους/τις μικρούς/ές μαθητές/τριες του νηπιαγωγείου για να διερευνήσουν τον τομέα της επικοινωνίας μέσω της γλώσσας, της μουσικής (τραγούδι, μουσικά όργανα), της τέχνης (δραματοποίηση, θεατρικό παιχνίδι) και της μελέτης περιβάλλοντος (ιστορία της επικοινωνίας, ιστορία του ραδιοφώνου) (Πασχαλίδου, 2018: 288-289).

Ωστόσο, εξίσου σημαντική είναι και η έρευνα των Toulou, Liokou, Genitzes και Triantafyllou με τίτλο “Using web radio as a pedagogical tool: skills development and collaborative learning” (2018). Στόχος αυτής της έρευνας είναι να εξετάσει αν οι μαθητές μπορούν να αποκτήσουν δεξιότητες και να αναπτύξουν κριτική σκέψη μέσα από την διαδικτυακή ραδιοφωνική διαδικασία. Ένα ακόμα ερώτημα που συμπεριλαμβάνεται στην έρευνα είναι αν η ραδιοφωνική παραγωγή επιτρέπει στους μαθητές να εμπλακούν σε ομαδικά έργα (Toulou et al., 2018: 1). Η παρούσα έρευνα πριν αναθεωρήσει τις προσεγγίσεις που σχετίζονται με το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο και τη συνεργατική μάθηση, επιχειρεί να προσδιορίσει τον τρόπο με τον οποίο ορίζονται οι δεξιότητες με βάση τη βιβλιογραφία. Για να μελετηθούν τα παραπάνω ερωτήματα, η έρευνα στηρίχθηκε στον γραμματισμό των μέσων μαζικής ενημέρωσης και στη συνεργατική μάθηση (Toulou et al., 2018: 2-4). Επίσης, αναλύθηκαν οι διαφορετικοί ρόλοι που αναλαμβάνουν τα μέλη μιας ομάδας κατά τη διάρκεια παραγωγής του ραδιοφωνικού προγράμματος, καθώς και οι διάφορες φάσεις μιας τέτοιας παραγωγής.

Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν ότι οι μαθητές ενίσχυσαν τις δεξιότητες του προφορικού τους λόγου μέσα από τις ηχογραφημένες εκπομπές. Επίσης, οι ίδιοι απέκτησαν ικανότητες διαχείρισης του χρόνου τους και καλλιέργησαν την κριτική τους σκέψη. Παράλληλα, ανέπτυξαν ομαδικό πνεύμα, συνεργατικότητα για την παραγωγή των εκπομπών και κοινωνικοποιήθηκαν από τη συναναστροφή με

συνομήλικους μέσα από τις σχετικές με το ραδιόφωνο δραστηριότητες (Touliou et al., 2018: 8).

Η συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποίησε την συνεργατική μάθηση, για να μπορέσουν τα παιδιά να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν μια εκπομπή. Η παρούσα έρευνα θα στηριχθεί σε αυτό το είδος μάθησης, ώστε τα παιδιά να αποκτήσουν ρόλους, να αναπτύξουν δεξιότητες και να καλλιεργήσουν τη σκέψη τους. Μια ακόμα μελέτη είναι αυτή της Κολοβελώνη με τίτλο “Καινοτόμο Πολιτιστικό Πρόγραμμα: Το Θέατρο στο ραδιόφωνο” (2020). Βασικοί στόχοι αυτής της έρευνας είναι να γνωρίσουν οι μαθητές το ιδιαίτερο είδος του ραδιοφωνικού θεάτρου, να αντιληφθούν τις συμβάσεις του και να δημιουργήσουν οι ίδιοι ένα ή περισσότερα ραδιοφωνικά έργα, τα οποία θα παιχθούν στο ραδιόφωνο (Κολοβελώνη, 2020: 685).

Η έρευνα στηρίχθηκε στη θεωρία του εποικοδομητισμού, η οποία συμβάλλει στην ερμηνεία, τη διαμόρφωση και την κατανόηση του εξωτερικού κόσμου μέσα από τη σύνθεση νέων εμπειριών (Brooks & Brooks, 1999: 4). Με αυτό τον τρόπο, η ομάδα των μαθητών αποφάσισε να επιλέξει ένα έτοιμο θεατρικό για να το ηχογραφήσει, αλλά και να αποπειραθεί να συγγράψει ένα πρωτότυπο έργο, υπό την καθοδήγηση της εκπαιδευτικού. Στη συνέχεια, συζήτησαν και το θέμα του μικρού θεατρικού που επρόκειτο να συγγράψουν και κατέληξαν στην ιδέα να είναι ένα χιουμοριστικό κείμενο το οποίο θα έχει σχέση με τις γιορτές των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, προγραμμάτισαν το χρονοδιάγραμμα και την πορεία συγγραφής και στο τέλος προχώρησαν στην ηχογράφηση του θεατρικού, η οποία έγινε με την πολύτιμη συνδρομή του καθηγητή μουσικής τεχνολογίας του σχολείου (Κολοβελώνη, 2020: 688-690).

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες απόλαυσαν τη διαδικασία και τη θεώρησαν πολύ δημιουργική. Επίσης, οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να εκφράσουν και να εξασκήσουν τις καλλιτεχνικές τους δεξιότητες, να αντιληφθούν την αξία της συνεργατικής μάθησης δουλεύοντας σε ομάδες και να καταθέσουν την προσωπική τους οπτική πάνω στο θέμα (Κολοβελώνη 2020: 700).

3.1.2. Η συμβολή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Αρχικά, η έρευνα των Teixeira και Silva με τίτλο “Digital radio broadcast: new technological resources to produce educational programs online” (2011) αφορά την συμβολή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στο πανεπιστήμιο του Μίνχο. Στόχος της έρευνας ήταν να διαπιστωθεί αν το διαδικτυακό ραδιόφωνο μπορεί να λειτουργήσει ως ένα εκπαιδευτικό-επικοινωνιακό μέσο για το ραδιοφωνικό σταθμό του Μίνχο. Για την επίτευξη του στόχου, η έρευνα σχεδίασε ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο μοιράστηκε σε 203 φοιτητές του πανεπιστημίου του Μίνχο (Teixeira & Silva, 2011: 89). Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι ο συγκεκριμένος ραδιοφωνικός σταθμός διαφέρει από άλλους πορτογαλικούς πανεπιστημιακούς σταθμούς, καθώς έχει ποικιλία εκπαιδευτικών προγραμμάτων, όπως πρόγραμμα για άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, Επιστημονικά, Διαπολιτισμικά, Περιβαλλοντικά, Προγράμματα αντιμετώπισης κοινωνικού αποκλεισμού. Επίσης, διαθέτει ένα ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων για επίσημες ή άτυπες τάξεις παρέχοντας μια εναλλακτική και συμπληρωματική διδακτική μέθοδο. Τέλος, για τους φοιτητές ο ραδιοφωνικός σταθμός αντιπροσωπεύει την επέκταση της γνώσης έξω από τις παραδοσιακές αίθουσες διδασκαλίας (Teixeira & Silva, 2011: 89-90).

Η έρευνα των Brites et al. με τίτλο “RadioActive. A European online radio project” (2015) εστιάζει στον σχεδιασμό ενός εκπαιδευτικού ραδιοφώνου που θα απευθύνεται στην εκπαίδευση των ενηλίκων. Βασικός στόχος της έρευνας είναι να ερευνήσει τη χρήση του διαδικτυακού ραδιοφώνου για να ενισχύσει τους νέους και τους ενήλικες στην εκπαίδευση (Brites et al., 2015: 177-178). Η στρατηγική παρέμβασης καθορίστηκε συνεργατικά στο πεδίο (και όχι μόνο μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης), λαμβάνοντας υπόψη την προθυμία, τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά κάθε κοινότητας (Brites et al., 2015: 178). Το αποτέλεσμα της έρευνας έδειξε ότι το διαδικτυακό ραδιόφωνο παίζει πολύ σημαντικό ρόλο βοηθώντας αυτούς τους νέους να αναπτύξουν ορισμένες δεξιότητες. Οι ερευνητές επιτόπου σημείωσαν ότι τα επίπεδα ενδιαφέροντος μεταξύ των νέων συμμετεχόντων παρουσιάζουν διακυμάνσεις λόγω έλλειψης αυτοπεποίθησης (Brites et al., 2015: 180).

Εξίσου σημαντική είναι και η έρευνα της Τούλιου με τίτλο «Εκπαίδευση και Διαδικτυακό Ραδιόφωνο: Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Περιβάλλοντος Ηλεκτρονικής Μάθησης για τη διαδικτυακή ραδιοφωνική παραγωγή» (2017). Στόχος της έρευνας της είναι: α) η ανάπτυξη ενός συστήματος μάθησης με δυνατότητα αλληλεπίδρασης των χρηστών με το σύστημα, μέσω δραστηριοτήτων, β) η δημιουργία πολυμεσικού περιεχομένου για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ενηλίκων και γ) ο έλεγχος συμβατότητας διαδραστικών εργαλείων για αλληλεπίδραση και επικοινωνία από τη διαδικτυακή εφαρμογή που θα φιλοξενήσει το υλικό διδασκαλίας (Τούλιου, 2017: 62). Για να υλοποιηθούν οι στόχοι σχεδιάστηκε ερωτηματολόγιο, το οποίο μοιράστηκε στους φοιτητές κατά τη διάρκεια του μαθήματος του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών "Διαδικτυακό Ραδιόφωνο". Ένα δεύτερο ερωτηματολόγιο δόθηκε σε εκπαιδευτικούς που αξιοποίησαν το διαδικτυακό ραδιόφωνο στη διδασκαλία τους τον Μάιο 2016. Η ολοκλήρωση του παρόντος έργου ικανοποίησε τους αρχικούς στόχους. Το πολυμεσικό περιεχόμενο για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση λειτουργεί με βάση τα πρότυπα για το e-Learning, καθώς ανιχνεύει και αποθηκεύει την πρόοδο της μαθησιακής διαδικασίας, καταγράφει στατιστικά στοιχεία χρήσης του εκπαιδευτικού υλικού, των δραστηριοτήτων και των πόρων του συστήματος, συλλέγει και προβάλλει στα μαθήματα υλικό από διαφορετικές πηγές, όπως από αποθετήρια εκπαιδευτικού υλικού στο διαδίκτυο και δίνει τη δυνατότητα οι εκπαιδευόμενοι να έχουν τον έλεγχο της ροής του εκπαιδευτικού υλικού και η ροή αυτή να προσαρμόζεται βάση του μαθησιακού στυλ (Τούλιου, 2017: 126-131).

Η έρευνα της Νικολάου κ.ά. με τίτλο «Οπτικοακουστικά μέσα επικοινωνίας στην εκπαίδευση και Γενιά Z: Η εφαρμογή της θεωρίας των οπτικοακουστικών μέσων στην εκπαίδευση με έμφαση στο ραδιόφωνο» (2020) αφορά ένα πείραμα μέσω ενός πρότυπου μαθήματος με τη χρήση των οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας. Στόχος της έρευνας είναι να μελετηθεί: α) η στάση των συμμετεχόντων σχετικά με την υλοποίηση ενός πρότυπου μαθήματος με τη χρήση οπτικοακουστικού περιεχομένου, β) οι απόψεις των εκπαιδευτικών για το συγκεκριμένο μάθημα και γ) να πραγματοποιηθεί μια αξιολόγηση της εφαρμογής της θεωρίας των Οπτικοακουστικών Μέσων της Εκπαίδευσης στα πλαίσια της διδασκαλίας (Νικολάου, κ.ά., 2020: 295-296). Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 62 φοιτητές των 18 ετών και άνω. Τα αποτελέσματα τα οποία προέκυψαν από τα πειράματα, παρουσιάζουν ότι οι εκπαιδευτικές τεχνικές, τα μέσα (η παρουσίαση) και το

οπτικοακουστικό περιεχόμενο που χρησιμοποιήθηκαν, κράτησαν το ενδιαφέρον και την προσοχή των συμμετεχόντων/εκπαιδευόμενων. Επίσης, ο χώρος και ο εξοπλισμός μιας αίθουσας, καθώς και η ώρα και η χρονική περίοδος διεξαγωγής ενός μαθήματος είναι καίριοι και καθοριστικοί παράγοντες ως προς την υλοποίηση ενός μαθήματος. Τέλος, οι απόψεις για το μάθημα ήταν υποκειμενικές με πολλές διαβαθμίσεις (Νικολάου, κ.ά., 2020: 297-301).

Η πιο πρόσφατη έρευνα που αφορά την εκπαιδευτική ραδιοφωνική εκπομπή και την επίδραση του στους ενήλικες είναι αυτή των Sanusi, Talabi, Adelabu και Alade με τίτλο “*Educational Radio Broadcasting and its Effectiveness on Adult Literacy in Lagos*” (2021). Κύριοι στόχοι της έρευνας είναι να διαπιστωθεί εάν οι μαθητές μπορούν να διαβάζουν και να γράφουν πριν το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο «Mooko Mooka», να καθορισθούν οι επιρροές του προγράμματος στους ενήλικους μαθητές και να ερευνηθεί αν μπορούν να αναπτυχθούν δεξιότητες μέσω του ραδιοεκπαιδευτικού προγράμματος (Sanusi et al., 2021: 2).

Προηγούμενες μελέτες έχουν αποδείξει ότι το ραδιόφωνο μπορεί να χρησιμοποιηθεί στα δημοτικά σχολεία (Odera & Kenya, 2011), στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση (Sanusi, 2011; Anele et al., 2019), στα πρόγραμμα κοινωνικών αλλαγών (Khalid & Ahmed, 2014) και στο πρόγραμμα επικοινωνίας για την υγεία. Ωστόσο, μελέτες δεν έχουν αποδείξει ότι το ραδιόφωνο μπορεί να χρησιμοποιηθεί με επιτυχία για να διδάξει στο μη εγγράμματο κοινό την ανάγνωση και τη γραφή. Επομένως, αυτή η μελέτη επιχειρεί να καθορίσει εάν η έκθεση σε ραδιοφωνική διδασκαλία (Mooko Mooka) θα μπορούσε να επηρεάσει την απόκτηση δεξιοτήτων γραμματισμού μεταξύ των ενηλίκων μαθητών του Λάγκος.

Για να μπορέσουν να απαντήσουν στα ερωτήματα αυτά, η έρευνα στηρίχθηκε στην θεωρία μάθησης των Hovland, Janis και Kelley (1953). Η θεωρία αυτή στηρίζεται στην άποψη ότι η επιτυχία της μάθησης θα εξαρτηθεί εξ ολοκλήρου από την πειστική γλώσσα που χρησιμοποιείται και από την επανάληψη του μηνύματος (Pam, 2013). Σύμφωνα με τους Hovland, Janis και Kelley, ο τρόπος με τον οποίο εκλαμβάνουμε κάτι καινούργιο εξαρτάται από την πειστική γλώσσα που χρησιμοποιείται. Για να συμβεί αυτό, οι μαθητές πρέπει να περάσουν από τα τέσσερα στάδια μάθησης: προσοχή, κατανόηση, απόδοση και συγκράτηση (Hovland et al., 1953).

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δεν μπορούσε να διαβάσει ή να γράψει πριν τη συμμετοχή του στο ραδιοεκπαιδευτικό πρόγραμμα και ότι μέσω του εκπαιδευτικού ραδιοφωνικού προγράμματος, οι μαθητές απέκτησαν δεξιότητες γραμματισμού.

Για την υλοποίηση της παρούσας έρευνας έχουν επιλεγεί οι μικτές μέθοδοι, καθώς θα συγκεντρωθούν, θα αναλυθούν και θα αναμειχθούν ποιοτικές και ποσοτικές μέθοδοι συγκέντρωσης δεδομένων προκειμένου να δοθούν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα. Ο συνδυασμός και των δυο μεθόδων μπορεί να εξασφαλίσει καλύτερη κατανόηση του ερευνητικού προβλήματος και των ερευνητικών ερωτημάτων (Creswell, 2011: 592). Οι συγκεκριμένες μέθοδοι θα εφαρμοστούν μέσα από τον σχεδιασμό των ημιδομημένων συνεντεύξεων για τους/τις νηπιαγωγούς και τα νήπια, καθώς και από τη δημιουργία ενός ερωτηματολογίου για τα νήπια. Παράλληλα, θα υπάρχει και το ημερολόγιο των νηπιαγωγών, μέσα στο οποίο θα καταγραφούν σημειώσεις με έμφαση στη συνεργασία, την ικανοποίηση, την εμπλοκή των νηπίων στην προετοιμασία και τη διεξαγωγή της εκπαιδευτικής ραδιοφωνικής εκπομπής και στις επικοινωνιακές δεξιότητες των νηπίων.

3.2. Συζήτηση-Πρωτοτυπία έρευνας

Από την βιβλιογραφική ανασκόπηση αποδεικνύεται πως έχουν μελετηθεί οι απόψεις των εκπαιδευτικών και των μαθητών για τη συμβολή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στο δημοτικό σχολείο, αλλά και στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, από την βιβλιογραφική ανασκόπηση των ερευνών που εστιάζουν στις απόψεις των μαθητών στο δημοτικό προκύπτει ότι οι μαθητές: 1) μπορούν να αποκτήσουν γνώσεις για την τεχνολογία ήχου και δεξιότητες επεξεργασίας ήχου με τα απαραίτητα λογισμικά, 2) να προετοιμάζουν, να ηχογραφούν, να παράγουν, να μεταδίδουν μια ραδιοφωνική εκπομπή, 3) να αποκτήσουν δεξιότητες ως προς την ορθή αξιοποίηση των ηλεκτρονικών πηγών από τις οποίες προέρχεται η ενημέρωση και να αναπτύξουν κριτική σκέψη ώστε να είναι σε θέση να κρίνουν τις πληροφορίες που δέχονται, 4) να αποκτήσουν νέα στάση και συμπεριφορά απέναντι στην είδηση και την πληροφόρηση σύμφωνα με τον κώδικα της δεοντολογίας των ΜΜΕ και 5) να αναπτύξουν συνεργατικές και δεξιότητες επικοινωνίας.

Ωστόσο, η έρευνα που αφορά τη συμβολή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στο νηπιαγωγείο είναι περιορισμένη. Αξίζει να σημειωθεί πως οκτώ έρευνες εστιάζουν σε μαθητές δημοτικής εκπαίδευσης (Güney et al. 2013; Μπακόπουλου και Τούλιου, 2013; Τούλιου και Γενιτζές, 2016; Γενιτζές, 2017; Triantafyllou et al., 2018; Πασχαλίδου, 2018; Toulou et al., 2018; Κολοβελώνη, 2020), ενώ πέντε έρευνες αφορούν τους ενήλικους μαθητές (Teixeira & Silva, 2011; Brites et al., 2015; Τούλιου, 2017; Νικολάου, 2020; Sanusi et al., 2021: 2). Επιπλέον, δεκατρείς έρευνες αποσκοπούν στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών μέσα από την ενασχόληση τους σε ομαδικές δραστηριότητες (Τούλιου και Γενιτζές, 2016; Toulou et al., 2018; Κολοβελώνη, 2020), ενώ μόνο δυο έρευνες στοχεύουν στο γραμματισμό, τη γραφή και την ανάγνωση ενήλικων μαθητών (Brites et al., 2015; Sanusi et al., 2021: 2). Επίσης, σε ορισμένες έρευνες γίνεται χρήση κάποιου συγκεκριμένου ραδιοφωνικού σταθμού, όπως είναι το European school radio και το Mooko Mooka (Τούλιου και Γενιτζές, 2016; Toulou et al., 2018; Sanusi et al., 2021: 2). Σημαντικό, επίσης, είναι το γεγονός πως κάθε έρευνα ακολούθησε διαφορετική θεωρία μάθησης. Για παράδειγμα, η έρευνα της Τούλιου και του Γενιτζέ (2016) βασίστηκε στη βιωματική θεωρία μάθησης, ενώ στην έρευνα τους οι Toulou et al. (2018) εφάρμοσαν τη συνεργατική μάθηση. Η μελέτη της Κολοβελώνη στηρίχθηκε στη θεωρία του εποικοδομητισμού, ενώ στη μελέτη τους οι Sanusi et al. (2021) υιοθέτησαν και εφάρμοσαν την άποψη των Hovland et al. (1953) που σχετίζεται με τα τέσσερα στάδια μάθησης: προσοχή, κατανόηση, απόδοση και συγκράτηση. Επιπρόσθετα, μολονότι στις έρευνες αυτές έχουν μελετηθεί οι απόψεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών, δεν έχουν μελετηθεί ή καταγραφεί οι απόψεις των νηπίων και των νηπιαγωγών για τη συμμετοχή τους στο εκπαιδευτικό ραδιόφωνο. Προκύπτει, λοιπόν, η ανάγκη για περαιτέρω έρευνα, που να εστιάζει στη συμβολή του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στο νηπιαγωγείο, καθώς μέσα από αυτό μπορούν να αναπτυχθούν η κριτική σκέψη και οι συνεργατικές και επικοινωνιακές δεξιότητες των νηπίων και να αναδειχθούν οι απόψεις των νηπιαγωγών και των νηπίων για την αξιοποίηση του ως εκπαιδευτικό εργαλείο στο νηπιαγωγείο.

Η πρωτοτυπία, λοιπόν, της παρούσας εργασίας συνίσταται στο ότι η έρευνα θα εστιάσει στο ήδη υπάρχον ραδιοφωνικό πρόγραμμα European school radio και οι εκπομπές θα πραγματοποιηθούν από τους ίδιους τους μαθητές προσχολικής ηλικίας, υιοθετώντας τη θεωρία της συνεργατικής μάθησης (Toulou et al., 2018: 2-4). Μέσα

από τη δημιουργία ομάδων, τα νήπια μπορούν να συνεργαστούν και να οργανωθούν, ώστε να είναι υπεύθυνα για την εκμάθηση του υλικού. Επίσης, μέσα από αυτή τη διαδικασία θα μπορέσουν να αποκτήσουν δεξιότητες επικοινωνίας τόσο σε γραπτό όσο και σε προφορικό λόγο. Επιπρόσθετα, με την καθοδήγηση των νηπιαγωγών, τα νήπια θα μπορέσουν να αναπτύξουν κριτική σκέψη για τις πληροφορίες που δέχονται. Τέλος, στην παρούσα έρευνα μελετώνται τόσο οι αντιλήψεις των μαθητών μέσα από το ερωτηματολόγιο όσο και οι απόψεις των νηπιαγωγών μέσα από την ημιδομημένη συνέντευξη.

Για την καλύτερη προσέγγιση του θέματος, θα επιλεγθούν οι μικτές μέθοδοι, επειδή ο συνδυασμός των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων μπορεί να προσφέρει μια πιο σφαιρική προσέγγιση του ερευνητικού προβλήματος και να εξασφαλισθούν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί. Τέλος, τα ερευνητικά εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν και θα εφαρμοστούν στην παρούσα έρευνα είναι οι ημιδομημένες συνεντεύξεις των νηπιαγωγών και των νηπίων, το ερωτηματολόγιο των νηπίων και το ημερολόγιο των νηπιαγωγών από τα οποία μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για τη συνολική εμπειρία τους στο εκπαιδευτικό ραδιόφωνο, να αναδειχθούν οι επικοινωνιακές δεξιότητες των νηπίων, τα κίνητρα τους και να διερευνηθεί αν τελικά το European School radio μπορεί να αποτελέσει ένα εκπαιδευτικό εργαλείο για το νηπιαγωγείο. Αναφορικά με το ημερολόγιο των νηπιαγωγών, θα καταγραφούν σημειώσεις με έμφαση στη συνεργασία μεταξύ των νηπίων, την ικανοποίησή τους για το τελικό αποτέλεσμα, την εμπλοκή τους στην προετοιμασία και τη διεξαγωγή της εκπαιδευτικής ραδιοφωνικής εκπομπής και στις επικοινωνιακές δεξιότητες τους.

Κεφάλαιο 4ο: Μεθοδολογία

4.1. Εισαγωγή

Με αφετηρία τη συμμετοχή των νηπίων ως ραδιοφωνικοί παραγωγοί στο European School radio, η παρούσα έρευνα περιλαμβάνει τη διοργάνωση ενός σχεδίου εργασίας⁴⁴ κατόπιν επιλογής του θέματος από τα νήπια, το οποίο θα μεταδοθεί από τα ίδια και με τη βοήθεια των νηπιαγωγών τους στο European School radio. Το κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνει την περιγραφή της μεθοδολογίας της παρούσας εργασίας και αποτελείται από οκτώ ενότητες. Η πρώτη ενότητα αποτελεί την εισαγωγή του θέματος,⁴⁵ ενώ στη δεύτερη και στη τρίτη ενότητα, παρουσιάζονται ο σκοπός της έρευνας⁴⁶ και τα ερευνητικά ερωτήματα.⁴⁷ Στη τέταρτη ενότητα αναφέρεται το δείγμα της έρευνας.⁴⁸ Στη πέμπτη ενότητα περιγράφεται η μεθοδολογική προσέγγιση του θέματος.⁴⁹ Στην έκτη ενότητα, παρουσιάζονται οι φάσεις προετοιμασίας και οργάνωσης της ραδιοφωνικής εκπομπής.⁵⁰ Στην έβδομη ενότητα παρουσιάζονται οι τρόποι συλλογής των δεδομένων, ενώ στην όγδοη αναφέρεται η μέθοδος που ακολουθήθηκε για την αξιοπιστία του ερωτηματολογίου.

4.2. Σκοπός της έρευνας

Μέσα από αυτή τη δράση και τη συνεργατική μάθηση, δίνονται ευκαιρίες στα νήπια να αναπτύξουν πνευματικές και κοινωνικές δεξιότητες, να συνεργαστούν, να διαφωνήσουν, να συναποφασίσουν, να μοιραστούν τις ευθύνες, να επικοινωνήσουν και να αναπτύξουν διάφορες στρατηγικές έρευνας. Κύριος στόχος είναι η διερεύνηση της γνώσης με ολιστικό τρόπο και να καλλιεργηθεί η πολλαπλή νοημοσύνη των νηπίων μέσα από βιωματικές και ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες. Πιο συγκεκριμένα, η παρούσα έρευνα στοχεύει στα εξής: α) αν μπορούν τα νήπια μέσα από το European School Radio να αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργατικότητας, β) αν μπορεί το European School Radio να αποτελέσει ένα

⁴⁴ Το «Project» ή αλλιώς «σχέδιο εργασίας» είναι μια σε βάθος έρευνα ενός θέματος που παροτρύνει και εμπλέκει τα παιδιά στο να ερευνήσουν γεγονότα ή φαινόμενα στο άμεσο περιβάλλον τους, βλ. Γκλιάνου, 2002: 14.

⁴⁵ Βλ. ενότητα 4.1.

⁴⁶ Βλ. ενότητα 4.2.

⁴⁷ Βλ. ενότητα 4.3.

⁴⁸ Βλ. ενότητα 4.4.

⁴⁹ Βλ. ενότητα 4.5.

⁵⁰ Βλ. ενότητα 4.6.

εκπαιδευτικό εργαλείο για τους/τις εκπαιδευτικούς στο νηπιαγωγείο και γ) να διερευνήσει τις αντιλήψεις των νηπιαγωγών και των νηπίων για το τελικό αποτέλεσμα, δ) να διερευνηθεί αν η συμμετοχή των παιδιών νηπιακής ηλικίας στο διαδικτυακό ραδιόφωνο επηρεάζει τα κίνητρα και το ενδιαφέρον τους για μάθηση και ε) να καταγραφούν από τους/τις νηπιαγωγούς και τα νήπια οι δυσκολίες και διευκολύνσεις που παρουσιάστηκαν σχετικά με την προετοιμασία και τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής.

4.3. Ερευνητικά ερωτήματα

Για την επίτευξη του σκοπού και των επιμέρους στόχων της παρούσας εργασίας, η έρευνα θα εστιάσει στα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

- Πώς ήταν η εμπειρία των νηπιαγωγών και των νηπίων του δείγματος της έρευνας κατά την διεξαγωγή της εκπομπής;
Η αξιολόγηση αυτού του ερευνητικού ερωτήματος έγινε μέσω του ερωτηματολογίου των νηπίων (Α, Γ, Δ, Ε, Ζ, Η, Μ, Ν, Π, Τ, Υ) και των ημιδομημένων συνεντεύξεων των νηπιαγωγών (Μ, Ρ, Ε 1-2) και των νηπίων (1-2, 5- 6) και διαμορφώθηκε με βάση την έρευνα του Γενιτζέ (2017).
- Ποιες είναι οι δυσκολίες ή τα εμπόδια που αντιμετώπισαν οι νηπιαγωγοί και τα νήπια του δείγματος της έρευνας ως προς την οργάνωση και τη διεκπεραίωση της εκπομπής;
Το ερευνητικό αυτό ερώτημα προέκυψε από τους στόχους της παρούσας εργασίας και η αξιολόγηση του έγινε μέσω της ημιδομημένης συνέντευξης των νηπιαγωγών (Μ, Ρ, Ε 13-17) και των νηπίων (3- 4).
- Πώς θα χαρακτήριζαν οι νηπιαγωγοί και τα νήπια του δείγματος της έρευνας τη συμμετοχή και τη συνεργασία τους στις δραστηριότητες που διεξήχθησαν για την προετοιμασία της εκπομπής;
Η αξιολόγηση αυτού του ερευνητικού ερωτήματος έγινε μέσω του ερωτηματολογίου των νηπίων (Θ, Ι, Κ., Λ, Μ, Ξ, Ο, Ρ, Σ) και των ημιδομημένων συνεντεύξεων των νηπιαγωγών (Μ, Ρ, Ε 6-8) και των νηπίων (7) και τροποποιήθηκε με βάση την έρευνα του Γενιτζέ (2017), ο οποίος είχε ως δείγμα του μαθητές/τριες δημοτικής εκπαίδευσης.

- Ποια θεωρούν οι νηπιαγωγοί και τα νήπια του δείγματος της έρευνας, ότι είναι τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του European School radio ως προς τη μάθηση των παιδιών προσχολικής ηλικίας;
Το ερευνητικό αυτό ερώτημα προέκυψε από τους στόχους της παρούσας εργασίας και η αξιολόγηση του έγινε μέσω της ημιδομημένης συνέντευξης των νηπιαγωγών (M, P, E 10-12) και των νηπίων (5, 8).
- Ποιες είναι οι στάσεις και οι αντιλήψεις των νηπιαγωγών του δείγματος της έρευνας αναφορικά με την αξιοποίηση του European School Radio ως ένα εκπαιδευτικό εργαλείο για τους/τις νηπιαγωγούς;
Το συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα προέκυψε από τους στόχους της παρούσας εργασίας και η αξιολόγηση αυτού του ερευνητικού ερωτήματος έγινε μέσω της ημιδομημένης συνέντευξης των νηπιαγωγών (M, P, E 18-22).
- Τι γνώμη έχουν οι νηπιαγωγοί και τα νήπια του δείγματος της έρευνας ως προς το τελικό αποτέλεσμα;
Η αξιολόγηση αυτού του ερευνητικού ερωτήματος έγινε μέσω του ερωτηματολογίου των νηπίων (Α, Β, Γ, Δ, Ε, Π, Τ, Υ, Φ) και των ημιδομημένων συνεντεύξεων των νηπιαγωγών (M, P, E 1-2) και των νηπίων (1-2, 5-6).

4.4. Περιγραφή Δείγματος

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν συνολικά 55 νήπια και προνήπια και 3 υπεύθυνοι νηπιαγωγοί που έχουν αναλάβει τα τρία πρωινά υποχρεωτικά τμήματα του 24^{ου} νηπιαγωγείου Νίκαιας. Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο τμήμα, το οποίο περιλαμβάνει 20 νήπια, αποτελεί την πρώτη ραδιοφωνική ομάδα. Το δεύτερο τμήμα διαθέτει άλλα 20 νήπια και αποτελεί τη δεύτερη ραδιοφωνική ομάδα, ενώ το τρίτο τμήμα διαθέτει 15 νήπια και συμπληρώνουν την τρίτη ραδιοφωνική ομάδα.

Και στις τρεις ραδιοφωνικές ομάδες, τα νήπια ήταν κατά μέσο όρο 5 χρόνων με μεσαίο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, βασιζόμενοι στην επαγγελματική και οικονομική κατάσταση των γονέων, ελληνικής καταγωγής. Όλα τα νήπια έχουν ελληνική υπηκοότητα. Τέλος, κανένα από αυτά δεν είχε διδαχθεί πιο πριν τη λειτουργία και τη χρήση του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου.

4.5. Σχεδιασμός εκπαιδευτικής παρέμβασης

Στις επόμενες παραγράφους θα παρουσιαστεί η μεθοδολογική προσέγγιση του θέματος και η διαδικασία συμμετοχής του 24^{ου} νηπιαγωγείου Νίκαιας στο Μαθητικό ραδιόφωνο και η οποία είναι σύμφωνη με την συνολική λειτουργία του και τα όσα ισχύουν την χρονική περίοδο 2021-2022 που πραγματοποιείται η παρούσα έρευνα. Στις διαδικασίες αυτές εμπλέκονται οι υπεύθυνοι νηπιαγωγοί και τα νήπια των ραδιοφωνικών ομάδων. Κάθε κομμάτι από τις ακόλουθες διαδικασίες αποτελεί μέρος της φιλοσοφίας του προγράμματος, βοηθάει στον σχεδιασμό της δράσης και αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επιτυχία του προγράμματος.

4.5.1. Μεθοδολογική προσέγγιση

Σημαντικό σημείο κάθε έρευνας είναι η επιλογή της κατάλληλης μεθοδολογίας, ώστε ο ερευνητής να εξετάσει το ερευνητικό πρόβλημα (Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2005). Ως μεθοδολογική προσέγγιση του θέματος προτείνονται οι μικτές μέθοδοι, καθώς θα συγκεντρωθούν, θα αναλυθούν και θα αναμειχθούν ποιοτικές και ποσοτικές μέθοδοι συγκέντρωσης δεδομένων προκειμένου να δοθούν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα. Ο συνδυασμός και των δυο μεθόδων μπορεί να εξασφαλίσει καλύτερη κατανόηση του ερευνητικού προβλήματος και των ερευνητικών ερωτημάτων (Creswell, 2011: 592). Για την παρούσα έρευνα θα ακολουθηθούν τα παρακάτω στάδια (Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2005):

1. Επιλογή του θέματος που θα διερευνηθεί.
2. Επιλογή των συμμετεχόντων/υποκειμένων της έρευνας.
3. Ορισμός υποθέσεων, οι οποίες μπορεί να τροποποιηθούν ή να αντικατασταθούν από άλλες.
4. Συλλογή των ερευνητικών δεδομένων. Πρόκειται για μια διαδικασία αδιάκοπη κατά την οποία παράγεται/συλλέγεται το υλικό μέσω των ερευνητικών εργαλείων και άλλων πηγών (π.χ. παρατήρηση, συνεντεύξεις, έγγραφα, σημειώσεις κ.ά.).

5. Ανάλυση του ερευνητικού υλικού. Πρόκειται για την ανάλυση και την συνθετική παρουσίαση των πληροφοριών που παρήχθησαν/συλλέχθησαν από τα ερευνητικά εργαλεία αλλά και από άλλες πηγές.

6. Εξαγωγή συμπερασμάτων, η οποία μπορεί να γίνει παράλληλα με τη συλλογή των δεδομένων.

4.5.2. Ερευνητική διαδικασία

Κατά την έναρξη του σχολικού και ραδιοφωνικού έτους οι υπεύθυνοι νηπιαγωγοί ξεκινούν με την εγγραφή⁵¹ στο μαθητικό ραδιόφωνο. Αφού ολοκληρωθεί η εγγραφή του σχολείου, το επόμενο βήμα αφορά στη συγκρότηση των ραδιοφωνικών ομάδων προκειμένου να οργανώσουν την συμμετοχή τους στο Μαθητικό ραδιόφωνο. Μια ραδιοφωνική ομάδα αποτελείται από ένα μικρό σύνολο μαθητών και έναν/μία τουλάχιστον υπεύθυνο/η νηπιαγωγό, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για το υλικό που θα παρουσιάσουν.

Μετά τη συγκρότηση των ομάδων, η επόμενη φάση περιλαμβάνει την παρουσίαση και τη γνωριμία του Μαθητικού ραδιοφώνου στα νήπια, ώστε να γνωρίσουν την ύπαρξη αλλά και τις δράσεις του. Έπειτα τα νήπια θα αποφασίσουν, αφού γίνει καταγραφή των ιδεών τους και με ψηφοφορία θα επιλεγεί το θέμα με το οποίο θέλουν να ασχοληθούν. Έτσι θα ορισθεί το θέμα που θέλει η πλειοψηφία, καθώς τα νήπια μαθαίνουν να λειτουργούν με δημοκρατικές διαδικασίες, να αποδέχονται την άποψη του διπλανού τους και να συνεργάζονται για το καλό όλης της ομάδας.

Ανάλογα με το θέμα τα νήπια θα αποφασίσουν ποιος θα είναι ο τίτλος της εκπομπής. Για ακόμα μια φορά τα νήπια θα προτείνουν θέματα και στη συνέχεια με ψηφοφορία θα ανακοινωθεί ο τίτλος με τον οποίο συμφωνούν τα περισσότερα νήπια. Στη συνέχεια επιλέγεται το σήμα της εκπομπής, δηλαδή η εισαγωγή και το κλείσιμο της με αναφορές στο σχολείο που πραγματοποιεί την εκπομπή, ο τίτλος, οι συμμετέχοντες, το ίδιο το ραδιόφωνο και οτιδήποτε άλλο κρίνεται απαραίτητο από την ραδιοφωνική ομάδα.

⁵¹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εγγραφή, βλ. <http://europeanschoolradio.eu/el/%ce%b5%ce%b3%cf%87%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b9%ce%b1-%ce%bf%ce%b4%ce%b7%ce%b3%ce%b9%cf%8e%ce%bd-%cf%87%cf%81%ce%ae%cf%83%cf%84%ce%b7>

Το επόμενο στάδιο περιλαμβάνει την συλλογή και οργάνωση του περιεχομένου της εκπομπής. Οι ομάδες αναζητούν πληροφορίες γύρω από το επιλεγμένο θέμα, τις συζητούν και επιλέγουν αυτές που θέλουν να εισακουστούν. Αργότερα, τα νήπια καλούνται να αποφασίσουν τον τρόπο της παρουσίασης. Με άλλα λόγια, θα πρέπει να αποφασίσουν τις πληροφορίες που θα δίνουν οι παρουσιαστές, η επιλογή της μουσικής, τα μουσικά εφέ, το ύφος της εκπομπής.

Τέλος, η ραδιοφωνική ομάδα θα πρέπει να επιλέξει αν θα γίνει ηχογραφημένη η εκπομπή, όπου η ηχογράφηση και η επεξεργασία της εκπομπής γίνεται με κατάλληλα λογισμικά και δημιουργείται ένα αρχείο ήχου. Μια άλλη επιλογή είναι αυτή της ζωντανής ραδιοφωνικής εκπομπής, όπου η μετάδοση γίνεται κατευθείαν στον αέρα του Μαθητικού ραδιοφώνου με χρήση ειδικού λογισμικού.

Πριν τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής, πρέπει να δοθούν υπεύθυνες δηλώσεις στους γονείς και κηδεμόνες των νηπίων προκειμένου να υπάρχει η γραπτή συναίνεση τους για την συμμετοχή των νηπίων στην ραδιοφωνική εκπομπή. Μετά την ολοκλήρωση της προετοιμασίας, θα γίνει ανάρτηση της συμμετοχής των νηπίων στο μαθητικό ραδιόφωνο με τη βοήθεια των νηπιαγωγών στην Κοινότητα του European School Radio καθώς και στα κοινωνικά της δίκτυα. Οι τρεις εκπομπές διεξήχθησαν από τη 1^η έως τη 5^η Νοεμβρίου, είχαν διάρκεια 15', 15' και 30' λεπτά η καθεμία και επεξεργάστηκαν σε μορφή mp3.

Μετά την ολοκλήρωση των ραδιοφωνικών εκπομπών, σχεδιάστηκαν από την ερευνήτρια ημιδομημένες συνεντεύξεις για τους/τις νηπιαγωγούς και δώδεκα νήπια και ερωτηματολόγιο για τα 55 νήπια,⁵² ώστε να διερευνηθούν οι απόψεις τους για το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο και αν αυτό αποτελεί εκπαιδευτικό εργαλείο για το νηπιαγωγείο.

4.6. Διαδικασία επεξεργασίας του ηχητικού υλικού

⁵²Για το ερωτηματολόγιο των νηπίων, βλ. <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfjw-pn62C0nobIpSfIU4DyP9GT3IH5Vcdl4kKcFv6JHeLLQQ/viewform>

4.6.1. Εξοπλισμός

Ο υλικοτεχνικός εξοπλισμός που προτείνεται από το Μαθητικό ραδιόφωνο για την δημιουργία μιας ραδιοφωνικής εκπομπής είναι αρχικά ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, ο οποίος πρέπει να συνδέεται με ένα τουλάχιστον εξωτερικό μικρόφωνο. Ωστόσο, η χρήση του εξωτερικού μικροφώνου στην τάξη καθίσταται δύσκολη. Εναλλακτικά, και με τη συγκατάθεση του μαθητικού ραδιοφώνου, χρησιμοποιήθηκε η ηχογράφηση της φωνής των παιδιών με τη χρήση των προσωπικών κινητών τηλεφώνων των εκπαιδευτικών ως συσκευή καταγραφής ήχου. Μετά την ολοκλήρωση των ηχογραφήσεων των νηπίων, τα αρχεία μεταφέρθηκαν στους προσωπικούς υπολογιστές των εκπαιδευτικών, ώστε να ξεκινήσει η δημιουργία των εκπομπών.

4.6.2. Λογισμικό

Η επεξεργασία του ήχου αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την ποιότητα του ηχητικού αποτελέσματος. Τα λογισμικά ραδιοφωνικής παραγωγής και επεξεργασίας που προτείνονται από την πλατφόρμα του μαθητικού ραδιοφώνου είναι δύο: α) Το λογισμικό Mixxx 2-0 και β) το Audacity. Στη παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε το ελεύθερο λογισμικό ανοιχτού κώδικα Audacity, το οποίο προτείνεται για την εκπαιδευτική διαδικασία παγκοσμίως, αλλά και στην Ελλάδα μέσα από το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευτικοί παρακολούθησαν μαθήματα εγκατάστασης και επεξεργασίας του λογισμικού και αργότερα ξεκίνησε η εισαγωγή αρχείων ήχου μέσα στο λογισμικό. Επίσης, ενσωματώθηκαν τα τραγούδια που είχαν επιλέξει τα παιδιά ανάμεσα στα δικά τους ηχητικά αρχεία. Τέλος, η κάθε εκπαιδευτικός χρειάστηκε περίπου δύο με τρεις ώρες προκειμένου να δημιουργήσει μέσα από το λογισμικό την ραδιοφωνική εκπομπή της ομάδας της.

4.7. Οι φάσεις προετοιμασίας και οργάνωσης της ραδιοφωνικής εκπομπής για κάθε ομάδα

Η προετοιμασία και η οργάνωση των ραδιοφωνικών εκπομπών για κάθε ομάδα καταγράφηκαν στο ημερολόγιο του/της νηπιαγωγού μαζί με όλες τις συμπεριφορές και τις αντιδράσεις των νηπίων κατά τη διάρκεια της έρευνας. Παρακάτω αναφέρονται αναλυτικά οι διαδικασίες προετοιμασίας για κάθε ομάδα.

4.7.1 Πρώτη ομάδα

Ημέρα 1^η

Αρχικά, η νηπιαγωγός ρώτησε τι είναι το ραδιόφωνο, αν έχουν σπίτι τους και αν ακούν κάτι μέσα από αυτό. Κάποια δεν ήξεραν τι είναι το ραδιόφωνο. Περίπου 8 παιδιά σήκωσαν το χέρι τους για να πουν πως έχουν ραδιόφωνο στο σπίτι, πως ακούν μουσική ή κάποια παραμύθια. Μερικά παιδιά είπαν και το αγαπημένο τους τραγούδι που το ακούν με τους γονείς τους στο σπίτι ή στο αυτοκίνητο. Από τα παιδιά που δεν ήξεραν τι είναι το ραδιόφωνο κάποια είπαν πως εκεί βλέπουν κάποιο παιδικό (πχ Gormiti και Πιτζαμοήρωες). Μεγάλη εντύπωση έκανε στη νηπιαγωγό ότι κάποια παιδιά δεν ήξεραν τι είναι το ραδιόφωνο και το μπέρδεψαν με την τηλεόραση στην οποία παρακολουθούν παιδικές σειρές.

Το μαθητικό ραδιόφωνο δεν το ήξεραν τα παιδιά, αλλά όταν τους εξήγησε τι είναι και πως μέσα από αυτό μπορεί να ακουστεί η φωνή και η άποψη των παιδιών σε όλη την Ελλάδα, όλα ήθελαν να μιλήσουν.

Αναφορικά με την επιλογή του θέματος κάποιο νήπιο πρότεινε να μιλήσουν για το σχολείο τους και για το πώς περνούν σε αυτό. Κάποιες ιδέες επίσης ήταν να μιλήσουν για τους Πιτζαμοήρωες, το διάστημα ή τον πόλεμο και την ειρήνη (ένεκα 28^{ης} Οκτωβρίου με την οποία υπήρχε ενασχόληση λίγες ημέρες πριν). Τα παιδιά ύστερα από ψηφοφορία συμφώνησαν να μιλήσουν για το σχολείο τους.

Ο πρώτος τίτλος της εκπομπής προτάθηκε από ένα νήπιο να είναι «Η εκπομπή των παιδιών» και ένα ακόμα πρότεινε να είναι «Στο σχολείο όλα τα παιδιά είναι μια ζεστή αγκαλιά». Αφού υπήρχαν δυο προτάσεις τα παιδιά σηκώνοντας το χέρι τους σε κάθε πρόταση που τους άρεσε ψήφισαν να είναι ο τίτλος της εκπομπής τους ο δεύτερος.

Ημέρα 2^η

Ξεκίνησαν το πρωί μετά το ημερολόγιο της νηπιαγωγού τις ηχογραφήσεις των παιδιών. Η νηπιαγωγός τα ρώτησε τι θέλουν να πουν για το σχολείο και κάποιο απάντησε να πουν τι τους αρέσει να παίζουν, κάποιο άλλο τι μαθαίνουν και ένα ακόμα τα αγαπημένα τους τραγούδια. Δεκτές έγιναν όλες οι προτάσεις. Έτσι ξεκίνησαν με το τι τους αρέσει να παίζουν όταν είναι στο σχολείο. Εντύπωση έκανε

στην νηπιαγωγό πως ήθελαν να μιλήσουν όλα τα παιδιά, ακόμα κι αυτά που δεν είχαν τη συγκατάθεση των γονέων τους, για αυτό το λόγο ηχογραφήθηκαν και αυτά αλλά τους εξήγησε πως αν οι γονείς τους αρνηθούν την ηχογράφηση, τότε αμέσως θα σβηστεί. Επίσης, εξήγησε στα παιδιά πως δεν χρειάζεται να στεναχωρηθούν αν δεν τους αφήσουν οι γονείς τους να συμμετάσχουν και πως αν θέλουν να πουν κάποιο τραγούδι όλοι μαζί θα ακουστεί η φωνή τους μαζί με των φίλων τους σαν μια ομαδούλα.

Μετά από κάθε ηχογράφιση ήθελαν να ακούν τη φωνή των φίλων τους και χαίρονταν ιδιαίτερα με αυτό. Επίσης αν και ήταν γεμάτα ενθουσιασμό περίμεναν υπομονετικά τη σειρά τους και άκουγαν προσεκτικά τι έλεγαν οι φίλοι τους. Στη νηπιαγωγό έκανε εντύπωση πως ένα νήπιο με ΔΕΠΥ περίμενε πιο πολύ ώρα από όσο συνήθως μέχρι να μιλήσει χωρίς να γκρινιάζει και ήταν πιο συγκεντρωμένο κοιτάζοντας τους φίλους του και ακούγοντας τη φωνή τους. Του άρεσε αυτή η διαδικασία. Μάλιστα είπε πολύ γλυκά λόγια, όπως ότι αγαπάει πολύ τους φίλους του (μολονότι έχει θέματα συμπεριφοράς και κάποιες φορές χτυπάει).

Ημέρα 3^η

Τα παιδιά ήθελαν να πουν τα αγαπημένα τους τραγούδια, οπότε η νηπιαγωγός τα ηχογράφησε. Κάποια τραγούδια τα είπαν όλα μαζί και κάποια μεμονωμένα. Επίσης επειδή οι ηχογραφήσεις γίνονταν το πρωί μετά το καλημέρισμα και το ημερολόγιο, ένα παιδί πρότεινε να πουν αυτά που μαθαίνουν για τον Παππού χρόνο με τους μήνες και τις εποχές του, τις ημέρες της εβδομάδας αλλά και τα γλυκά λογάκια που λένε στους φίλους τους για να τα ακούσουν από το ραδιόφωνο τα παιδιά που δεν πηγαίνουν σχολείο. Έτσι, η νηπιαγωγός ξεκίνησε να ηχογραφεί αυτά που της είπαν τα παιδιά. Την ώρα που λέγονταν τα γλυκά λογάκια ήταν πολύ χαρούμενα τα παιδιά.

Ημέρα 4^η

Αυτή είναι η τελευταία ημέρα και τα παιδιά διάλεξαν μέσα από το Youtube κάποια τραγούδια που τους αρέσουν και πρότειναν να βάλουν στην εκπομπή κάποια τραγούδια που λένε και στην τάξη.

Επίσης, η νηπιαγωγός είχε βρει κάποιες ενδεικτικές εικόνες για το banner της εκπομπής και τα παιδιά ψήφισαν ανάμεσα σε 4 εικόνες ποια τους άρεσε περισσότερο. Αυτή αποτέλεσε και το banner της εκπομπής τους. Κατά τη διάρκεια των ελεύθερων δραστηριοτήτων κάποια παιδιά έκατσαν στον υπολογιστή και με τη βοήθεια της νηπιαγωγού έγραψαν τον τίτλο της εκπομπής και το όνομα του νηπιαγωγείου τους.

Ημέρα Μετάδοσης εκπομπής

Η εκπομπή ως mp3 ήταν διαθέσιμη να την ακούσουν ανεξάρτητα από τη μέρα μετάδοσης της εκπομπής μας από το μαθητικό ραδιόφωνο. Την ημέρα που η νηπιαγωγός ανακοινώσε στα παιδιά πως η εκπομπή ήταν έτοιμη για να την ακούσουν όλοι μαζί τα παιδιά ενθουσιάστηκαν. Όταν άρχισε να παίζει η εκπομπή όλα τα παιδιά χάρηκαν και έκαναν ησυχία για να ακούσουν. Καταλάβαιναν αμέσως ποιο παιδί μιλούσε την κάθε στιγμή και το έδειχναν χαρούμενα. Σε κάποια φάνηκε πολύ παράξενο να ακούν τη φωνή τους, μάλιστα ένα είπε «Πώς ακούγεται έτσι η φωνή μου, σαν γίγαντας...»

Κατά τη διάρκεια της ακρόασης, όταν έφτανε η σειρά των τραγουδιών όλα τα παιδιά τραγουδούσαν μαζί.

Στο τέλος όταν η νηπιαγωγός ρώτησε, «Πόσα παιδιά από εσάς θα θέλατε να κάνετε μια ακόμα ραδιοφωνική εκπομπή», όλα τα παιδιά σήκωσαν χωρίς σκέψη το χέρι. Ήταν 23 από τα 25 παρόντα εκείνη την ημέρα.

4.7.2. Δεύτερη ομάδα

Ημέρα 1^η

Μαζεμένα όλα τα παιδιά, η νηπιαγωγός ρώτησε τα παιδιά: «Ξέρετε τι είναι το ραδιόφωνο;». Η νηπιαγωγός έλαβε την εξής απάντηση: «Ακούμε μουσική, τραγούδια και παραμύθια». Λίγα παιδιά ήξεραν τι είναι το ραδιόφωνο. Κάποια παιδιά δεν ήξεραν καθόλου. Όταν άκουσαν πως θα μπορούσαν κι εκείνα να κάνουν τη δική τους εκπομπή στο μαθητικό ραδιόφωνο είπαν «Είναι ωραίο αυτό», «καλή ιδέα».

Οι ιδέες και οι προτάσεις των παιδιών για την θεματολογία της εκπομπής ήταν ποικίλες. Κάποια παιδιά ήθελαν να μιλήσουν για τα ζώα, το σχολείο, τις γεννήτριες, να διαβάσουν παραμύθια όπως τη Χιονάτη, να πουν κάτι αστείο, να μιλήσουν για το Μπομπ Σφουγγαράκη, την Ελσα και την Άννα, να πουν τραγούδια και τι κάνουν στον ελεύθερο χρόνο τους. Μετά από σχετική συζήτηση και ψηφοφορία αποφάσισαν να ασχοληθούν με τα ζώα και ο τίτλος ήταν «Τα ζωάκια, τα αγαπάμε».

Ημέρα 2η

Στο ξεκίνημα της ηχογράφησης τα παιδιά έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον και ιδιαίτερο ενθουσιασμό. Στο άκουσμα της φωνής τους ένιωσαν συναισθήματα όπως χαρά, έκπληξη και εντυπωσιάστηκαν με τη δύναμη του ήχου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα κάποια παιδιά που δεν είχαν την έγκριση των γονιών τους να στεναχωρηθούν που δεν μπορούν να συμμετάσχουν. Κάποια από αυτά σεβάστηκαν την ώρα που έπρεπε να γίνει η ηχογράφηση των συμμαθητών τους και έκαναν ησυχία, άλλα κάποια έκαναν διαρκώς φασαρία εξαιτίας της ζήλιας τους. Τα παιδιά μίλησαν για ποιο ζωάκι αγαπούν και ποιο ζωάκι έχουν ή ήθελαν να έχουν και απαντούσαν με ενθουσιασμό στις αντίστοιχες ερωτήσεις, ενώ δεν έλειψαν και οι αυτοσχεδιασμοί που έφεραν γέλιο και χαρά στα παιδιά.

Ημέρα 3^η

Ξεκίνησαν οι ηχογραφήσεις των τραγουδιών που ήθελαν τα τραγουδήσουν τα παιδιά. Το καθένα έλεγε ατομικά το αγαπημένο τραγούδι του σχετικά με τα ζώα. Κάποια που ντρέπονταν λίγο παραπάνω θέλησαν να πουν κάποιο τραγούδι με κάποιον φίλο ή φίλη τους. Πολλά παιδιά τραγούδησαν το ίδιο τραγούδι («μια ωραία πεταλούδα») αλλά δεν τα σταμάτησε η νηπιαγωγός μιας και αυτό τα έκανε να είναι χαρούμενα.

Ημέρα 4^η

Την τελευταία ημέρα τα παιδιά πρότειναν ποια τραγούδια μέσα από το Youtube θα ήθελαν να συμπεριληφθούν στην εκπομπή τους. Κάποια από αυτά ήταν «Τα ζώα πήγαν δυο, δυο», «Περνά η μέλισσα» και «Ήταν ένας γάιδαρος». Επίσης, η νηπιαγωγός εντόπισε μια φωτογραφία με ζώα που άρεσε στα περισσότερα παιδιά και την επέλεξαν ως banner. Κάποια παιδιά με τη βοήθεια της νηπιαγωγού στη διάρκεια των ελεύθερων δραστηριοτήτων έβρισκαν τα γράμματα και πληκτρολογούσαν τον τίτλο της εκπομπής.

Ημέρα Μετάδοσης εκπομπής

Πολύ μεγάλη χαρά από τα παιδιά και ενθουσιασμός. Δεν το πίστευαν πως άκουγαν την φωνή τους. Τους άρεσαν τα τραγούδια που είχαν τραγουδήσει με τους φίλους τους τα οποία και ξανατραγουδούσαν και πολλές φορές, κοίταζαν και αναγνώριζαν τη φωνή του παιδιού που ακουγόταν εκείνη τη στιγμή. Κάποια από τα παιδιά που δεν συμμετείχαν και δεν άκουσαν τη φωνή τους λίγο στεναχωρήθηκαν, αλλά η νηπιαγωγός τους υποσχέθηκε πως θα ξανακάνουν εκπομπή και να πείσουν όλους τους γονείς αυτήν τη φορά να δώσουν την έγκρισή τους.

4.7.3. Τρίτη ομάδα

Ημέρα 1^η

Την πρώτη ημέρα η νηπιαγωγός έδειξε στα παιδιά ένα αληθινό παλιό ραδιόφωνο που είχαν οι γονείς της. Έτσι ξεκίνησε η κουβέντα για το ραδιόφωνο. Η ίδια τους ρώτησε αν ήξεραν τι είναι αυτό. Δεν ήξερε κανένα παιδί. Δεν είχαν ξαναδεί κάτι τέτοιο. Στη συνέχεια είδαν φωτογραφίες από παλιά και πιο νέα ραδιόφωνα μέσα από τον υπολογιστή. Κάποια παιδιά είπαν πως το ραδιόφωνο είναι σαν κιθάρα, πως μέσα από αυτό ακούνε μουσική ή παραμύθια ή τραγούδια, όπως τον «Τεμπέλη δράκο». Η συζήτηση επικεντρώθηκε στο μαθητικό ραδιόφωνο, το οποίο δεν γνώριζαν και στο αν θα ήθελαν τα παιδιά να κάνουν μια εκπομπή για οποιοδήποτε θέμα επιθυμούσαν. Προτάθηκαν πολλές ιδέες από τα παιδιά, όπως μια εκπομπή για ζώα, για τη ζούγκλα, για τους μονόκερους, τις πεταλούδες, την Έλσα και την Άννα. Ύστερα από ψηφοφορία τα παιδιά αποφάσισαν να μιλήσουν για τα ζώα. Ο τίτλος που πρότεινε ένα παιδί έγινε αποδεκτός από όλους ομόφωνα. Έτσι ο τίτλος ήταν «Οι φίλοι μας τα ζώα».

Ημέρα 2^η

Την δεύτερη ημέρα ξεκίνησαν οι ηχογραφήσεις των παιδιών. Τα παιδιά εντυπωσιάστηκαν γιατί ύστερα από κάθε ηχογράφιση οι νηπιαγωγοί έλεγχαν αν είχαν καταγράψει σωστά την γνώμη του κάθε παιδιού. Στο άκουσμα της φωνής τους πραγματικά εντυπωσιάζονταν. Κάποια παιδιά που δεν είχαν την έγκριση από τους γονείς τους ήθελαν επίμονα να συμμετάσχουν. Η νηπιαγωγός τους ηχογράφησε τη φωνή για να μην στεναχωρηθούν, άλλα τους εξήγησε πως αν περάσουν λίγες ημέρες και δεν συμφωνήσουν ως τότε οι γονείς τους θα διαγράψει τα λογάκια τους και θα

προσπαθήσει να πείσει τους γονείς τους να τα αφήσουν να συμμετέχουν σε μια δεύτερη ενδεχόμενη εκπομπή. Όλα κύλησαν ομαλά. Τα παιδιά περίμεναν τη σειρά τους. Ακόμα και δύο παιδιά που έχουν διάγνωση με Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή και ΔΕΠΥ χάρηκαν πολύ στο στάδιο αυτό, είπαν πολλά λόγια που δεν περίμενε η νηπιαγωγός. Η νηπιαγωγός αναφέρει ότι της άρεσε που κάποια παιδιά δεν είπαν απλά κάτι για τα ζώα, αλλά μίλησαν για την αγάπη που πρέπει να δείχνουμε προς αυτά και στο πώς πρέπει να τους συμπεριφερόμαστε, όπως να μην τα χτυπάμε ή να μην τους τραβάμε τις ουρές.

Ημέρα 3^η

Την τρίτη ημέρα έγιναν οι ομαδικές ηχογραφήσεις των παιδιών σε κάποια τραγούδια που ήθελαν να πουν. Κάποιο παιδί περιέγραψε μια ωραία ιστορία που είχε ακούσει στο Youtube με τίτλο «Κοιμήσου τιγράκι μου» και πρότεινε να το βάλουν στην εκπομπή γιατί ήταν κάτι που αγαπούσε πολύ. Μολονότι την περιέγραψε πολύ όμορφα ντράπηκε και δεν ήθελε να μιλήσει τόσο πολύ ώστε να ηχογραφηθεί η διήγησή του. Τα παιδιά επίσης πρότειναν και άλλα τραγούδια όπως «Οι φίλοι μας τα ζώα», «Περνά η μέλισσα» κ.ά. Όλες οι ιδέες ήταν αποδεκτές.

Ημέρα 4^η

Ένα παιδί εκτύπωσε από τον υπολογιστή μαζί με τους γονείς του μια εικόνα με ζωάκια και έκανε δώρο μια σακούλα με πλαστικά ζωάκια για την τάξη. Και οι δυο ενέργειες ενθουσίασαν τα παιδιά. Μιας και ήταν η μέρα που θα διάλεγαν banner για την εκπομπή η νηπιαγωγός τα ρώτησε αν ήθελαν πάνω στο χαρτί να γράψουν τον τίτλο της εκπομπής τους. Δεν υπήρχαν διαφωνίες από τα παιδιά και έτσι κάποια παιδιά ανέλαβαν το ρόλο του γραφέα.

Ημέρα Μετάδοσης εκπομπής

Τα παιδιά ήταν πολύ χαρούμενα. Κάποια από αυτά είπαν «Είμαι πολύ χαρούμενη γιατί είπα κάτι πάρα πολύ ωραίο», «Πετάω από τη χαρά μου γιατί άκουσα τη φωνή μου», «Νιώθω τέλεια τώρα που ακούω τη φωνή μου και τους φίλους μου». Ήταν κάτι που άρεσε σε όλα τα παιδιά. Άρεσε πολύ και στην ίδια τη νηπιαγωγό.

4.8. Συλλογή δεδομένων

Η παρούσα έρευνα βασίζεται σε έναν ερευνητικό σχεδιασμό μικτών μεθόδων, καθώς θα συγκεντρωθούν, θα αναλυθούν και θα αναμειχθούν ποιοτικές και ποσοτικές μέθοδοι συγκέντρωσης δεδομένων προκειμένου να δοθούν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα. Κατά τον Creswell, ο συνδυασμός ταυτόχρονης χρήσης ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων μπορεί να εξασφαλίσει καλύτερη κατανόηση του ερευνητικού προβλήματος και των ερευνητικών ερωτημάτων συγκριτικά με την μεμονωμένη χρήση της κάθε μεθόδου. Έτσι τα δεδομένα αναμειγνύονται σε μία μελέτη μικτών μεθόδων (Creswell, 2011: 592).

4.8.1. Η επιλογή της ημιδομημένης συνέντευξης στους/στις νηπιαγωγούς και στα νήπια

Για να διερευνηθεί η πορεία και τα αποτελέσματα της παρούσας εργασίας ακολουθήθηκε η μέθοδος της ημιδομημένης συνέντευξης για τους/τις νηπιαγωγούς, ώστε να διερευνηθούν οι απόψεις τους για το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο και αν αποτελεί εκπαιδευτικό εργαλείο για το νηπιαγωγείο. Η ημιδομημένη συνέντευξη εφαρμόστηκε και στα νήπια που συμμετείχαν στην διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής, ώστε να καταγραφούν οι απόψεις τους, δίνοντας περισσότερες λεπτομέρειες για την εμπειρία τους. Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις χρησιμοποιούνται ευρέως σε εύελικτα ποιοτικά σχέδια είτε ως αποκλειστική μέθοδος είτε σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους και έχουν προκαθορισμένες ερωτήσεις αλλά η διάταξή τους μπορεί να τροποποιηθεί ανάλογα με την αντίληψη του συνεντευκτή σχετικά με το τι φαίνεται καταλληλότερο (Robson, 2010: 321). Σύμφωνα με την ορολογία των Powney και Watts (1987), οι συνεντευκτές έχουν μια λίστα θεμάτων στα οποία επιθυμούν να πάρουν απάντηση, αλλά έχουν μεγαλύτερη ελευθερία στη σειρά που θέτουν τις ερωτήσεις, στην ακρίβεια της διατύπωσης και στον χρόνο και την προσοχή που πρέπει να αφιερώσουν στα διάφορα θέματα.

4.8.2. Η ημιδομημένη συνέντευξη για τις απόψεις των νηπιαγωγών και των νηπίων που συμμετείχαν στην διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής

Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις για τους/τις νηπιαγωγούς και τα νήπια συντάχθηκαν από την ερευνήτρια για να διερευνηθούν: α) οι απόψεις των νηπιαγωγών για τη

χρήση και την αξιοποίηση του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου στο νηπιαγωγείο και β) για να καταγραφούν οι εμπειρίες των νηπίων που συμμετείχαν στην διεξαγωγή των ραδιοφωνικών εκπομπών. Οι ερωτήσεις της ημιδομημένης συνέντευξης βασίστηκαν στους στόχους της παρούσας έρευνας με κύριο σκοπό την ποσοτική και ποιοτική καταγραφή των ερευνητικών ερωτημάτων. Τέλος, για τον σχεδιασμό της ημιδομημένης συνέντευξης λήφθηκε υπόψη ότι τα δείγματα των νηπιαγωγών και των νηπίων δεν είχαν κάποια σχετική εμπειρία με την χρήση και τη λειτουργία του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου. Για αυτό τον λόγο, η διατύπωση των ερωτήσεων ήταν σαφής, απλοϊκή.

4.8.3. Η επιλογή του ερωτηματολογίου στα νήπια

Για να εντοπισθούν οι αντιλήψεις των νηπίων για την εμπειρία τους σχετικά με τη λειτουργία του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου και τη συνεργασία τους με τα υπόλοιπα παιδιά επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο με Google forms. Λόγω, της μικρής ηλικίας τους η συμπλήρωση του έγινε διαδικτυακά στην τάξη, αφού πραγματοποιήθηκε μια άτυπη συνέντευξη κατά την οποία θα απαντούσαν στους/στις νηπιαγωγούς τις σταθμισμένες ερωτήσεις. Σύμφωνα με τον Ανδρεαδάκη, το ερωτηματολόγιο αποτελεί ένα σύνολο γραπτών ή σε ηλεκτρονική μορφή ερωτήσεων που αφορούν ένα συγκεκριμένο θέμα, τις οποίες διατυπώνει ερευνητής, ώστε να συγκεντρώσει τις απαραίτητες πληροφορίες (Ανδρεαδάκης, 2007). Συνεπώς, το ερωτηματολόγιο αποτελεί ένα ευρέως εύχρηστο εργαλείο για τη συλλογή των δεδομένων (Cohen et al., 2000).

4.8.4. Το ερωτηματολόγιο για τις απόψεις των νηπίων που συμμετείχαν στην διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής

Το ερωτηματολόγιο για τη μελέτη των απόψεων των νηπίων για τη χρήση και τη λειτουργία του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου συντάχθηκε από την ερευνήτρια για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου βασίστηκαν στους στόχους της παρούσας έρευνας με κύριο σκοπό την ποσοτική και ποιοτική καταγραφή των ερευνητικών ερωτημάτων. Τέλος, για τον σχεδιασμό του ερωτηματολογίου λήφθηκε υπόψη ότι τα δείγματα των νηπίων δεν είχαν κάποια σχετική εμπειρία με την χρήση και τη λειτουργία του εκπαιδευτικού ραδιοφώνου. Για αυτό τον λόγο, η διατύπωση των ερωτήσεων ήταν σαφής, απλοϊκή.

4.8.5. Η επιλογή του ημερολογίου στα νήπια

Μια ακόμα τεχνική συλλογής δεδομένων που εφαρμόστηκε στη παρούσα έρευνα είναι η συμμετοχική παρατήρηση και οι καταγραφές των πράξεων, των συναισθημάτων και της συμπεριφοράς των νηπίων κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας της ραδιοφωνικής εκπομπής. Η συμμετοχική παρατήρηση επιλέχθηκε καθώς ο/η νηπιαγωγός αποτελεί κατά κάποιο τρόπο μέλος της ομάδας, δεν είναι μόνο φυσικά παρών/ούσα αλλά μοιράζεται τις εμπειρίες του/της και επικοινωνεί με την υπόλοιπη ομάδα. Έτσι ο/η νηπιαγωγός ως παρατηρητής θεμελιώνει κάποιο ρόλο μέσα στην τάξη και στην ομάδα (Robson, 2010: 373). Με αυτό τον τρόπο, δόθηκε σημασία στις καταγραφές που έκαναν οι νηπιαγωγοί στα Ημερολόγια των νηπιαγωγών. Στα ημερολόγια αυτά έγινε η καταγραφή της μαθησιακής πορείας των μαθητών σε όλα τα στάδια διεξαγωγής και δημιουργίας του προγράμματος του Μαθητικού ραδιοφώνου.

4.9. Αξιοπιστία

Η δημιουργία και η διεξαγωγή της έρευνας ακολούθησε τις δεοντολογικές αρχές. Πιο αναλυτικά, διατηρήθηκε η ανωνυμία και ο εμπιστευτικός χαρακτήρας κατά τη συλλογή, καταγραφή και παρουσίαση των δεδομένων.

Για την ορθή διεξαγωγή της έρευνας μετρήθηκε η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου και μετά η ανάλυση των αποτελεσμάτων. Για την αξιοπιστία της εσωτερικής συνέπειας των κλιμάκων εφαρμόστηκε ο συντελεστής alpha του Cronbach. Ο συγκεκριμένος συντελεστής ελέγχει την ομοιομορφία μιας κλίμακας, δείχνοντας κατά πόσο διαφορετικές προτάσεις μετρούν την ίδια έννοια. Οι τιμές που μπορεί να παρουσιάσει κυμαίνονται από 0 έως 1. Μετρήσεις που πλησιάζουν τη μονάδα έχουν μεγαλύτερη αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής της κλίμακας. Οι τιμές 0,6-0,7 θεωρούνται αποδεκτές, 0,7-0,9 πολύ καλές, ενώ 0,9-1 εξαιρετικές.

Η εγκυρότητα της έρευνας εκτός από την προαναφερθείσα μέτρηση αξιοπιστίας διασφαλίστηκε με τον πιο επιμελή τρόπο σχεδιασμού του ερωτηματολογίου με απλοϊκή και σαφή διατύπωση των ερωτημάτων. Ο έλεγχος εγκυρότητας επιβεβαιώνει ότι το εργαλείο μέτρησης είναι έγκυρο.

Κεφάλαιο 5^ο : Ευρήματα

Ημιδομημένη συνέντευξη των νηπιαγωγών

1^ο Ερευνητικό ερώτημα: Καταγραφή της εμπειρίας των νηπιαγωγών για το European School radio

Εμπειρία σχετικά με την οργανωτική διαδικασία της εκπομπής

Σε μια προσπάθεια να απαντηθεί το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, που αφορά στην εμπειρία των νηπιαγωγών με το European School radio, οι απαντήσεις τους εντοπίζονται θετικές (Πίνακας 1). Συγκεκριμένα, οι τρεις νηπιαγωγοί χαρακτηρίζουν την εμπειρία τους **πολύ θετική**, καθώς η πλατφόρμα ήταν **λειτουργική** για τους/τις νηπιαγωγούς και αυτό **βοήθησε τους/τις νηπιαγωγούς να στήσουν την εκπομπή τους** μέσα σε λίγες μέρες. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, **ενημέρωσαν τα νήπια** για το μαθητικό ραδιόφωνο, **επέλεξαν μαζί με τα παιδιά τα τραγούδια και το θέμα της εκπομπής τους**. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει μια νηπιαγωγός:

«Πιστεύω ότι το μαθητικό ραδιόφωνο έχει μια πολύ βοηθητική πλατφόρμα που βοηθά πολύ στο στήσιμο της εκπομπής. Αναφορικά με τα παιδιά χρειάστηκαν 4 ημέρες για να στήσουμε την εκπομπή μας, από το να μελετήσουμε τι είναι ραδιόφωνο, τι είναι μαθητικό ραδιόφωνο, να βρούμε θέμα, να μιλήσουν τα παιδιά για το πώς περνούν στο σχολείο, να διαλέξουν τραγούδια και εικόνα για το banner μας. Θέλω να πω πως ήθελε χρόνο και οργάνωση. Στην αρχή υπήρχε λίγο άγχος σαν κάτι πρωτόγνωρο τόσο για μένα όσο και για τα παιδιά αλλά η συνολική εμπειρία ήταν πολύ θετική» (M1).

Οι **θετικές εμπειρίες** φαίνεται να υπερισχύουν και σε δυο ακόμη περιπτώσεις:

«Η εμπειρία μου ήταν αρκετά θετική. Ήταν κάτι που δεν είχα ξανακάνει και εγώ και τα παιδιά. Σίγουρα ήταν πάρα πολύ θετική» (P1).

«Το μαθητικό ραδιόφωνο ήταν κάτι που δεν γνώριζα. Το έμαθα κατά τη διάρκεια της συνεργασίας μου με τις υπόλοιπες εκπαιδευτικούς και όταν η διαχειρίστρια του ιστολογίου μας το πρόσθεσε στο ιστολόγιο μας ως μόνιμο σύνδεσμο. Αν και στην αρχή

φοβήθηκα για τον τρόπο που θα στηθεί αυτή η εκπομπή η συνολική εμπειρία που αποκόμισα ήταν πολύ θετική» (E1).

Εμπειρία κατά την διεξαγωγή της εκπομπής

Αναφορικά με την εμπειρία τους κατά την διεξαγωγή της εκπομπής και οι τρεις νηπιαγωγοί συγκλίνουν στην άποψη ότι για αυτές ήταν μια **πρωτόγνωρη εμπειρία**, καθώς δεν είχαν ασχοληθεί ξανά με αυτό και δεν ήξεραν τον τρόπο που θα αντιδρούσαν τα νήπια. **Η θετική αντίδραση των νηπίων και το έντονο ενδιαφέρον τους** για το ραδιόφωνο ήταν τα δυο στοιχεία που συνέβαλαν στο να αποκτήσουν **μια θετική εμπειρία** από το μαθητικό ραδιόφωνο. Πιο συγκεκριμένα, η μια νηπιαγωγός δήλωσε:

«Ήταν και για μένα πρωτόγνωρη η εμπειρία αυτή, όχι μόνο για τα παιδιά. Εντυπωσιάστηκα με το γεγονός πως τα παιδιά χαίρονταν πολύ στο άκουσμα της φωνής τους, περίμεναν τη σειρά τους για να μιλήσουν και συμμετείχαν με χαρά όλες τις ημέρες στις δραστηριότητες» (M2).

«Υπήρχε ένα άγχος για το πώς θα διεξαχθεί η εκπομπή αλλά ήταν η χαρά και ο ενθουσιασμός των παιδιών που έγιναν πολύ αυθόρμητα πράγματα οπότε πιστεύω ότι ολοκληρώθηκε έτσι όπως έπρεπε» (P2).

«Είδα πως ήταν κάτι που κέντρισε το ενδιαφέρον των παιδιών. Είδα παιδιά να ενδιαφέρονται πολύ να μάθουν για το ραδιόφωνο και ήθελαν πολύ να εμπλακούν σε κάτι τόσο νέο για αυτά. Οπότε η εμπειρία μου ήταν πάλι πολύ θετική» (E2).

A/E	Καταγραφή της εμπειρίας των νηπιαγωγών για το European School radio	Απαντήσεις νηπιαγωγών	Σύνολο
1	<i>Εμπειρία σχετικά με την οργανωτική διαδικασία της εκπομπής</i>	M, P, E 1	3

2	Εμπειρία κατά την διεξαγωγή της εκπομπής	M, P, E 2	3

Πίνακας 1. Καταγραφή της εμπειρίας των νηπιαγωγών για το European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το M, P και το E, όπου αντιπροσωπεύουν τα αρχικά ονόματα των νηπιαγωγών και 1 τον αριθμό της ερώτησης.

2ο Ερευνητικό ερώτημα: Η οργάνωση για την διεξαγωγή της εκπομπής

Σκιαγράφηση εξοπλισμού

Σχετικά με τον εξοπλισμό, οι νηπιαγωγοί χρησιμοποίησαν το **κινητό τους τηλέφωνο** και τον **υπολογιστή** τους για την επεξεργασία του ήχου και ένα **αυτοσχέδιο μικρόφωνο** (Πίνακας 2). Παραθέτουμε κάποιες δηλώσεις:

«Από εξοπλισμό είχα μόνο το κινητό μου τηλέφωνο στο οποίο ηχογραφήσα τις φωνές των παιδιών. Ύστερα πέρασα τις ηχογραφήσεις στον υπολογιστή μου όπου είχα κατεβάσει το πρόγραμμα Audacity που προτείνεται από το Μαθητικό ραδιόφωνο ώστε να δημιουργήσω την εκπομπή. Επίσης χρησιμοποίησα ένα αυτοσχέδιο μικροφωνάκι ώστε να λένε τα λόγια τους τα παιδιά όπως κάνουν οι εκφωνητές του ραδιοφώνου» (M3).

«Ο εξοπλισμός που είχα στην τάξη ήταν το κινητό μου τηλέφωνο για να χρησιμοποιήσω την ηχογράφηση και ένα απλό αυτοσχέδιο μικροφωνάκι» (P3).

«Χρησιμοποίησα το κινητό μου τηλέφωνο ώστε να μπορώ να κάνω τις ηχογραφήσεις των παιδιών και ένα μικρόφωνο που φτιάξαμε με τις συναδέλφους με χαρτόνι κάνσον και αλουμινόχαρτο. Επίσης τον υπολογιστή που έχω σπίτι» (E3).

Δραστηριότητες διεξήχθησαν για την διεξαγωγή της εκπομπής

Αναφορικά με τις δραστηριότητες που διεξήχθησαν για την διεξαγωγή της εκπομπής, οι δύο νηπιαγωγοί απάντησαν πως **συζήτησαν** με τα νήπια για το τι είναι το ραδιόφωνο και τι δυνατότητες έχει και τι μπορεί να προσφέρει στους ανθρώπους. Οι δυο νηπιαγωγοί αναφέρουν:

«Τα παιδιά αρχικά ενημερώθηκαν για το τι είναι ραδιόφωνο και είδαν εικόνες στον υπολογιστή από παλιά ραδιόφωνα. Συζητήσαμε για το τι μπορεί να ακούσει κάποιος από το ραδιόφωνο και τα παιδιά μοιράστηκαν μαζί μας τις εμπειρίες τους. Έπειτα μιλήσαμε για το Μαθητικό ραδιόφωνο και τις δυνατότητες που μας δίνει» (M4).

«Η δραστηριότητα που κάναμε πριν ξεκινήσουμε την εκπομπή με τα παιδιά ήταν το να συζητήσουμε τι είναι το ραδιόφωνο, αν ξέρουν τι κάνει το μαθητικό ραδιόφωνο, να μαντέψουν τι μπορεί να κάνει και να δούμε γενικά ποια είναι η λειτουργία του ραδιοφώνου, τι προσφέρει στον άνθρωπο και πως μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε κι εμείς στο σχολείο» (P4).

Παρόμοια απάντηση έδωσε και η τρίτη νηπιαγωγός, η οποία ανέφερε πως έφερε στα νήπια ένα **ραδιόφωνο**, για να το δουν από κοντά. Συγκεκριμένα δήλωσε τα εξής:

«Αρχικά έφερα στην τάξη ένα παλιό ραδιόφωνο αντίκα που είχα στο σπίτι μου και τα ρώτησα αν έχουν ξαναδεί κάτι τέτοιο και αν ξέρουν τι είναι αυτό. Έτσι ξεκινήσαμε μια κουβέντα για το ραδιόφωνο ως μέσο επικοινωνίας και ενημέρωσης και στο επόμενο στάδιο μιλήσαμε για το μαθητικό ραδιόφωνο, περιηγηθήκαμε στην ιστοσελίδα του και ακούσαμε μια εκπομπή νηπιαγωγείου ώστε να καταλάβουν τα παιδιά τις δυνατότητες του» (E4).

Συμμετοχή των νηπίων στις δραστηριότητες

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η συμμετοχή των νηπίων στις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν, καθώς ήταν **ενθουσιασμένα** και έδειξαν **μεγάλο ενδιαφέρον** στη συζήτηση που έγινε και από τις τρεις νηπιαγωγούς τους για το ραδιόφωνο, καθώς **έβλεπαν εικόνες παλιών ραδιοφώνων, έμαθαν για το μαθητικό ραδιόφωνο και άκουσαν μερικές εκπομπές από το ιστολόγιο του**. Συγκεκριμένα, οι νηπιαγωγοί αναφέρουν:

«Το ενδιαφέρον των παιδιών ήταν πολύ μεγάλο. Δεν είχαν ξαναδεί αρχικά εικόνες από παλιά ραδιόφωνα και τους έκανε εντύπωση αυτό. Επίσης δεν είχαν ξανακούσει το μαθητικό ραδιόφωνο και όταν έβαλα στα παιδιά να ακούσουν μια εκπομπή από άλλο νηπιαγωγείο μέσα από το ιστολόγιο του ραδιοφώνου το άκουσαν με μεγάλο ενδιαφέρον» (M5).

«Η πλειοψηφία των παιδιών είχε πολύ ενθουσιασμό και μάλιστα ήθελαν αρκετά παιδιά να συμμετέχουν παρόλο που δεν υπήρχε η έγκριση των γονιών τους. Είχαν πολύ ενθουσιασμό και χαρά» (P5).

«Τα παιδιά έδειξαν πολύ μεγάλο ενδιαφέρον καθόλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων. Τους εντυπωσίασε το ραδιόφωνο αντίκα μιας και δεν το είχαν ξαναδεί και τους άρεσε ιδιαίτερα όταν άκουγαν παιδιά συνομήλικα τους να κάνουν δική τους εκπομπή. Ένιωσα πως κάτι καλό πάει να γίνει μέσα στην τάξη μας» (E5).

Συνεργασία μεταξύ των νηπίων

Εξίσου σημαντική ήταν και η συνεργασία των νηπίων στην προετοιμασία της ραδιοφωνικής εκπομπής. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των τριών νηπιαγωγών, η συνεργασία των νηπίων χαρακτηρίζεται από **καλή ως αρκετά ικανοποιητική, καθώς υπήρξε σεβασμός μεταξύ τους, περιμένοντας τη σειρά τους για να πάρουν τον λόγο. Επίσης, υπήρξε ανταλλαγή απόψεων για το τελικό αποτέλεσμα.** Αναφέρουν χαρακτηριστικά:

«Τα νηπιάκια μας είχαν αρκετά καλή συμμετοχή και συνεργάστηκαν με τους φίλους τους. Τα παιδιά περίμεναν σύμφωνα με τους κανόνες μας να μιλήσει το κάθε παιδί μέχρι να έρθει η σειρά τους. Επίσης άκουγαν με ενδιαφέρον τα λόγια των φίλων τους, έδιναν ιδέες και ενίσχυαν κάποια παιδιά που ντρέπονταν» (M6).

«Τα παιδιά προσπάθησαν να συνεργαστούν. Να το εξηγήσω. Όταν κάποιο παιδί έπαιρνε το λόγο για να μιλήσει ή όταν απαντούσε κάποιο σε μια ερώτηση και δεν ήθελε να μιλήσει αλλά προσπαθούσε να περιμένει τη σειρά του για να μιλήσει ο φίλος του γιατί είχαμε πει τους κανόνες στην αρχή της χρονιάς. Απλά ήταν τέτοιος ο ενθουσιασμός που μερικές φορές μιλούσαν παρόλο που δεν τους είχε δοθεί ο λόγος» (P6).

«Η συνεργασία των παιδιών ήταν αρκετά ικανοποιητική. Υπήρξαν φορές που το ένα έδινε ιδέες στο άλλο αν δεν ήξερε τι να πει ή αν κάποιος έχανε τον ειρμό της σκέψης του» (E6).

Συνεργασία μεταξύ των νηπίων και της νηπιαγωγού

Εκτός από την συνεργασία των νηπίων μεταξύ τους, τα νήπια συνεργάστηκαν και με τη νηπιαγωγό. Σύμφωνα με τις τρεις νηπιαγωγούς, η συνεργασία τους με τα νήπια ήταν **πολύ καλή, καθώς άκουγαν προσεκτικά τις οδηγίες των νηπιαγωγών.** Πιο συγκεκριμένα, απάντησαν:

«Με τα παιδιά είχαμε μια πολύ καλή συνεργασία. Δεν υπήρξε κάτι που να δυσκόλεψε την συνεργασία μας» (M7).

«Υπήρξε μια πολύ καλή συνεργασία καθ'όλη τη διάρκεια διεξαγωγής την εκπομπής» (P7).

«Αρκετά καλή θα την χαρακτήριζα» (E7).

Αλλαγή στον τρόπο συνεργασίας μεταξύ των παιδιών πριν και μετά

Στην ερώτηση σχετικά με τον τρόπο συνεργασίας και αν αυτός άλλαξε κατά τη διάρκεια της ραδιοφωνικής εκπομπής ή μετά την ολοκλήρωση της απάντησαν οι νηπιαγωγοί. Και οι τρεις συμφωνούν πως παρατηρήθηκε μια **στενή σχέση και συνεργασία μεταξύ των νηπίων μετά την ολοκλήρωση των εκπομπών, καθώς εντοπίστηκαν κοινά στοιχεία ως προς τις προτιμήσεις τους στα ζώα και αυτό συνεχίστηκε στις υπόλοιπες ελεύθερες δραστηριότητες και στα διαλλείματα.** Συγκεκριμένα, αναφέρουν:

«Υπήρξε αλλαγή στο δέσιμο της ομάδας, μιας και ήταν μια κοινή εμπειρία που άρεσε πολύ στα περισσότερα παιδιά. Παρατήρησα πως κατά τη διάρκεια των ηχογραφήσεων αλληλεπιδρούσαν παιδιά που δεν είχαν ως τότε ιδιαίτερη σχέση. Ακόμα και τη στιγμή που ακούσαμε όλοι μαζί ολοκληρωμένη την εκπομπή τα παιδιά αναγνώριζαν τη φωνή του κάθε παιδιού και φώναζαν το όνομα του χαρούμενα, κάτι που έδινε χαρά σε όλα τα παιδιά ακόμα και στα πιο ντροπαλά και συνεσταλμένα. Επίσης μετά την εκπομπή κάποια παιδιά άρχιζαν να προσεγγίζουν παιδιά με τα οποία δεν έκαναν έως τότε ιδιαίτερη παρέα και στην ώρα των ελεύθερων δραστηριοτήτων ήθελαν να παίζουν μαζί» (M8).

«Παρατήρησα πως κάποια παιδιά που κάθονταν μαζί την ώρα της ραδιοφωνικής εκπομπής ήθελαν να κάτσουν μαζί και στα τραπεζάκια τις επόμενες ημέρες» (P8).

«Διαπίστωσα πως δυο παιδιά που δεν έκαναν ιδιαίτερη παρέα πριν τη διεξαγωγή της εκπομπής, κατά τη διάρκεια των ηχογραφήσεων πρόσεξαν πως τους άρεσαν τα ίδια ζώακια και πως είχαν ιδιαίτερη αδυναμία στα λιονταράκια, οπότε μέσα από αυτό τους το κοινό στοιχείο μετά τις ηχογραφήσεις ήθελαν να παίζουν παρέα στις ελεύθερες δραστηριότητες και συγκεκριμένα στα ζώα, κάτι που επεκτάθηκε και αργότερα στη διάρκεια του διαλλείματος» (E8).

Τδια δράση με διαφορετικό τρόπο

Οι νηπιαγωγοί φαίνεται πως θα ξαναέκαναν τη ραδιοφωνική εκπομπή, όμως σε **διαφορετικές χρονικές περιόδους**. Δυο νηπιαγωγοί συμφωνούν πως θα ήταν καλύτερο να γινόταν η ραδιοφωνική εκπομπή τον **Φεβρουάριο**, όταν τα νήπια θα είχαν δεθεί πιο πολύ σαν ομάδα. Και οι δυο αναφέρουν χαρακτηριστικά:

«Ναι, θα ξαναέκανα εκπομπή μετά τον Φεβρουάριο, όταν με το πέρασμα του χρόνου τα παιδιά θα μπορούσαν να δουλέψουν πιο ομαδοσυνεργατικά. Θεωρώ πως ο Οκτώβρης ήταν λίγο νωρίς για να γίνει η εκπομπή μιας και τα παιδιά ακόμα γνωρίζονται και δένονται σαν ομάδα την εποχή αυτή. Επίσης αν είχε περάσει λίγο ο καιρός τα παιδιά θα μπορούσαν να μιλήσουν για κάποιες από τις θεματικές ενότητες που κάνουμε στο νηπιαγωγείο και τους αρέσει, πχ για τη διατροφή, τα ζώα, τα Χριστούγεννα και να έκαναν μια εκπομπή πχ. για τη διατροφή. Μιας και με την κάθε θεματική ενότητα ασχολούμαστε από μια ως δυο εβδομάδες και όσο κρατά το ενδιαφέρον των παιδιών πιστεύω πως θα είχαν ακούσει και θα είχαν τόσες εμπειρίες από μια θεματική που στο τέλος θα είχαν πολλά παραπάνω πράγματα να πουν στην εκπομπή» (M9).

«Να σκεφτώ...Ίσως να επέλεγα να το κάνω μετά την διεξαγωγή ενός project για ένα θέμα γιατί τα παιδιά θα είχαν αποκομίσει παραπάνω εμπειρίες και γνώσεις γύρω από κάποιο θέμα οπότε θα είχαν πολλά παραπάνω πράγματα για να πουν. Ίσως επίσης να το έκανα χρονικά λίγο αργότερα, προς το Φεβρουάριο ας πούμε, για να μπορούν τα παιδιά να δουλέψουν παραπάνω ως μικρές ομάδες και όχι ως μια μεγάλη ομάδα όπως έγινε στην πρώτη μας εκπομπή. Αυτό πιθανά να τους έδινε και άλλο χώρο στη συμμετοχή τους. Και έτσι όμως όπως έγινε είχε πραγματικά πολύ ενδιαφέρον» (E9).

Μια νηπιαγωγός, ωστόσο, απάντησε πως θα ήταν καλύτερα η εκπομπή να διεξαγόταν **τα Χριστούγεννα**. Η απάντηση ήταν η εξής:

«Θα έκανα την εκπομπή αργότερα, ας πούμε μετά τα Χριστούγεννα σε ομαδούλες, ώστε να υπάρχει ακόμα καλύτερη συνεργασία, πιο ομαδοσυνεργατικά» (P9).

A/E	Η οργάνωση για την διεξαγωγή της εκπομπής	Απαντήσεις νηπιαγωγών	Σύνολο
1	Σκιαγράφηση του εξοπλισμού	M, P, E 3	3
2	Δραστηριότητες διεξήχθησαν για την διεξαγωγή της εκπομπής	M, P, E 4	2
			1
3	Συμμετοχή των νηπίων στις δραστηριότητες	M, P, E 5	3
4	Συνεργασία μεταξύ των νηπίων	M, P, E 6	3
5	Συνεργασία μεταξύ των νηπίων και της νηπιαγωγού	M, P, E 7	3
6	Αλλαγή στον τρόπο συνεργασίας μεταξύ των παιδιών πριν και μετά	M, P, E 8	3

7	<i>Ίδια δράση με διαφορετικό τρόπο</i>	M, P, E 9	2
			1

Πίνακας 2. Η οργάνωση για την διεξαγωγή της εκπομπής με ακρωνύμια, όπως είναι το M, P και το E, όπου αντιπροσωπεύουν τα αρχικά ονόματα των νηπιαγωγών και 3 τον αριθμό της ερώτησης.

3^ο Ερευνητικό ερώτημα: Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του European School radio

Πλεονεκτήματα του European School radio

Σε ό,τι αφορά τα πλεονεκτήματα του European School radio (Πίνακας 3), οι δυο νηπιαγωγοί συμφωνούν πως με τη συμμετοχή των νηπίων στο European School radio **ενισχύεται η αυτοπεποίθησή τους**, καθώς είναι κάτι πρωτόγνωρο για εκείνα και τους προκάλεσε το ενδιαφέρον. Συγκεκριμένα αναφέρουν:

«Νομίζω πως το μεγαλύτερο πλεονέκτημα είναι πως δίνει στα παιδιά την ευκαιρία να ασχοληθούν με κάτι πρωτόγνωρο για αυτά που τους προσελκύει το ενδιαφέρον. Νιώθουν χαρά και υπερηφάνεια συμμετέχοντας στην εκπομπή και ενισχύεται η αυτοπεποίθησή τους» (M10).

«Σίγουρα είχε πλεονεκτήματα για τη μάθηση των παιδιών, για την αυτονομία τους, για να νιώσουν αυτοπεποίθηση, ότι μπορούν να καταφέρουν κάτι το οποίο το κάνουν συνήθως οι μεγάλοι, να εκφραστούν καλύτερα, να πουν τη γνώμη τους και να ακούσουν και την διαφορετική γνώμη των συμμαθητών τους» (P10).

Επίσης, η τρίτη νηπιαγωγός αναφέρει πως **ο τρόπος εμπλοκής των νηπίων** στο ραδιόφωνο, **η υπομονή** που έδειξαν και **η συνεργασία** που αναπτύχθηκε μεταξύ τους στα πλαίσια της διεξαγωγής της ραδιοφωνικής εκπομπής αποτελούν τα βασικά πλεονεκτήματα του European School radio. Παρακάτω παρατίθεται ένα απόσπασμα από την απάντηση της:

«Ο τρόπος που τα παιδιά ενεπλάκησαν με το μαθητικό ραδιόφωνο, η υπομονή που έδειξαν περιμένοντας τη σειρά τους και ακούγοντας με προσοχή τους φίλους τους, η

συνεργασία που επέδειξαν νομίζω είναι κάποια από τα πλεονεκτήματα του μαθητικού ραδιοφώνου» (E10).

Μειονεκτήματα του European School radio

Εκτός από τα πλεονεκτήματα, οι νηπιαγωγοί κλήθηκαν να απαντήσουν και στο ερωτήματα αν υπάρχουν μειονεκτήματα. Σύμφωνα με τις τρεις νηπιαγωγούς, **δεν εντόπισαν κανένα μειονέκτημα**. Συγκεκριμένα και οι 3 ανέφεραν:

«Δεν νομίζω πως υπάρχουν μειονεκτήματα ως προς τη μάθηση των παιδιών» (M, P, E 11).

Εναλλακτικός τρόπος μάθησης για τα παιδιά νηπιαγωγείου

Σχετικά με το αν το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο θα μπορούσε να αποτελέσει έναν εναλλακτικό τρόπο μάθησης για τα νήπια, οι νηπιαγωγοί απάντησαν **θετικά**, θεωρώντας πως για τα παιδιά θα είναι κάτι **διαφορετικό** και **ενδιαφέρον**, καθώς θα μπορούν να δείχνουν στο τέλος της χρονιάς τι έχουν μάθει. Όπως υποστηρίζει η μια νηπιαγωγός:

«Ναι, θεωρώ πως αποτελεί έναν εναλλακτικό τρόπο μάθησης για την βαθμίδα μας, μιας και τα παιδιά εμπλέκονται με κάτι νέο που τα κάνει να μην βαριούνται, τους προσελκύει το ενδιαφέρον και τα κάνει να δουλεύουν σαν μια ομάδα» (M12).

Οι δυο νηπιαγωγοί υποστηρίζουν πως θα ήταν ενδιαφέρον τα παιδιά να διεξήγαγαν μια **ραδιοφωνική εκπομπή όταν υπάρχει μια παγκόσμια ημέρα** για την οποία θα υπήρχαν δραστηριότητες στο νηπιαγωγείο. Χαρακτηριστικά δήλωσαν τα εξής:

«Το μαθητικό ραδιόφωνο θα μπορούσε να αποτελέσει έναν διαφορετικό και εναλλακτικό τρόπο μάθησης στο χώρο του νηπιαγωγείου ως προς το ότι τα παιδιά θα μπορούσαν μέσα στη διάρκεια της χρονιάς και όχι στην αρχή της να μιλήσουν για κάτι που έχουν μάθει, δηλαδή να δείξουν σε κάποια άλλα παιδιά ποια γράμματα έχουν μάθει, τι έμαθαν για ζώα, ποια ζώα ζουν στη θάλασσα, στη στεριά, δηλαδή να δείξουν το αποτέλεσμα κάποιας μαθησιακής περιοχής» (P12).

«Ναι, νομίζω πως είναι αποτελεί έναν εναλλακτικό τρόπο μάθησης για τα παιδιά νηπιαγωγείου. Θα μπορούσε για παράδειγμα ανά τακτά χρονικά διαστήματα τα παιδιά

να εμπλέκονται με το ραδιόφωνο και όταν ας πούμε υπάρχει μια παγκόσμια ημέρα για την οποία γίνονται δραστηριότητες στο νηπιαγωγείο να κλείνει έτσι η θεματική αυτή περίοδος. Δηλαδή τα παιδιά να συγκεντρώνουν εμπειρίες και πληροφορίες γύρω από αυτήν την ημέρα και να κάνουν μια εκπομπή ως κατάληξη-κλείσιμο-συμπεράσματα για την ημέρα αυτή» (Ε12).

A/E	Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του European School radio	Απαντήσεις νηπιαγωγών	Σύνολο
1	Πλεονεκτήματα του European School radio	M, P, E 10	2
			1
2	Μειονεκτήματα του European School radio	M, P, E 11	3
3	Εναλλακτικός τρόπος μάθησης για τα παιδιά νηπιαγωγείου	M, P, E 12	2
			1

Πίνακας 3. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το M, P και το E, όπου αντιπροσωπεύουν τα αρχικά ονόματα των νηπιαγωγών και 10 τον αριθμό της ερώτησης.

4^ο Ερευνητικό ερώτημα: Εμπόδια και δυσκολίες του European School radio

Δυσκολίες ή εμπόδια κατά την οργάνωση της εκπομπής

Σε ό,τι αφορά στις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι νηπιαγωγοί κατά την οργάνωση της ραδιοφωνικής εκπομπής (Πίνακας 4), αυτές επικεντρώνονται στους **γονείς των νηπίων**, που δεν ήθελαν να συμμετάσχουν τα παιδιά τους, προκαλώντας δυσανασχέτηση στα παιδιά που ήθελαν αλλά δεν μπορούσαν τελικά να συμμετάσχουν. Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται στις απαντήσεις των τριών νηπιαγωγών:

«Αρχικά οι γονείς ενημερώθηκαν για το μαθητικό ραδιόφωνο και την πρόθεσή μας να κάνουν εκπομπή τα ίδια τα παιδιά. Δυστυχώς δεν ήταν όλοι οι γονείς σύμφωνοι στη συμμετοχή των παιδιών τους στην εκπομπή για τους δικούς τους λόγους. Ένας μάλιστα θυμάμαι χαρακτηριστικά ανέφερε «Τι είναι το μαθητικό ραδιόφωνο; Τώρα αυτό θα είναι καλό;». Αυτό δημιούργησε και στα παιδιά πρόβλημα γιατί υπήρξε στεναχώρια από τα παιδιά που ήθελαν αλλά δεν μπορούσαν να συμμετέχουν» (M13).

«Δεν υπήρχαν ιδιαίτερες δυσκολίες, πιο πολύ πως κάποιιοι γονείς ήταν διστακτικοί και δεν το είχαν ξαναακούσει. Στην αρχή κάποιιοι είχαν πει όχι αλλά άλλαξαν γνώμη και αυτό λίγο με δυσκόλεψε στο να οργανώσω το με ποια παιδιά να γίνει η εκπομπή. Δηλαδή δεν είχα εξαρχής καθαρή εικόνα συμμετοχών» (P13).

«Το μόνο που έχω να πω με λύπη είναι πως δεν ήθελαν όλοι οι γονείς να συμμετέχουν τα παιδιά στην διαδικασία αυτή. Αναφορικά με την οργάνωση των παιδιών είχα σκεφτεί πολύ προσεκτικά τα βήματα που θα ακολουθήσουμε κάθε μέρα ώστε να βγει η εκπομπή χωρίς να κουραστούν τα παιδιά» (E13).

Δυσκολίες ή εμπόδια κατά τη διάρκεια δημιουργίας της εκπομπής

Αναφορικά με τις δυσκολίες που είχαν κατά τη διάρκεια της ραδιοφωνικής εκπομπής, δυο νηπιαγωγοί απάντησαν πως **δεν αντιμετώπισαν κάποια δυσκολία**. Συγκεκριμένα απάντησαν:

«Δεν μπορώ να πω πως είχαμε μεγάλες δυσκολίες στο κομμάτι αυτό» (M, E 14).

Ωστόσο, μια νηπιαγωγός δήλωσε πως θα έπρεπε να επικρατεί λίγη ησυχία στην τάξη, ώστε να είναι **πιο συγκεντρωμένα** τα παιδιά. Συγκεκριμένα ανέφερε:

«Επειδή ήταν κάτι που δεν το είχαμε ξανακάνει έπρεπε να υπάρξει απόλυτη ησυχία στην τάξη, κάτι το οποίο είναι δύσκολο σε στιγμές που ήταν τα παιδιά πιο κουρασμένα ή ανυπόμονα ή ζήλευαν κάποια παιδιά που δεν συμμετείχαν και δημιουργούσαν περισσότερη φασαρία. Γενικότερα πήγε καλά αλλά ίσως έπρεπε να γίνει πιο ατομικά δηλαδή να υπάρχει κάποιος μέσα στην τάξη ώστε να βγαίνουμε εκτός τάξης και να

ηχογραφούμε ατομικά το κάθε παιδί. Με τον τρόπο αυτό θα υπήρχε περισσότερη ησυχία και αυτοσυγκέντρωση για το παιδί που έπρεπε να μιλήσει» (P14).

Δυσκολίες ή εμπόδια ως προς την καταγραφή και επεξεργασία της εκπομπής

Σχετικά με τις δυσκολίες ως προς τη καταγραφή της εκπομπής, οι τρεις νηπιαγωγοί απάντησαν πως **δεν υπήρχαν**, καθώς η πλατφόρμα του μαθητικού ραδιοφώνου διέθετε πληροφορίες και μαθήματα για τον τρόπο καταγραφής μιας εκπομπής, το οποίο ήταν πολύ βοηθητικό για εκείνες. Χαρακτηριστικά η μία νηπιαγωγός απάντησε:

«Το μαθητικό ραδιόφωνο είχε στην πλατφόρμα του αναλυτικές οδηγίες και μαθήματα για το πως γίνονται οι καταγραφές και η δημιουργία εκπομπής μέσα από πρόγραμμα που πρότεινε. Επίσης σε οποιαδήποτε απορία είχα (πχ, αντί να χρησιμοποιήσω μικρόφωνο αν θα μπορούσα να χρησιμοποιήσω το κινητό τηλέφωνο και να ηχογραφώ, ή αν θα μπορούσα να δουλέψω με λιγότερες από 5 ομάδες που προτείνει), μου έδωσε άμεσα απαντήσεις και εναλλακτικές λύσεις» (M15).

Αίτια για τις δυσκολίες που προέκυψαν

Σχετικά με τις αιτίες που προκάλεσαν τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν, οι δυο νηπιαγωγοί θεωρούν πως ήταν **οι γονείς** που δεν επέτρεψαν στα παιδιά τους να συμμετάσχουν, ενώ η τρίτη ισχυρίζεται πως ήταν **η ζήλεια** μερικών νηπίων που προκάλεσε τη φασαρία μέσα στην τάξη. Συγκεκριμένα, οι δυο νηπιαγωγοί αναφέρουν:

«Νομίζω πως η μη έγκριση συμμετοχής των παιδιών από τους γονείς ήταν η κύρια αιτία για την απογοήτευση κάποιων παιδιών. Αυτή ήταν η μεγαλύτερη δυσκολία» (M16).

«Νομίζω πως τα παιδιά που δεν συμμετείχαν επειδή οι γονείς τους δεν το επέτρεψαν στενοχωρήθηκαν, απογοητεύτηκαν και λίγο ζήλεψαν. Άρα το αίτιο νομίζω πως ήταν η μη έγκριση συμμετοχής από τους γονείς» (E16).

Η μία νηπιαγωγός παραθέτει μία διαφορετική άποψη, αναφέροντας τα εξής:

«Τα παιδιά που δεν συμμετείχαν και ζήλευαν δημιουργούσαν φασαρία μέσα στην τάξη» (P16).

Τρόπος αντιμετώπισης δυσκολιών

Όπως φαίνεται από την ανάλυση του ερευνητικού υλικού, οι νηπιαγωγοί χρησιμοποίησαν διάφορους τρόπους προκειμένου να ξεπεράσουν τις δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετώπισαν κατά τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής. Πιο συγκεκριμένα, η μία νηπιαγωγός προσπάθησε να πει στα νήπια πως αν θέλουν θα **ηχογραφήσει τις φωνές τους μαζί με τα άλλα παιδιά και θα επιχειρήσει να αποδείξει στους γονείς πως η συμμετοχή τους είναι ασφαλής**. Η μία νηπιαγωγός περιγράφει αυτόν τον τρόπο αντιμετώπισης:

«Είπαμε στα παιδιά πως θα κάνουμε αν θέλουν και εκείνα παραπάνω από μια εκπομπές ώστε να ακούσουν όλοι οι γονείς την πρώτη μας εκπομπή και να δουν πως δεν εκτίθενται τα παιδιά τους, ούτε με προσωπικά δεδομένα κλπ, ώστε να δουν πως είναι ασφαλής η συμμετοχή και η προστασία του παιδιού τους μέσα από το ραδιόφωνο» (M17).

Μια άλλη λύση που επιλέχθηκε είναι **η συζήτηση και οι συνεχείς προτροπές** να ακούν τι θα πουν τα υπόλοιπα νήπια. Συγκεκριμένα, η δεύτερη νηπιαγωγός αναφέρει:

«Με ψυχραιμία, με συζήτηση προς τα παιδιά και συνεχείς παροτρύνσεις όπως για παράδειγμα ακούστε τι θα πουν οι φίλοι σας, μιλούν και για να τα ακούσετε εσείς αλλά και τα άλλα παιδάκια» (P17).

Μια τρίτη λύση που εφαρμόστηκε από την τρίτη νηπιαγωγό είναι **να μιλήσουν για τα συναισθήματα** και πως όλα είναι αποδεκτά και **υποσχέθηκε στα παιδιά ότι θα ξανακάνουν την επόμενη φορά μια άλλη εκπομπή**. Η απάντηση της νηπιαγωγού ήταν η εξής:

«Μιλήσαμε για τα συναισθήματα μας, την χαρά, την λύπη ή τον θυμό μας και είπαμε πως όλα τα συναισθήματα είναι αποδεκτά. Αλλά για τα παιδιά που στενοχωρήθηκαν ιδιαίτερα για την μη συμμετοχή τους δώσαμε μια υπόσχεση πως θα προσπαθήσουμε να

αλλάζουμε όλοι μαζί τη γνώμη των γονιών μήπως και την επόμενη φορά μας δώσουν την συγκατάθεσή τους» (E17).

A/E	Εμπόδια και δυσκολίες του European School radio	Απαντήσεις νηπιαγωγών	Σύνολο
1	Δυσκολίες ή εμπόδια κατά την οργάνωση της εκπομπής	M, P, E 13	3
2	Δυσκολίες ή εμπόδια κατά τη διάρκεια δημιουργίας της εκπομπής	M, P, E 14	2
			1
3	Δυσκολίες ή εμπόδια ως προς την καταγραφή και επεξεργασία της εκπομπής	M, P, E 15	3
4	Αίτια για τις δυσκολίες που προέκυψαν	M, P, E 16	2
			1
5	Τρόπος αντιμετώπισης δυσκολιών	M, P, E 17	2
			1

Πίνακας 4. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το M, P και το E, όπου αντιπροσωπεύουν τα αρχικά ονόματα των νηπιαγωγών και 13 τον αριθμό της ερώτησης.

5^ο Ερευνητικό ερώτημα: Προτάσεις για μια πιο αποτελεσματική λειτουργία του European School radio

Συνεισφορά του European School radio ως προς τη μάθηση των νηπίων

Σχετικά με τη συνεισφορά του European School radio ως προς τη μάθηση των νηπίων, οι νηπιαγωγοί είχαν διαφορετικές απαντήσεις (Πίνακας 5). Η μία νηπιαγωγός ανέφερε πως το European School radio **ενισχύει τις ομάδες** των νηπίων, κάνοντας πιο ομαλή την διαδικασία της μάθησης. Συγκεκριμένα αναφέρει:

«Νομίζω πως προσφέρει μια εμπειρία που δένει τα παιδιά και όταν είναι πιο δεμένη η ομάδα η μάθηση γίνεται αυτόματα μια διαδικασία πιο όμορφη και ενδιαφέρουσα» (M18).

Η δεύτερη νηπιαγωγός ανέφερε πως το European School radio **ενισχύει την αυτοπεποίθηση των νηπίων**. Ειδικότερα, η απάντηση της ήταν:

«Τους προσφέρει δυνατότητες να ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους και να νιώσουν σαν μεγάλοι» (P18).

Η τρίτη νηπιαγωγός ανέφερε πως **το ενδιαφέρον των νηπίων** για κάτι που τους αρέσει ενισχύει ακόμα περισσότερο τη διαδικασία της μάθησης. Συγκεκριμένα αναφέρει:

«Νομίζω πως η ενασχόλησή τους με κάτι που τα ενδιαφέρει και που τους αρέσει είναι από μόνο του κάτι πολύ ενισχυτικό για την μάθηση των παιδιών» (E18).

Συνεισφορά του European School radio ως προς τη συνεργασία των νηπίων

Σε ό,τι αφορά τη συνεισφορά του European School radio ως προς τη συνεργασία των νηπίων, δυο νηπιαγωγοί ανέφεραν ότι το European School radio συμβάλλει στην **αλληλεπίδραση** και στη **συνεργασία των νηπίων μεταξύ τους**. Πιο συγκεκριμένα, οι απαντήσεις τους ήταν οι εξής:

«Τα παιδιά του νηπιαγωγείου στο χώρο τους πρέπει να αλληλεπιδρούν και να υπάρξουν περισσότερες ευκαιρίες συνεργασίας. Το European school radio θα μπορούσαμε να πούμε πως μπορεί να αποτελέσει ένα μικρό λιθαράκι στο να συνεργαστούν περισσότερο τα παιδιά με περισσότερο δημιουργικό και εναλλακτικό τρόπο» (P19).

«Δεδομένης της εμπειρίας μας η συνεργασία των παιδιών κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της εκπομπής ήταν αρκετά αρμονική στα πλαίσια του νηπιαγωγείου. Οπότε ναι, μπορεί το μαθητικό ραδιόφωνο να προσφέρει περιθώρια και χώρο για συνεργασία ανάμεσα στα παιδιά του νηπιαγωγείου» (E19).

Η τρίτη νηπιαγωγός δήλωσε πως το European School radio συνέβαλε θετικά στα νήπια, επειδή ενισχύθηκε η **συνεργασία** των νηπίων, ψηφίζοντας όλα μαζί για το banner την εκπομπή τους, αναπτύχθηκε ο **σεβασμός**, καθώς το ένα νήπιο περίμενε τη σειρά του μέχρι να ολοκληρώσει την άποψη του το άλλο νήπιο. Τέλος, υπήρξε και η **επιβράβευση** των υπόλοιπων νηπίων, όταν τα κατάφερναν. Παρακάτω παρατίθεται η απάντηση της:

«Η συνεργασία στο νηπιαγωγείο συνάδει με πολλούς τομείς όπως να περιμένω τη σειρά μου ακούγοντας τους φίλους μου με ενδιαφέρον και σεβασμό, να βοηθήσω τους φίλους μου σε οτιδήποτε χρειαστούν (να τους προτείνω ιδέες, να τραγουδήσω μαζί με τον φίλο μου που ντρέπεται μόνος του, να τον χειροκροτήσω όταν τα καταφέρει, να συνεργαστώ με τη δασκάλα μου), πράγματα που έγιναν κατά τη διάρκεια δημιουργίας της εκπομπής. Ακόμα και να ψηφίζω ποια εικόνα banner μου αρέσει και να δέχομαι πως θα μπει στο τέλος αυτή στην οποία σήκωσαν τα χεράκια τους οι περισσότεροι φίλοι μου εμπλέκει μέσα την έννοια του σεβασμού και της δημοκρατίας που υπάρχει πάντα στο πλαίσιο της καλής συνεργασίας» (M19).

Αποτελεσματική λειτουργία του European School radio από τους νηπιαγωγούς

Σε ό,τι αφορά την αποτελεσματική λειτουργία του European School radio από τους/τις νηπιαγωγούς, οι νηπιαγωγοί έδωσαν διαφορετικές απαντήσεις. Η μία νηπιαγωγός ανέφερε ότι η πλατφόρμα θα μπορούσε **να είχε διαφορετική θεματολογία**. Ειδικότερα, η απάντηση της ήταν η εξής:

«Θα μπορούσε να έχει μια διαφορετική θεματολογία συγκεκριμένες μέρες και ώρες μόνο για παιδιά» (M20).

Η δεύτερη νηπιαγωγός απάντησε πως η **συνεργασία μεταξύ των νηπιαγωγείων από άλλες περιοχές** θα λειτουργούσε πιο αποτελεσματικά. Συγκεκριμένα ανέφερε:

«Μια πιο αποτελεσματική λειτουργία του European School radio θα μπορούσε να είναι η συνεργασία μεταξύ νηπιαγωγείων είτε μεταξύ τάξεων ενός νηπιαγωγείου είτε μεταξύ νηπιαγωγείων από διαφορετικές περιοχές» (P20).

Η τρίτη νηπιαγωγός δήλωσε πως η πλατφόρμα θα μπορούσε να ήταν πιο **απλοϊκή** και **πιο προσβάσιμη** για τα νήπια. Χαρακτηριστικά είπε τα εξής:

«Νομίζω πως θα μπορούσε να υπάρχει μια πλατφόρμα στο μαθητικό ραδιόφωνο που τα παιδιά νηπιαγωγείου να μπαίνουν εύκολα και να πατούν πάνω σε εικόνες ας πούμε νηπιαγωγείων και να ακούν εκπομπές στα μέτρα τους» (E20).

Αποτελεσματική λειτουργία του European School radio από τα νήπια

Σε σχέση με την αποτελεσματική λειτουργία του European School radio από τα νήπια, οι δυο νηπιαγωγοί ανέφεραν πως τα νήπια θα μπορούσαν να **διεξάγουν περισσότερες ραδιοφωνικές εκπομπές** από μια με διαφορετική θεματολογία κάθε φορά. Αναφέρουν χαρακτηριστικά οι συγκεκριμένοι νηπιαγωγοί:

«Ίσως θα μπορούσε να μπει σε εβδομαδιαία ή μηνιαία βάση μέσα στο νηπιαγωγείο το άκουσμα εκπομπών από άλλα νηπιαγωγεία ανάλογα με τη θεματολογία που γίνεται. Για παράδειγμα ασχολούμαστε με τα Χριστούγεννα, ας ακούσουμε και αυτό το νηπιαγωγείο που έκανε μια χριστουγεννιάτικη εκπομπή τι έχει να μας πει» (M21).

«Συμμετέχοντας μαζί με το σχολείο τους περισσότερο και κάνοντας περισσότερες εκπομπές» (E21).

Η τρίτη νηπιαγωγός ανέφερε πως τα νήπια θα μπορούσαν να **το διαφημίσουν** στους φίλους τους. Συγκεκριμένα απάντησε:

«Θα μπορούσαν τα παιδιά να το διαφημίσουν στους φίλους τους, σε άλλα παιδάκια που παίζουν στην παιδική χαρά και να πουν υπάρχει αυτό το οποίο μπορείτε να ακούσετε» (P21).

Λειτουργικό European School radio στα νήπια

Στην ερώτηση «Με ποιον τρόπο θα μπορούσε το European School radio να είναι λειτουργικό για τα νήπια» οι δυο νηπιαγωγοί απάντησαν πως θα έπρεπε να υπάρχουν **περισσότερες εκπομπές για τα νήπια** με παιδική θεματολογία και με την κατάλληλη προώθηση τους μπορούν να γίνουν γνωστές στα υπόλοιπα νήπια. Συγκεκριμένα δήλωσαν:

«Νομίζω πως θα μπορούσε να υπάρχουν μέρες και ώρες που να μεταδίδονται αυστηρά εκπομπές για παιδιά νηπιαγωγείου και όχι γενικότερα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης γιατί αλλιώς είναι μια εκπομπή νηπιαγωγείου και αλλιώς μια εκπομπή πέμπτης και έκτης δημοτικού. Ίσως λοιπόν αν υπήρχαν μέρες και ώρες καθαρά με εκπομπές νηπιαγωγείων να υπήρχε μεγαλύτερο ενδιαφέρον από τα παιδιά της δικής μας βαθμίδας ώστε να το παρακολουθούν. Επίσης επειδή το μαθητικό ραδιόφωνο ήταν κάτι που κανένα παιδί στην αρχή δεν γνώριζε ίσως θα έπρεπε να γίνει μια διαφήμιση (πχ Nickelodeon που όλα τα παιδιά το παρακολουθούν) ώστε να μπουν σε διαδικασία να ακούσουν τι έχει να τους πει μια μαθητική εκπομπή νηπιαγωγείου» (M22).

«Το European School radio θα μπορούσε να έχει εκπομπές με θέματα που θα αφορούν περισσότερο τα παιδιά αυτής της ηλικίας, να έχει πιο παιδική θεματολογία» (P22).

Η τρίτη νηπιαγωγός ανέφερε πως η πλατφόρμα θα έπρεπε να είναι **πιο εύχρηστη για τα νήπια και εύκολα προσβάσιμη**. Χαρακτηριστικά δήλωσε:

«Ίσως αυτό που ανέφερα και νωρίτερα, δηλαδή μια πιο λειτουργική πλατφόρμα στα μέτρα ενός 5χρονου και 6 χρονου παιδιού που να μπορεί να πατήσει πάνω σε εκπομπές και να τις ακούσει εύκολα και γρήγορα» (E22).

A/E	Προτάσεις για μια πιο αποτελεσματική λειτουργία του European School radio	Απαντήσεις νηπιαγωγών	Σύνολο
1	Συνεισφορά του	M, P, E 18	1

	<i>European School radio ως προς τη μάθηση των νηπίων</i>		1
			1
2	<i>Συνεισφορά του European School radio ως προς τη συνεργασία των νηπίων</i>	M, P, E 19	2
			1
3	<i>Αποτελεσματική λειτουργία του European School radio από τους νηπιαγωγούς</i>	M, P, E 20	1
			1
			1
4	<i>Αποτελεσματική λειτουργία του European School radio από τα νήπια</i>	M, P, E 21	2
			1
5	<i>Λειτουργικό European School radio στα νήπια</i>	M, P, E 22	2
			1

Πίνακας 5. Προτάσεις για μια πιο αποτελεσματική λειτουργία του European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το M, P και το E, όπου αντιπροσωπεύουν τα αρχικά ονόματα των νηπιαγωγών και 18 τον αριθμό της ερώτησης.

Ημιδομημένη συνέντευξη των νηπίων

1^ο Ερευνητικό ερώτημα: Συμβολή του European School radio

Αίσθηση του μικροφώνου

Στην ερώτηση (Πίνακας 6) πως αισθάνθηκαν όταν μίλησαν στο μικρόφωνο, επτά από τα δώδεκα νήπια (60%) απάντησαν «**πολύ καλά**» (Π1: 1-Π5: 1). Επίσης, τέσσερα νήπια (31,7%) απάντησαν «**καλά**» (Π8: 1-Π12: 1), ενώ ένα άλλο νήπιο (8.3%) αισθάνθηκε **ντροπή** (Π6: 1).

Διοργάνωση άλλης εκπομπής

Στη δεύτερη ερώτηση που σχετίζεται με το αν θα ξαναέκαναν άλλη εκπομπή και με τι θέμα, έντεκα από τα δώδεκα νήπια (90%) απάντησε **θετικά** (Π2:2-Π12:2), ενώ ένα νήπιο (10%) απάντησε αρνητικά (Π1:2). Επίσης, τα επτά από τα έντεκα νήπια (60%), έδωσαν διαφορετικές απαντήσεις για το θέμα της εκπομπής τους. Πιο αναλυτικά, τέσσερα νήπια (45%) ανέφεραν πως θα ήθελαν να ξανακάνουν εκπομπή, μιλώντας για έναν **παιδικό ήρωα** (Π3:2-Π4:2; Π11: 2). Πιο συγκεκριμένα, ένα νήπιο απάντησε:

«Ναι για την Έλσα και την Άννα» (Π2: 2).

Δυο νήπια (22%) δήλωσαν πως θα ήθελαν να ξανασχοληθούν με το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο και να ξαναμιλήσουν για τα **ζωάκια**. Χαρακτηριστικά απάντησαν:

«Ναι, για την πεταλούδα» (Π9: 2).

«Ναι, για τους μονόκερους» (Π12: 2).

Ένα νήπιο (11%) έδωσε μια διαφορετική απάντηση, αναφέροντας πως θα ήθελε να ξανακάνει ραδιόφωνο, αλλά να μιλήσουν για **την αγάπη**. Η απάντηση του ήταν η εξής:

«Ναι για την αγάπη» (Π8:2).

Η ιδέα ενός άλλου νηπίου (11%) ήταν να ξανακάνει ραδιόφωνο μιλώντας για το πόσο **όμορφα περνάει**. Η απάντηση του ήταν παρατίθεται παρακάτω:

«Ναι, για το πόσο καλά περνάω και τους αγαπάω» (Π5: 2).

Ένα ακόμα νήπιο (11%) απάντησε πως θα ήθελε να ασχοληθεί ξανά με το ραδιόφωνο, συζητώντας για **το σχολείο του και για τους κανόνες του**. Συγκεκριμένα δήλωσε:

«Ναι, την άλλη φορά θέλω να μιλήσουμε για το σχολείο μας» (Π10: 2).

A/E	Συμβολή του European School radio	Απαντήσεις νηπίων	Σύνολο	Σύνολο (%)
1	<i>Αίσθηση του μικροφώνου</i>	Π1:1-Π12:1	12	100%
2	<i>Διοργάνωση άλλης εκπομπής</i>	Π2: 2-Π12:2	11	90%

Πίνακας 6. Συμβολή του European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το Π1:1, όπου Π1 αντιπροσωπεύει το πρώτο παιδί και 1 τον αριθμό της ερώτησης.

2^ο Ερευνητικό ερώτημα: Εμπόδια και δυσκολίες του European School radio

Δυσκολίες κατά τη διάρκεια της εκπομπής

Αναφορικά με το ερώτημα (Πίνακας 7) αν υπήρχαν δυσκολίες κατά τη διάρκεια της εκπομπής, όλα τα νήπια (100%) απάντησαν πως δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα (Π1: 3-Π12: 3).

Αντιμετώπιση δυσκολιών

Σχετικά με το ερώτημα πως αντιμετώπισαν αυτές τις δυσκολίες, όλα τα νήπια (100%) απάντησαν πως δεν υπήρχαν δυσκολίες (Π1: 4-Π12: 4).

A/E	Εμπόδια και	Απαντήσεις	Σύνολο	Σύνολο (%)
-----	-------------	------------	--------	------------

	δυσκολίες του European School radio	νηπίων		
1	<i>Δυσκολίες κατά τη διάρκεια της εκπομπής</i>	Π1:3-Π12:3	12	100%
2	<i>Αντιμετώπιση δυσκολιών</i>	Π1: 4-Π12:4	12	100%

Πίνακας 7. Εμπόδια και δυσκολίες του European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το Π1:3, όπου Π1 αντιπροσωπεύει το πρώτο παιδί και 3 τον αριθμό της ερώτησης.

3^ο Ερευνητικό ερώτημα: Απόψεις των νηπίων για το European School radio

Αποτίμηση της ραδιοφωνικής εκπομπής

Στην ερώτηση (Πίνακας 8) τι έμαθαν τα νήπια μέσα από τη ραδιοφωνική εκπομπή, επτά από τα δώδεκα νήπια (60%) δήλωσαν **τα ζώα**. Συγκεκριμένα απάντησαν:

«Για τα ζώα» (Π2:5-Π4:5, Π9:5-Π12:5).

Ένα από τα νήπια (8%) έδωσε διαφορετική απάντηση, λέγοντας πως **πρέπει να αγαπάμε**. Χαρακτηριστικά, η απάντηση ήταν:

«Πρέπει να αγαπάμε» (Π8:5).

Δυο ακόμα νήπια (16%) αναφέρουν ότι **δεν θα πρέπει να εκδηλώνουμε άσχημη συμπεριφορά στους φίλους μας**. Συγκεκριμένα απάντησαν:

«Έμαθα ότι δεν είναι σωστό να πιέζεις τους άλλους για κάτι. Εμένα στον παιδικό σταθμό με έσπρωχναν. Αυτό δεν είναι σωστό και δεν πρέπει να το κάνουν τα παιδιά» (Π5:5).

«Έμαθα πως δεν χτυπάμε, δεν βαράμε, δεν κλωτσάμε ούτε τη δασκάλα ούτε τους φίλους μας, είμαστε όλοι φίλοι και μου έμαθε τους κανόνες» (Π6:5).

Ένα άλλο νήπιο (8%) δήλωσε πως έμαθε **να μιλάει στο ραδιόφωνο**. Χαρακτηριστικά είπε:

«Ότι μιλούσαμε στο ραδιόφωνο» (Π1:5).

Ένα ακόμα νήπιο (8%) δήλωσε πως έμαθε ότι **όλα τα παιδιά είναι καλά στο σχολείο**. Η απάντηση του ήταν η εξής:

«Έμαθα πως όλα τα παιδιά είναι μια χαρά και πως περνούν καλά στο σχολείο» (Π7: 5).

Αγαπημένη στιγμή στη ραδιοφωνική εκπομπή

Αναφορικά με το τι τους άρεσε από τη ραδιοφωνική εκπομπή, επτά από τα δώδεκα νήπια (54%) απάντησαν ότι τους άρεσαν που **τραγουδούσαν**. Συγκεκριμένα απάντησαν:

«Μου άρεσε που τραγούδησα» (Π1:6-Π2:6, Π4:6-Π5:6, Π7:6, Π11: 6-Π12:6).

Δυο νήπια (15%) απάντησαν πως τους άρεσαν **όλα**. Συγκεκριμένα απάντησαν:

«όλη η εκπομπή» (Π1:7, Π8: 7).

Άλλα δύο νήπια (15%) απάντησαν πως τους άρεσαν οι συζητήσεις για **τα ζώα**. Χαρακτηριστικά είπαν:

«Για τα ζώα» (Π3:7, Π9: 7).

Ένα ακόμα νήπιο (8%) δήλωσε πως του άρεσαν που ειπώθηκαν **ωραία λόγια**. Η απάντηση του ήταν η εξής:

«Μου άρεσε ότι είπαμε ωραία λόγια.» (Π10:7)

Ένα άλλο νήπιο (8%) δήλωσε πως του άρεσε που **άκουγε τους φίλους του**. Η απάντηση του ήταν η εξής:

«Που άκουσα τους φίλους μου» (Π6:7).

Συνεργασία

Σχετικά με την ερώτηση πως συνεργάστηκαν τα νήπια μεταξύ τους, όλα τα νήπια (100%) απάντησαν πως είχαν καλή συνεργασία. Συγκεκριμένα ανέφεραν:

«Συνεργαστήκαμε καλά» (Π1:8-Π12:8).

Γνώσεις μέσα από το ραδιόφωνο

Αναφορικά με την ερώτηση τι θέλουν να μάθουν ή να κάνουν τα νήπια στο ραδιόφωνο, δόθηκαν διαφορετικές απαντήσεις από τα νήπια. Τέσσερα νήπια από τα δώδεκα (36%) απάντησαν πως **θέλουν να μάθουν να μιλάνε στο ραδιόφωνο**. Χαρακτηριστικά είπαν:

«Να μιλάω» (Π1: 9-Π4:9).

Μια διαφορετική απάντηση δόθηκε από ένα νήπιο (8%), το οποίο δήλωσε πως **θέλει να χορέψει**. Συγκεκριμένα δήλωσε:

«Θέλω να χορέψουμε στο ραδιόφωνο» (Π5: 9).

Ένα άλλο νήπιο (8%) δήλωσε πως για να πραγματοποιηθεί μια εκπομπή χρειάζεται **συνεργασία**. Συγκεκριμένα δήλωσε:

«Έχω μάθει πως για να κάνεις μια εκπομπή απλά συνεργάζεσαι» (Π5:9).

Δυο νήπια (16%) δήλωσαν πως θέλουν να μάθουν για **τα ζώα**. Χαρακτηριστικά δήλωσαν:

«για την πεταλούδα» (Π9:9),

«για τους μονόκερους» (Π12:9)

Ένα άλλο νήπιο ανέφερε πως θέλει να μάθει (8%) «για το σχολείο μας» (Π10:9) και ένα ακόμα νήπιο (8%) «για να φροντίζει τα παιδιά» (Π7:9). Τέλος, ένα άλλο νήπιο έδωσε ακόμα μια διαφορετική απάντηση, δηλώνοντας πως θέλει να μάθει (8%) για τον «πρίγκιπα Αϊ και το πόνυ» (Π11:9), ενώ ένα άλλο νήπιο (8%) δήλωσε πως θέλει να **τα μάθει όλα**. Χαρακτηριστικά η απάντηση ήταν:

«Να μάθω για όλα» (Π8:9).

A/E	Απόψεις των νηπίων για το European School radio	Απαντήσεις νηπίων	Σύνολο	Σύνολο (%)
1	Αποτίμηση της ραδιοφωνικής εκπομπής	Π1:5-Π12:5	12	100%
2	Αγαπημένη στιγμή στη ραδιοφωνική εκπομπή	Π1: 6-Π12:6	12	100%
3	Συνεργασία	Π1: 7-Π12:7	12	100%
4	Γνώσεις μέσα από το ραδιόφωνο	Π1: 8-Π12:8	12	100%

Πίνακας 8. Απόψεις των νηπίων για το European School radio με ακρωνύμια, όπως είναι το Π1:5, όπου Π1 αντιπροσωπεύει το πρώτο παιδί και 5 τον αριθμό της ερώτησης.

5.3 Ερωτηματολόγιο για τα παιδιά

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από 55 νήπια και προνήπια που συμμετείχαν στην ραδιοφωνική εκπομπή. Η δομή του ερωτηματολογίου ήταν χωρισμένη σε 3 μέρη. Το πρώτο μέρος ερευνά τα κίνητρα μάθησης και το μαθητικό ραδιόφωνο και περιλαμβάνει 5 ερωτήσεις. Το δεύτερο μέρος εστιάζει στη χρήση του ραδιοφώνου και η συνεργασία μέσα από αυτό και διαθέτει 10 ερωτήσεις. Το τελευταίο μέρος αφορά την αποτίμηση της χρήσης του μαθητικού ραδιοφώνου με 6 ερωτήσεις.

Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε κατά τη διάρκεια των ελεύθερων δραστηριοτήτων από κάθε παιδί ξεχωριστά. Χρησιμοποιήθηκαν εικόνες ώστε να είναι ευκολότερη η κατανόηση των απαντήσεων για τα παιδιά αυτής της ηλικίας. Το ερωτηματολόγιο

σχεδιάστηκε με τρόπο που θα μπορούσε να βοηθήσει να αποκτηθούν σαφή και κατανοητά αποτελέσματα.

Τέλος, σχετικά με την αξιοπιστία του ερωτηματολογίου, οι απαντήσεις των νηπίων μετρήθηκαν με την μέθοδο Cronbach Alpha (Πίνακας 9). Οι συντελεστές που προέκυψαν κυμαίνονται από 0.7756 έως 0.8117 που σημαίνει πως το ερωτηματολόγιο θεωρείται αποδεκτό έως αρκετά καλό.

1. Κίνητρα μάθησης και μαθητικό ραδιόφωνο

A. Σου άρεσε η ραδιοφωνική εκπομπή που δημιούργησες με τους φίλους σου;

Στη συγκεκριμένη ερώτηση, τα νήπια κλήθηκαν να απαντήσουν αν τους άρεσε η ραδιοφωνική εκπομπή που δημιούργησαν με τους φίλους τους, επιλέγοντας σε κάθε ερώτηση το «Καθόλου», το «Αρκετά» και το «Πάρα πολύ». Τα περισσότερα νήπια ήταν ικανοποιημένα από το τελικό αποτέλεσμα, καθώς το 81, 8% δήλωσε «Πάρα πολύ», ενώ μόλις το 18, 2% δήλωσε «Αρκετά».

B. Ήθελες να μάθεις τι είναι το μαθητικό ραδιόφωνο;

Η ερώτηση αυτή τέθηκε με στόχο να διερευνηθεί αν τα νήπια εκδήλωσαν ενδιαφέρον για το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο. Το 58, 2% δήλωσε ότι ήθελε να μάθει «πάρα πολύ» για το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο, ενώ το 41, 8% ήθελε «αρκετά».

Γ. Ένωσες πως μιλώντας στο ραδιόφωνο έκανες κάτι που δεν είχες ξανακάνει;

Η ερώτηση αυτή δημιουργήθηκε με στόχο να ερευνηθεί η εμπειρία των νηπίων από τη ραδιοφωνική εκπομπή που διεξήγαγαν. Το 54, 5% απάντησε «αρκετά», ενώ το 45, 5% «πάρα πολύ».

Δ. Σε βοήθησε η ραδιοφωνική εκπομπή να κάνεις φίλους;

Από τη συγκεκριμένη ερώτηση μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα αν το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο, έδωσε κίνητρα στα νήπια για να αναπτύξουν φιλικές σχέσεις. Η άποψη αυτή ενισχύεται από το ποσοστό του 76,4%, όπου τα νήπια απάντησαν επιλέγοντας το «πάρα πολύ», ενώ το 23,6% απάντησε «αρκετά».

E. Ένωσες χαρούμενος-χαρούμενη κατά τη διάρκεια δημιουργίας της εκπομπής;

Τα νήπια σε αυτή την ερώτηση απάντησαν 58, 2% «πάρα πολύ» και το 41, 8% «αρκετά».

2. Η χρήση του μαθητικού ραδιοφώνου και η συνεργασία μέσα από αυτό

Ζ. Σου άρεσε που άκουσες τους φίλους σου;

Μέσα από αυτή την ερώτηση μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα αν τα νήπια μπόρεσαν να συνεργαστούν με τα υπόλοιπα παιδιά. Τα παιδιά απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 74, 5%, ενώ το 25, 5% απάντησε «αρκετά».

Η. Σου άρεσε που άκουσες τον εαυτό σου;

Τα νήπια σε αυτή την ερώτηση απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 83, 6%, ενώ το 16, 4% απάντησαν «αρκετά».

Θ. Θα ήθελες να φτιάξετε μια εκπομπή με τα υπόλοιπα παιδιά του νηπιαγωγείου από τις άλλες τάξεις;

Η ερώτηση αυτή αφορά τη διερεύνηση μιας ενδεχόμενης συνεργασίας με τα υπόλοιπα παιδιά από άλλες τάξεις. Τα νήπια απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 54, 5%, ενώ το 45, 5% απάντησε «αρκετά».

Ι. Θα ήθελες να φτιάξετε μια εκπομπή μαζί με άλλα νηπιαγωγεία;

Αυτή η ερώτηση είναι πιο συγκεκριμένη καθώς αναφέρεται στη συνεργασία μεταξύ άλλων νηπιαγωγείων. Τα νήπια απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 78,2%, ενώ άλλα νήπια δήλωσαν «αρκετά» σε ποσοστό 21, 8%.

Κ. Θα ήθελες να φτιάξετε μια εκπομπή με τα παιδιά της Α δημοτικού;

Παρόμοια ερώτηση, αλλά με έμφαση στη συνεργασία με την Α δημοτικού. Τα νήπια και εδώ απάντησαν «πάρα πολύ» σε ένα μεγάλο ποσοστό 89,1%, ενώ το 10, 9% δήλωσε «αρκετά».

Λ. Σου φάνηκε ευγενικό το να περιμένεις τη σειρά σου;

Η ερώτηση αυτή τέθηκε με σκοπό να ερευνηθεί αν τα νήπια έμαθαν τη χρήση του ραδιοφώνου και το πόσο σημαντικό είναι να συμπεριφέρονται ευγενικά. Τα νήπια απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 76, 4%, ενώ άλλα νήπια απάντησαν «αρκετά» με ποσοστό 23, 6%.

Μ. Σου άρεσε που έμαθες πράγματα μαζί με τους φίλους σου;

Η ερώτηση αυτή τέθηκε με σκοπό να διερευνηθεί αν τα νήπια έμαθαν τη χρήση του ραδιοφώνου και αν έμαθαν πράγματα από τους φίλους τους. Τα νήπια δήλωσαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 89, 1%, ενώ «αρκετά» απάντησαν το 10, 9%.

Ν. Μπόρεσες να πεις άνετα αυτό που σκεφτόσουν όταν μίλησες στο μικρόφωνο;

Η συγκεκριμένη ερώτηση έχει ως στόχο να διευκρινιστεί αν τα νήπια μπορούσαν να εκφραστούν ελεύθερα στο ραδιόφωνο. Τα νήπια απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 67,3%, ενώ κάποια απάντησαν «αρκετά» σε ποσοστό 32, 7%.

Ξ. Ήθελες να ακούσεις τι ήθελαν να πουν στο ραδιόφωνο οι φίλοι σου;

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η ερώτηση, αν ήθελαν τα νήπια να ακούσουν τα υπόλοιπα παιδιά. Τα νήπια απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 54, 5%, ενώ αρκετά ήταν εκείνα που απάντησαν «αρκετά» σε ποσοστό 45, 5%.

Ο. Περίμενες τη σειρά σου για να πεις αυτά που σκεφτόσουν;

Μέσα από αυτή την ερώτηση, θα μπορούσε να διευκρινιστεί αν τα παιδιά είχαν καλή συνεργασία μεταξύ τους. Τα νήπια απάντησαν «πάρα πολύ» με ποσοστό 80%, ενώ μερικά απάντησαν «αρκετά» με ποσοστό 20%.

3. Αποτίμηση χρήσης μαθητικού ραδιοφώνου

Π. Ήταν η εκπομπή ένας ευχάριστος τρόπος για να μάθεις νέα πράγματα;

Η ερώτηση αυτή έχει στόχο να διερευνηθεί η συνολική εμπειρία των νηπίων μέσα από τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής. Τα νήπια σε αυτή την ερώτηση απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 76, 4%, ενώ το 23, 6% απάντησαν «αρκετά».

Ρ. Συνεργάστηκες με τη δασκάλα σου για να φτιάξετε μαζί την εκπομπή;

Η ερώτηση αυτή έχει στόχο να ορισθεί ο βαθμός συνεργασίας με τη νηπιαγωγό, μέσα από τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής. Τα νήπια σε αυτή την ερώτηση απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 58, 2%, ενώ το 41, 8% απάντησαν «αρκετά».

Σ. Σε βοήθησε η δασκάλα σου να συνεργαστείς με τους φίλους σου για να φτιάξετε όλοι μαζί την εκπομπή;

Η ερώτηση αυτή έχει στόχο να ορισθεί ο βαθμός συνεργασίας με τα υπόλοιπα παιδιά, μέσα από τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής. Τα νήπια σε αυτή την ερώτηση απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 80%, ενώ το 20% απάντησαν «αρκετά».

Τ. Σου φάνηκε εύκολο το να κάνεις μια εκπομπή;

Η ερώτηση αυτή έχει στόχο να εκτιμηθεί η προσπάθεια των νηπίων μέσα από τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής Τα νήπια σε αυτή την ερώτηση απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 54, 5%, ενώ το 45, 5% απάντησαν «αρκετά».

Υ. Ένιωσες χαρούμενος-χαρούμενη όταν άκουσες την εκπομπή στο ραδιόφωνο;

Η ερώτηση αυτή έχει στόχο να διερευνηθεί η αίσθηση των νηπίων μέσα από τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής Τα νήπια σε αυτή την ερώτηση απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 56, 4%, ενώ το 43, 6% απάντησαν «αρκετά».

Φ. Θα ήθελες να ξανακάνεις μια ραδιοφωνική εκπομπή;

Η ερώτηση αυτή έχει στόχο να διερευνηθεί αν τα νήπια θα ξαναέκαναν μια ραδιοφωνική εκπομπή. Τα νήπια σε αυτή την ερώτηση απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 90, 9%, ενώ το 9, 1% απάντησαν «αρκετά».

				Cronbach Alpha
ΕΑ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	18,2% ΑΡΚΕΤΑ	81,8% ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7881
ΕΒ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	41,8 % ΑΡΚΕΤΑ	58,2 % ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.8017
ΕΓ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	54,5% ΑΡΚΕΤΑ	45,5% ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7981
ΕΔ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	23,6% ΑΡΚΕΤΑ	76,4 % ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7975
ΕΕ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	41,8% ΑΡΚΕΤΑ	58,2 % ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.8117
ΕΖ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	25,5% ΑΡΚΕΤΑ	74,5 % ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7809
ΕΗ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	16,4% ΑΡΚΕΤΑ	83,6 % ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7888
ΕΘ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	45,5% ΑΡΚΕΤΑ	54,5% ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7756
ΕΙ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	21,8% ΑΡΚΕΤΑ	78,2% ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7885
ΕΚ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	10,9% ΑΡΚΕΤΑ	89,1% ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7854
ΕΛ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	23,6 % ΑΡΚΕΤΑ	76,4% ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7825
ΕΜ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	10,9% ΑΡΚΕΤΑ	89,1% ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7854
ΕΝ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	32,7 % ΑΡΚΕΤΑ	67,3% ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7984
ΕΞ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	45,5% ΑΡΚΕΤΑ	54,5% ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7756

ΕΟ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	20% ΑΡΚΕΤΑ	80% ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7885
ΕΠ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	23,6% ΑΡΚΕΤΑ	76,4 % ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7975
ΕΡ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	41,8% ΑΡΚΕΤΑ	58,2 % ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.8017
ΕΣ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	20% ΑΡΚΕΤΑ	80 % ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7881
ΕΤ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	54,5% ΑΡΚΕΤΑ	45,5 % ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7981
ΕΥ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	43,6% ΑΡΚΕΤΑ	56,4% ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7756
ΕΦ	0% ΚΑΘΟΛΟΥ	9,1% ΑΡΚΕΤΑ	90,9 % ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	0.7854

Πίνακας 9. Οι μετρήσεις των αποτελεσμάτων με τη μέθοδο Cronbach Alpha.

Κεφάλαιο 6^ο: Συζήτηση

Κεντρικός στόχος της παρούσας έρευνας αποτελεί η διερεύνηση των απόψεων των νηπιαγωγών και των νηπίων για το Μαθητικό ραδιόφωνο European school radio.

Επιμέρους στόχοι της παρούσας μελέτης είναι:

- Να διερευνηθούν οι απόψεις των νηπιαγωγών για την εμπειρία τους ως προς την συμμετοχή τους στο εκπαιδευτικό ραδιόφωνο.
- Να διερευνηθεί αν η συμμετοχή των παιδιών νηπιακής ηλικίας στο διαδικτυακό ραδιόφωνο επηρεάζει τα κίνητρα και το ενδιαφέρον τους για μάθηση.
- Να διερευνηθεί αν το διαδικτυακό ραδιόφωνο αποτελεί ένα εκπαιδευτικό εργαλείο για τους/τις νηπιαγωγούς.
- Να μελετηθεί αν τα παιδιά νηπιακής ηλικίας μπορούν να προετοιμάζουν, να συμμετέχουν ενεργά και να μεταδίδουν μια ραδιοφωνική εκπομπή.
- Να ερευνηθεί αν τα παιδιά νηπιακής ηλικίας μπορούν να αναπτύξουν μέσα από το διαδικτυακό ραδιόφωνο συνεργατικές δεξιότητες επικοινωνίας.
- Να καταγραφούν από τους/τις νηπιαγωγούς και τα παιδιά οι δυσκολίες και διευκολύνσεις που παρουσιάστηκαν σχετικά με την προετοιμασία και τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής.

Ημιδομημένη συνέντευξη νηπιαγωγών

6.1 Καταγραφή της εμπειρίας των νηπιαγωγών για το European School radio

Εμπειρία σχετικά με την οργανωτική διαδικασία της εκπομπής

Οι νηπιαγωγοί που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα εξέφρασαν μια πολύ θετική εμπειρία για το European School radio. Μέσα από την λειτουργική πλατφόρμα του Μαθητικού ραδιοφώνου, οι νηπιαγωγοί μπορούσαν να οργανώσουν την ραδιοφωνική εκπομπή τους σε σύντομο χρονικό διάστημα. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, είχαν χρόνο να ενημερώσουν τα νήπια για το τι είναι μαθητικό ραδιόφωνο, πώς θα οργανώσουν την εκπομπή τους, το θέμα της εκπομπή τους, αλλά και για τα τραγούδια που θα επιλέξουν. Παράλληλα, η έρευνα των Τούλιου και Γενιτζέ (2016), ανέδειξε την ίδια ικανοποίηση των εκπαιδευτικών, δηλώνοντας πως είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και προτείνουν τη συμμετοχή και άλλων σχολείων

στο μαθητικό ραδιόφωνο. Συνεπώς, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα, πως οι νηπιαγωγοί μπορούν μέσω της πλατφόρμας του Μαθητικού ραδιοφώνου European School Radio να οργανώσουν εύκολα και άμεσα μια εκπαιδευτική ραδιοφωνική εκπομπή.

Εμπειρία κατά την διεξαγωγή της εκπομπής

Όσον αφορά την εμπειρία τους κατά την διεξαγωγή της εκπομπής, οι νηπιαγωγοί συγκλίνουν στην άποψη ότι για αυτές ήταν μια πρωτόγνωρη εμπειρία, καθώς δεν είχαν κάποια προηγούμενη σχετική εμπειρία και δεν γνώρισαν την αντίδραση των νηπίων. Παρόλα αυτά, το έντονο ενδιαφέρον των νηπίων για το ραδιόφωνο ήταν αυτό που τις χαροποίησε και συνέβαλε στο να αποκτήσουν μια θετική εμπειρία από το μαθητικό ραδιόφωνο. Αντίθετα, στην έρευνα των Τούλιου και Γενιτζέ (2016), πάνω από τους μισούς ήταν οι εκπαιδευτικοί που είχαν εμπειρία από το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο, ενώ ένα μικρό ποσοστό δεν είχε σχετική εμπειρία. Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι οι νηπιαγωγοί στην παρούσα έρευνα βίωσαν μια πρωτόγνωρη εμπειρία, προσελκύοντας ταυτόχρονα το ενδιαφέρον των νηπίων για το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο.

6.2. Η οργάνωση για την διεξαγωγή της εκπομπής

Σκιαγράφηση εξοπλισμού

Σχετικά με τον εξοπλισμό, οι νηπιαγωγοί της έρευνας χρησιμοποίησαν το κινητό τους τηλέφωνο, τον υπολογιστή για την επεξεργασία του ήχου και ένα αυτοσχέδιο μικρόφωνο. Συγκριτικά με την έρευνα των Τούλιου και Γενιτζέ (2016), οι μαθητές του δημοτικού σχολείου είχαν την ευκαιρία να διεξάγουν την εκπομπή τους στο ραδιοφωνικού στούντιο και είχαν διαθέσιμο τον εξοπλισμό που θα αξιοποιούσαν.

Δραστηριότητες που διεξήχθησαν για την διεξαγωγή της εκπομπής

Αναφορικά με τις δραστηριότητες που διεξήχθησαν για την διεξαγωγή της εκπομπής, οι νηπιαγωγοί δήλωσαν πως συζήτησαν με τα νήπια για το ραδιόφωνο, τις δυνατότητες του και την προσφορά του στον άνθρωπο. Ταυτόχρονα, οι νηπιαγωγοί περιηγήθηκαν μαζί με τα νήπια στην ιστοσελίδα του μαθητικού ραδιοφώνου European School Radio, ώστε να παρακολουθήσουν μια ραδιοφωνική εκπομπή και να κατανοήσουν τα νήπια τις δυνατότητες του.

Συμμετοχή των νηπίων στις δραστηριότητες

Κατά τη συμμετοχή των νηπίων στις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν, ήταν ενθουσιασμένα και έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στη συζήτηση που έγινε από την νηπιαγωγό τους για το ραδιόφωνο, καθώς έβλεπαν εικόνες παλιών ραδιοφώνων. Επίσης, όλα τα νήπια της κάθε ομάδας συμμετείχαν στον καθορισμό των τραγουδιών, στη θεματολογία της εκπομπής στους και στον σχεδιασμό του λογότυπου της εκπομπής τους υπό την εποπτεία του/της νηπιαγωγού. Από την άλλη πλευρά, η έρευνα των Τούλιου και Γενιτζέ (2016) αναφέρει πως οι μαθητές της δημοτικής εκπαίδευσης σχεδίασαν το λογότυπο της εκπομπής τους, κατάφεραν να συντάξουν το περιεχόμενο του διαφημιστικού μηνύματος της εκπομπής τους και τους διαλόγους μαζί με τα κείμενα προς εκφώνηση υπό την επίβλεψη και την καθοδήγηση επαγγελματία δημοσιογράφου.

Συνεργασία μεταξύ των νηπίων

Εξίσου ενδιαφέρουσα ήταν και η συνεργασία των νηπίων στην προετοιμασία της ραδιοφωνικής εκπομπής, η οποία χαρακτηρίζεται από καλή ως αρκετά ικανοποιητική, καθώς υπήρξε σεβασμός μεταξύ τους, αντάλλασσαν απόψεις για το τελικό αποτέλεσμα, άκουγαν με ενδιαφέρον τα λόγια των υπολοίπων, πρότειναν ιδέες και ενθάρρυναν κάποια παιδιά που ντρέπονταν. Επίσης, όλα μαζί τα νήπια της κάθε ομάδας συνεργάστηκαν για την παρουσίαση του θέματος, για την επιλογή του τραγουδιού, για το λογότυπο της εκπομπής τους και για την διάρκεια της. Στον αντίποδα, στην έρευνα των Τούλιου και Γενιτζέ (2016), οι μαθητές είχαν χωρισθεί σε Ηχολήπτες, Τεχνικοί, Εκφωνητές, Παρουσιαστές, Συντάκτες, Ομάδα προώθησης της εκπομπής και εργάζονταν όλοι μαζί για μια ώρα.

Συνεργασία μεταξύ των νηπίων και της νηπιαγωγού

Τα νήπια συνεργάστηκαν και με τη νηπιαγωγό τους. Σύμφωνα με τις νηπιαγωγούς, η συνεργασία τους με τα νήπια ήταν πολύ καλή, καθώς άκουγαν προσεκτικά τις οδηγίες των νηπιαγωγών. Παρόμοια αποτελέσματα προέκυψαν και στην έρευνα του Γενιτζέ, η οποία έδειξε πως οι μαθητές συνεργάστηκαν πολύ καλά, τόσο μεταξύ τους όσο και με τους εκπαιδευτικούς κατά τη διεξαγωγή της εκπομπής (Γενιτζές, 2017).

Αλλαγή στον τρόπο συνεργασίας μεταξύ των παιδιών πριν και μετά

Αναφορικά με τον τρόπο συνεργασίας των νηπίων, πριν και μετά την διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής, οι νηπιαγωγοί δήλωσαν πως αρκετά νήπια, τα οποία δεν είχαν πολύ στενή σχέση μεταξύ τους πριν την εκπομπή, μετά την ολοκλήρωση των εκπομπών, εκείνα απέκτησαν κοινά ενδιαφέροντα και διατηρήθηκε η στενή σχέση και συνεργασία μεταξύ τους στις υπόλοιπες ελεύθερες δραστηριότητες και στα διαλλείματα. Παράλληλα, ίδια αποτελέσματα προέκυψαν και στην έρευνα του Γενιτζέ, η οποία έδειξε πως οι μαθητές άλλαξαν στάση μετά την ολοκλήρωση της εκπομπής και έγιναν πιο ενεργοί και είχαν μια πολύ καλή συνεργασία μεταξύ τους (Γενιτζές, 2017).

Ίδια δράση με διαφορετικό τρόπο

Σε αυτό το σημείο, οι νηπιαγωγοί απάντησαν πως θα έκαναν ξανά ραδιοφωνική εκπομπή, ωστόσο όμως σε διαφορετική χρονική περίοδο. Η παρούσα έρευνα διεξήχθη στην αρχή του σχολικού έτους, όπου τα νήπια δεν είχαν ακόμα γνωρισθεί πολύ καλά μεταξύ τους, οι πραγματικές απόψεις τους και οι προτιμήσεις τους αναδείχθηκαν μέσα από τις ραδιοφωνικές εκπομπές. Γι αυτό το λόγο, οι πιθανοί μήνες που θα μπορούσαν να ξανακάνουν ραδιοφωνική εκπομπή θα ήταν οι μήνες Δεκέμβριος και Φεβρουάριος, όπου τα νήπια θα είχαν χρόνο να μιλήσουν για περισσότερες θεματικές ενότητες, θα είχαν παραπάνω εμπειρίες και θα είχαν δεθεί πιο πολύ σαν ομάδα. Αντίθετα, οι μαθητές στην έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου θα διοργάνωναν άλλη εκπομπή, με αρκετές αλλαγές, ως προς την εξωστρέφεια του σχολείου και τη συνεργασία με άλλα σχολεία, περισσότερη ελευθερία στη θεματολογία της εκπομπής και καλύτερη υλοκοτεχνική υποδομή (Μπακόπουλου και Τούλιου, 2013).

6.3. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του European School radio

Πλεονεκτήματα του European School radio

Σχετικά με τα πλεονεκτήματα του European School radio οι νηπιαγωγοί δήλωσαν πως μέσα από τη συμμετοχή των νηπίων στο European School radio ενισχύθηκε η αυτοπεποίθησή τους, εκφράστηκαν ελεύθερα, ανέπτυξαν τον σεβασμό προς τα υπόλοιπα νήπια που ήθελαν να πάρουν τον λόγο, δείχνοντας υπομονή. Παρόμοια αποτελέσματα προέκυψαν και στην έρευνα του Γενιτζέ, ο οποίος διερεύνησε τα εσωτερικά κίνητρα των μαθητών, όπως η αυτοπεποίθηση και η αυτοεκτίμηση, μέσα από το ερωτηματολόγιο της έρευνας του και δηλώθηκαν σε πολύ θετικό βαθμό από τους μαθητές (Γενιτζές, 2017).

Μειονεκτήματα του European School radio

Εκτός από τα πλεονεκτήματα, οι νηπιαγωγοί απαντήσουν και στο ερωτήματα αν υπάρχουν μειονεκτήματα. Σύμφωνα με τις νηπιαγωγούς, δεν εντόπισαν κανένα μειονέκτημα. Παράλληλα, στην έρευνα του Γενιτζέ δεν εντοπίστηκε κανένα μειονέκτημα (Γενιτζές, 2017).

Εναλλακτικός τρόπος μάθησης για τα παιδιά νηπιαγωγείου

Σχετικά με το αν το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο θα μπορούσε να αποτελέσει έναν εναλλακτικό τρόπο μάθησης για τα νήπια, οι νηπιαγωγοί απάντησαν θετικά, θεωρώντας πως για τα νήπια θα είναι κάτι διαφορετικό και ενδιαφέρον, καθώς θα μπορούν να δείχνουν στο τέλος της χρονιάς τι έχουν μάθει. Πιο συγκεκριμένα ανέφεραν πως θα μπορούσε να διεξαχθεί μια εκπομπή όταν υπάρχει μια παγκόσμια ημέρα για την οποία θα υπήρχαν δραστηριότητες στο νηπιαγωγείο. Με αυτό τον τρόπο, τα παιδιά θα μπορούσαν μέσα στη διάρκεια της χρονιάς και όχι στην αρχή της να μιλήσουν για κάτι που έχουν μάθει, δηλαδή να δείξουν σε κάποια άλλα παιδιά ποια γράμματα έχουν μάθει, τι έμαθαν για ζώα, ποια ζώα ζουν στη θάλασσα, στη στεριά, δηλαδή να δείξουν το αποτέλεσμα κάποιας μαθησιακής περιοχής. Συνεπώς, τα παιδιά να συγκεντρώνουν εμπειρίες και πληροφορίες γύρω από αυτήν την ημέρα και να κάνουν μια εκπομπή ως κατάληξη-κλείσιμο-συμπεράσματα για την ημέρα αυτή. Στην έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου, οι μαθητές δήλωσαν πως το ραδιόφωνο σχετίζεται με τα μαθήματα από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών και τα βοήθησε, ώστε να χτίσουν νέα γνώση (Μπακόπουλου και Τούλιου, 2013).

6.4. Εμπόδια και δυσκολίες του European School radio

Δυσκολίες ή εμπόδια κατά την οργάνωση της εκπομπής

Σε ό,τι αφορά στις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι νηπιαγωγοί κατά την οργάνωση της ραδιοφωνικής εκπομπής, αυτές επικεντρώνονται στους γονείς των νηπίων, που δεν ήθελαν να συμμετάσχουν τα παιδιά τους, καθώς ήταν διστακτικοί για το αποτέλεσμα και ήταν κάτι πρωτόγνωρο και για αυτούς. Το γεγονός αυτό προκάλεσε δυσανασχέτηση τόσο στους/στις νηπιαγωγούς που είχαν δυσκολίες στην οργάνωση των νηπίων, όσο και στα παιδιά που ήθελαν αλλά δεν μπορούσαν τελικά να συμμετάσχουν.

Δυσκολίες ή εμπόδια κατά τη διάρκεια δημιουργίας της εκπομπής

Αναφορικά με τις δυσκολίες που είχαν κατά τη διάρκεια της ραδιοφωνικής εκπομπής, οι δυο από τις τρεις νηπιαγωγούς απάντησαν πως δεν αντιμετώπισαν κάποια δυσκολία, ενώ μια νηπιαγωγός ανέφερε πως υπήρχαν νήπια κουρασμένα ή ανυπόμονα ή κάποια που ζήλευαν κάποια άλλα που δεν συμμετείχαν και προκαλούσαν περισσότερη φασαρία και αυτό δυσκόλευε τα υπόλοιπα νήπια να συγκεντρωθούν περισσότερο στις απαντήσεις τους.

Δυσκολίες ή εμπόδια ως προς την καταγραφή και επεξεργασία της εκπομπής

Σχετικά με τις δυσκολίες ως προς τη καταγραφή της εκπομπής, οι νηπιαγωγοί απάντησαν πως δεν υπήρχαν, καθώς η πλατφόρμα του μαθητικού ραδιοφώνου διέθετε πληροφορίες και μαθήματα για τον τρόπο καταγραφής μιας εκπομπής, το οποίο ήταν πολύ βοηθητικό για εκείνες. Στην έρευνα του Γενιτζέ, οι εκπαιδευτικοί είχαν εμπειρία από το μαθητικό ραδιόφωνο και δεν αντιμετώπισαν κάποια δυσκολία (Γενιτζές, 2017).

Αίτια για τις δυσκολίες που προέκυψαν

Σχετικά με τις αιτίες που προκάλεσαν τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν, οι δυο νηπιαγωγοί θεωρούν πως ήταν οι γονείς που δεν επέτρεψαν στα παιδιά τους να συμμετάσχουν, ενώ μία ισχυρίζεται πως ήταν η ζήλεια μερικών νηπίων που προκάλεσε τη φασαρία μέσα στην τάξη.

Τρόπος αντιμετώπισης δυσκολιών

Όπως φαίνεται από την ανάλυση του ερευνητικού υλικού, οι νηπιαγωγοί χρησιμοποίησαν διάφορους τρόπους προκειμένου να ξεπεράσουν τις δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετώπισαν κατά τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής. Πιο συγκεκριμένα, η μία νηπιαγωγός προσπάθησε να πει στα νήπια πως αν θέλουν θα ηχογραφήσει τις φωνές τους μαζί με τα άλλα παιδιά και θα επιχειρήσει να αποδείξει στους γονείς πως η συμμετοχή τους είναι ασφαλής. Μια άλλη λύση ήταν η συζήτηση και οι συνεχείς προτροπές να ακούν τι θα πουν τα υπόλοιπα νήπια. Μια τρίτη λύση που εφαρμόστηκε από την τρίτη νηπιαγωγό είναι να μιλήσουν για τα συναισθήματα και πως όλα είναι αποδεκτά και υποσχέθηκε στα παιδιά ότι θα ξανακάνουν την επόμενη φορά μια άλλη εκπομπή.

6.5. Προτάσεις για μια πιο αποτελεσματική λειτουργία του European School radio

Συνεισφορά του European School radio ως προς τη μάθηση των νηπίων

Σχετικά με τη συνεισφορά του European School radio ως προς τη μάθηση των νηπίων, οι νηπιαγωγοί δήλωσαν πως το European School radio ενθάρρυνε τα νήπια, ενίσχυσε τις ομάδες τους, διευκολύνοντας τη διαδικασία της μάθησης, ενίσχυσε την αυτοπεποίθηση των νηπίων, αλλά και το ενδιαφέρον τους. Τα αποτελέσματα στην έρευνα του Γενιτζέ απέδειξαν ότι μέσα από το μαθητικό ραδιόφωνο οι μαθητές ενίσχυσαν την αυτοπεποίθησή τους, ανέπτυξαν τις διαπροσωπικές τους σχέσεις, το ενδιαφέρον τους για το ραδιόφωνο και τη συνεργασία με τα υπόλοιπα παιδιά (Γενιτζές, 2017).

Συνεισφορά του European School radio ως προς τη συνεργασία των νηπίων

Σε ό,τι αφορά τη συνεισφορά του European School radio ως προς τη συνεργασία των νηπίων, οι νηπιαγωγοί ανέφεραν ότι το European School radio συμβάλλει στην αλληλεπίδραση και στη συνεργασία των νηπίων μεταξύ τους, συμμετέχοντας όλα μαζί για τον καθορισμό του banner της εκπομπής τους. Επίσης, αναπτύχθηκε ο σεβασμός, καθώς το ένα νήπιο περίμενε τη σειρά του μέχρι να ολοκληρώσει την άποψη του το άλλο νήπιο ή το ένα νήπιο βοηθούσε το άλλο όπου χρειαζόταν. Τέλος, υπήρξε και η επιβράβευση των υπόλοιπων νηπίων, όταν τα κατάφερναν. Συγκριτικά με τα αποτελέσματα της έρευνας του Γενιτζέ, αυτά έδειξαν πως οι μαθητές απέκτησαν μια πάρα πολύ θετική εμπειρία από το μαθητικό ραδιόφωνο, συνεργάστηκαν πολύ καλά με τους υπόλοιπους μαθητές και τους δασκάλους τους και απέκτησαν γνώσεις μέσα από τις ραδιοφωνικές εκπομπές τους (Γενιτζές, 2017).

Αποτελεσματική λειτουργία του European School radio από τους νηπιαγωγούς

Σε ό,τι αφορά την αποτελεσματική λειτουργία του European School radio από τους/τις νηπιαγωγούς, οι νηπιαγωγοί ανέφεραν ότι η πλατφόρμα θα μπορούσε να είχε διαφορετική θεματολογία, ώστε να προσελκύσει περισσότερα τα νήπια. Επίσης, δήλωσαν πως η συνεργασία μεταξύ των νηπιαγωγείων από άλλες περιοχές θα λειτουργούσε πιο αποτελεσματικά, ενώ η πλατφόρμα θα μπορούσε να ήταν πιο απλοϊκή και πιο προσβάσιμη για τα νήπια.

Αποτελεσματική λειτουργία του European School radio από τα νήπια

Σε σχέση με την αποτελεσματική λειτουργία του European School radio από τα νήπια, οι νηπιαγωγοί ανέφεραν πως τα νήπια θα μπορούσαν να διεξάγουν περισσότερες ραδιοφωνικές εκπομπές από μια, με διαφορετική θεματολογία κάθε φορά. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί προγραμματίζοντας τις εκπομπές σε εβδομαδιαία ή μηνιαία βάση μέσα στο νηπιαγωγείο. Ακόμα, οι νηπιαγωγοί πρότειναν την προώθηση των ραδιοφωνικών εκπομπών μέσω της διαφήμισης στους φίλους τους ή σε άλλα παιδιά ώστε να τις παρακολουθούν. Παρόμοιες απαντήσεις δόθηκαν από τους μαθητές στην έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου, όπου οι μαθητές επιθυμούσαν να συμμετέχουν περισσότεροι μαθητές στο πρόγραμμα και η μετάδοση

των εκπομπών να είναι πιο συχνή, να ασχοληθούν γενικά με το ραδιόφωνο και “με δραστηριότητες για το ραδιόφωνο”, να επικοινωνούν οι μαθητές μεταξύ τους και να ανταλλάσσουν απόψεις (Μπακόπουλου και Τούλιου, 2013).

Λειτουργικό European School radio στα νήπια

Στην ερώτηση «Με ποιον τρόπο θα μπορούσε το European School radio να είναι λειτουργικό για τα νήπια;» οι νηπιαγωγοί απάντησαν πως θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες εκπομπές για τα νήπια με παιδική θεματολογία και με την κατάλληλη προώθηση τους μπορούν να γίνουν γνωστές στα υπόλοιπα νήπια. Οι νηπιαγωγοί υποστήριζαν πως οι εκπομπές νηπιαγωγείου είναι αρκετά διαφορετικές από εκείνες τις πέμπτης και έκτης δημοτικού. Επομένως, θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες μέρες και ώρες για εκπομπές του νηπιαγωγείου με παιδική θεματολογία, ώστε να προσελκύσει περισσότερο και τα νήπια. Με αυτό τον τρόπο, θα γίνει γνωστό και στα υπόλοιπα νήπια και θα μπορέσουν να το παρακολουθήσουν. Τέλος, προτείνουν οι νηπιαγωγοί να υπάρχει μια πιο εύχρηστη πλατφόρμα για τα νήπια, για να μπορέσουν να περιηγηθούν με άνεση στον ιστότοπο και να παρακολουθήσουν τις εκπομπές. Οι μαθητές στην έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου πρότειναν αρκετές αλλαγές όπως την εξωστρέφεια του σχολείου και συνεργασία με άλλα σχολεία, περισσότερη ελευθερία στη θεματολογία της εκπομπής και καλύτερη υλοκοτεχνική υποδομή (Μπακόπουλου και Τούλιου, 2013).

Ημιδομημένη συνέντευξη των νηπίων

6.6. Συμβολή του European School radio

Αίσθηση του μικροφώνου

Στην ερώτηση που σχετιζόταν με την αίσθηση του μικροφώνου οι απαντήσεις των νηπίων ήταν διαφορετικές. Τα περισσότερα νήπια απάντησαν πως αισθάνθηκαν πολύ καλά όταν μίλησαν στο μικρόφωνο. Ίδια αίσθηση είχαν και οι μαθητές στην έρευνα των Τούλιου και Γενιτζε, όπου ήταν ιδιαίτερα ενθουσιασμένα και ευτυχισμένα (Τούλιου και Γενιτζές, 2016).

Διοργάνωση άλλης εκπομπής

Στη δεύτερη ερώτηση που σχετίζεται με το αν θα ξαναέκαναν άλλη εκπομπή και με τι θέμα, σχεδόν όλα τα νήπια απάντησαν θετικά, προτείνοντας διαφορετικές θεματολογίες, όπως ένα παιδικό τους ήρωα, όπως είναι η Έλσα και η Άννα, για τα ζώα, όπως είναι η πεταλούδα και ο μονόκερος, ενώ άλλα ήθελαν να μιλήσουν για την αγάπη, για το πόσο όμορφα περνούν στο σχολείο ή για τους κανόνες που υπάρχουν στο σχολείο του. Εξίσου ενθαρρυντικά ήταν και τα αποτελέσματα στην έρευνα του Γενιτζέ, όπου οι μαθητές ήταν δεκτικοί σε διάφορες προτάσεις, είχαν διάθεση να ενισχύσουν τις διαπροσωπικές τους σχέσεις ώστε να αυτοβελτιωθούν (Γενιτζές, 2017). Αντίθετα, οι μαθητές στην έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου θα διοργάνωναν άλλη εκπομπή, με αρκετές αλλαγές ως προς την εξωστρέφεια του σχολείου και συνεργασία με άλλα σχολεία, περισσότερη ελευθερία στη θεματολογία της εκπομπής και καλύτερη υλοκοτεχνική υποδομή (Μπακόπουλου και Τούλιου, 2013).

6.7. Εμπόδια και δυσκολίες του European School radio

Δυσκολίες κατά τη διάρκεια της εκπομπής

Εκτός από τους/τις νηπιαγωγούς, δυσκολίες κατά τη διάρκεια της εκπομπής θα μπορούσαν να προκύψουν και στα νήπια. Ωστόσο, όλα τα νήπια απάντησαν πως δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα. Στον αντίποδα, η έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου απέδειξε πως οι μαθητές δυσκολεύτηκαν λίγο, καθώς η τεχνική επεξεργασία του ήχου απαιτούσε γνώσεις ΤΠΕ, τις οποίες οι μαθητές του δημοτικού δεν είχαν αφομοιώσει ακόμα (Μπακόπουλος και Τούλιου, 2013).

Αντιμετώπιση δυσκολιών

Από τη στιγμή που δεν προέκυψαν προβλήματα ή δυσκολίες στα νήπια, δεν χρειάστηκε να τις αντιμετωπίσουν. Αντίθετα, στην έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου, οι μαθητές ήθελαν να ακούσουν κι άλλες παραγωγές στο Μαθητικό Ραδιόφωνο ως ακροατές για να βελτιωθούν (Μπακόπουλος και Τούλιου, 2013).

6.8. Απόψεις των νηπίων για το European School radio

Αποτίμηση της ραδιοφωνικής εκπομπής

Στην ερώτηση τι έμαθαν τα νήπια μέσα από τη ραδιοφωνική εκπομπή, οι απαντήσεις τους ήταν διαφορετικές. Τα νήπια έμαθαν για τα ζώα, για το πως δεν πρέπει να εκδηλώνουμε άσχημη συμπεριφορά στους φίλους μας και για το πώς να μιλάνε στο ραδιόφωνο. Επίσης, τα νήπια έμαθαν να συνεργάζονται μεταξύ τους, να σέβονται τα υπόλοιπα νήπια και να εκφράζονται ελεύθερα. Παρόμοια αποτελέσματα είχε και η έρευνα των Τούλιου και Γενιτζέ, όπου οι μαθητές απέκτησαν δεξιότητες, όπως χρήση του Η/Υ και στάσεις σχετικά με τη συνεργασία για τη δημιουργία μιας άρτιας εκπομπής (Τούλιου και Γενιτζές, 2016).

Αγαπημένη στιγμή στη ραδιοφωνική εκπομπή

Αναφορικά με το τι τους άρεσε από τη ραδιοφωνική εκπομπή, τα νήπια απάντησαν ότι τους άρεσαν τα τραγούδια και οι συζητήσεις που έγιναν για τα ζώα και το σχολείο. Ωστόσο στην έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου, οι μαθητές απάντησαν πως τους άρεσε που εξοικειώθηκαν με τη χρήση του Η/Υ και κατανόησαν τα εργαλεία ΤΠΕ που χρησιμοποίησαν (Μπακόπουλου και Τούλιου, 2013).

Συνεργασία

Σχετικά με την ερώτηση πώς συνεργάστηκαν τα νήπια μεταξύ τους, όλα τα νήπια απάντησαν πως είχαν καλή συνεργασία. Εξίσου καλή συνεργασία υπήρξε και στην έρευνα του Γενιτζέ, όπου οι μαθητές συνεργάστηκαν πολύ καλά μεταξύ τους, αλλά και με τους δασκάλους τους, ώστε να ολοκληρώσουν τις ραδιοφωνικές εκπομπές (Γενιτζές, 2017). Ομοίως, η έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου ανέδειξε πως η ομαδική εργασία στα πλαίσια της δημιουργίας των ραδιοφωνικών εκπομπών αποτέλεσε ουσιαστικό παράγοντα στο έργο που είχαν να επιτελέσουν (Μπακόπουλος και Τούλιου, 2013).

Γνώσεις μέσα από το ραδιόφωνο

Αναφορικά με την ερώτηση τι θέλουν να μάθουν ή να κάνουν τα νήπια στο ραδιόφωνο, δόθηκαν διαφορετικές απαντήσεις. Πολλά από τα νήπια απάντησαν πως θέλουν να μάθουν να μιλούν στο ραδιόφωνο, να χορεύουν και να μάθουν να συνεργάζονται για να φτιάξουν κι άλλη εκπομπή. Θετικά ήταν και τα αποτελέσματα της έρευνας από τον Γενιτζέ, ο οποίος επεσήμανε πως μετά την ολοκλήρωση των εκπομπών, οι μαθητές έμαθαν να συνεργάζονται και να είναι πιο δραστήριοι (Γενιτζές, 2017). Εξίσου σημαντικά είναι και τα αποτελέσματα από την έρευνα των Τούλιου και Γενιτζέ, όπου οι μαθητές απάντησαν σε μεγάλα ποσοστά ότι κατέκτησαν τις βασικές γνώσεις είτε για τη ραδιοφωνική παραγωγή είτε για τη χρήση ραδιοφωνικού εξοπλισμού (Τούλιου και Γενιτζές, 2016). Τέλος, παρόμοια αποτελέσματα από την έρευνα των Τούλιου και Μπακόπουλου έδειξαν ότι οι περισσότεροι μαθητές που ασχολήθηκαν με την παραγωγή ραδιοφωνικών εκπομπών πιστεύουν ότι το ραδιόφωνο σχετίζεται τα μαθήματα από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών και τα βοήθησε, ώστε να χτίσουν νέα γνώση (Μπακόπουλος και Τούλιου, 2013), ενώ την ίδια στιγμή οι μαθητές δήλωσαν πως το ραδιόφωνο βοήθησε ώστε να βελτιωθούν οι αναγνωστικές τους ικανότητες (Μπακόπουλος και Τούλιου, 2013).

Ερωτηματολόγιο νηπίων

1^η Υπόθεση: Κίνητρα μάθησης και μαθητικό ραδιόφωνο

Στην ανάλυση των αποτελεσμάτων από τον δείκτη αξιοπιστίας του Cronbach Alpha, παρουσιάστηκε αναλυτικά ο πολύ θετικός βαθμός ικανοποίησης των νηπίων για το αποτέλεσμα της ραδιοφωνικής εκπομπής που δημιούργησαν με τα υπόλοιπα νήπια με συντελεστή 0.7881, για το πόσο ενδιαφέρον είχε για τα νήπια με συντελεστή 0.8017, για την εμπειρία που αποκόμισαν από το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο με συντελεστή 0.7981, για το αν το μαθητικό ραδιόφωνο παρείχε κίνητρα στα νήπια για να αναπτύξουν φιλικές σχέσεις με συντελεστή 0.7975 και αν ένιωσαν χαρούμενα κατά τη διάρκεια της εκπομπής με συντελεστή 0.8117 (Πίνακας 1). Παρόμοια αποτελέσματα προέκυψαν και στην έρευνα του Γενιτζέ, ο οποίος διερεύνησε τα εσωτερικά κίνητρα των μαθητών μέσα από το ερωτηματολόγιο της έρευνας του και δηλώθηκαν σε πολύ θετικό βαθμό από τους μαθητές (Γενιτζές, 2017).

Συνεπώς, αποδεικνύεται μέσα από τα αποτελέσματα και τις μετρήσεις του δείκτη του Cronbach Alpha ότι τα νήπια έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για το μαθητικό ραδιόφωνο, ένιωσαν πολύ χαρούμενα κατά τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής, απέκτησαν μια πολύ θετική εμπειρία για το μαθητικό ραδιόφωνο και το πιο σημαντικό είναι πως απέκτησαν κίνητρα για να αναπτύξουν και να βελτιώσουν της κοινωνικές τους σχέσεις.

Cronbach Alpha and Related Statistics				
Items	Cronbach Alpha	Std. Alpha	G6(smc)	Average R
All itmes	0.7984	0.8139	0.9772	0.1724
Ερ.Α	0.7881	0.8032	0.9679	0.1695
Ερ.Β	0.8017	0.8174	0.9677	0.1829
Ερ.Γ	0.7981	0.8141	0.966	0.1796
Ερ.Δ	0.7975	0.8148	0.9668	0.1804
Ερ.Ε	0.8117	0.8239	0.985	0.1896

Πίνακας 1. Συντελεστές του Cronbach Alpha για τα κίνητρα μάθησης και το μαθητικό ραδιόφωνο.

2^η Υπόθεση: Η χρήση του μαθητικού ραδιοφώνου και η συνεργασία μέσα από αυτό

Σε αυτή την ερευνητική υπόθεση τα αποτελέσματα από τον δείκτη αξιοπιστίας του Cronbach Alpha, αποδεικνύουν τον πολύ θετικό βαθμό ικανοποίησης των νηπίων για το αν μπόρεσαν να συνεργαστούν με τα υπόλοιπα παιδιά με συντελεστή 0.7809, για το αν τους άρεσε που άκουσαν τον εαυτό τους με συντελεστή 0.7888, για τη διερεύνηση μιας ενδεχόμενης συνεργασίας με τα υπόλοιπα παιδιά από άλλες τάξεις με συντελεστή 0.7756, για το αν επιθυμούν μια συνεργασία μεταξύ άλλων νηπιαγωγείων με συντελεστή 0.7885 και αν επιδιώκουν μια συνεργασία με την Α' δημοτικού με συντελεστή 0.7854. Επίσης, ο θετικός βαθμός ικανοποίησης των νηπίων εκφράστηκε μέσα από τις απαντήσεις τους σε θέματα που αφορούν τη συμπεριφορά των νηπίων και αν έμαθαν να συμπεριφέρονται ευγενικά προς τα υπόλοιπα νήπια με συντελεστή 0.7825, αν έμαθαν νέα πράγματα από τους φίλους τους με συντελεστή 0.7854, αν μπορούσαν να εκφραστούν ελεύθερα με συντελεστή 0.7984, αν ήθελαν να παρακολουθήσουν τα υπόλοιπα νήπια με τιμή 0.7756 και αν είχαν καλή συνεργασία μεταξύ τους με τιμή 0.7885 (Πίνακας 2). Παράλληλα, ίδια αποτελέσματα προέκυψαν και στην έρευνα του Γενιτζέ, η οποία έδειξε πως οι

μαθητές άλλαξαν στάση μετά την ολοκλήρωση της εκπομπής και έγιναν πιο ενεργοί και είχαν μια πολύ καλή συνεργασία μεταξύ τους (Γενιτζές, 2017).

Από τα παραπάνω, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι τα νήπια μέσα από το μαθητικό ραδιόφωνο έμαθαν να συνεργάζονται με τα υπόλοιπα νήπια, να συμπεριφέρονται ευγενικά στους φίλους τους και εκφράζουν ελεύθερα την άποψη τους.

Cronbach Alpha and Related Statistics				
Items	Cronbach Alpha	Std. Alpha	G6(smc)	Average R
Er.Z	0.7809	0.7978	0.9764	0.1648
Er.H	0.7888	0.8039	0.9749	0.1701
Er.Θ	0.7756	0.7978	0.9742	0.1648
Er.I	0.7885	0.8034	0.9679	0.1696
Er.K	0.7854	0.7965	0.9741	0.1636
Er.Λ	0.7825	0.8007	0.969	0.1673
Er.M	0.7854	0.7965	0.9741	0.1636
Er.N	0.7984	0.8139	0.9786	0.1794
Er.Ξ	0.7756	0.7978	0.9742	0.1648
Er.O	0.7885	0.8034	0.9679	0.1696

Πίνακας 2. Συντελεστές του Cronbach Alpha για τη χρήση του μαθητικού ραδιοφώνου και η συνεργασία μέσα από αυτό

3^η Υπόθεση: Αποτίμηση χρήσης μαθητικού ραδιοφώνου

Κατά την 3^η υπόθεση, τα αποτελέσματα από τον δείκτη αξιοπιστίας του Cronbach Alpha, δηλώνουν τον πολύ θετικό βαθμό ικανοποίησης των νηπίων σχετικά με τη συνολική εμπειρία τους από το μαθητικό ραδιόφωνο με τιμές 0.7975, τον βαθμό συνεργασίας με τη νηπιαγωγό τους με συντελεστή 0.8017, τον βαθμό συνεργασίας με τα υπόλοιπα νήπια με συντελεστή 0.7881, τον βαθμό ευκολίας για την διοργάνωση μιας ραδιοφωνικής εκπομπής με τιμή 0.7981, την αίσθηση των νηπίων μέσα από την διεξαγωγή της εκπομπής με συντελεστή 0.7756 και το ενδεχόμενο μιας άλλης νέας ραδιοφωνικής εκπομπής με τιμή 0.7854 (Πίνακας 3). Συγκριτικά με τα αποτελέσματα της έρευνας του Γενιτζέ, αυτά έδειξαν πως οι μαθητές απέκτησαν μια πάρα πολύ

θετική εμπειρία από το μαθητικό ραδιόφωνο, συνεργάστηκαν πολύ καλά με τους υπόλοιπους μαθητές και τους δασκάλους τους και απέκτησαν γνώσεις μέσα από τις ραδιοφωνικές εκπομπές τους (Γενιτζές, 2017).

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι τα νήπια απέκτησαν μια πολύ καλή εμπειρία από το μαθητικό ραδιόφωνο, έμαθαν να συνεργάζονται με τα υπόλοιπα νήπια και τη νηπιαγωγό τους, απέκτησαν νέες γνώσεις μέσα από την ενασχόληση τους με τις ραδιοφωνικές εκπομπές και εκδήλωσαν την επιθυμία τους να ξαναδιοργανώσουν κι άλλες εκπομπές με διαφορετική θεματολογία.

Cronbach Alpha and Related Statistics				
Items	Cronbach Alpha	Std. Alpha	G6(smc)	Average R
Ερ.Π	0.7975	0.8148	0.9668	0.1804
Ερ.Ρ	0.8017	0.8174	0.9677	0.1829
Ερ.Σ	0.7881	0.8032	0.9679	0.1695
Ερ.Τ	0.7981	0.8141	0.966	0.1796
Ερ.Υ	0.7756	0.7978	0.9742	0.1648
Ερ.Φ	0.7854	0.7965	0.9741	0.1636

Πίνακας 3. Συντελεστές του Cronbach Alpha για την αποτίμηση της χρήσης του μαθητικού ραδιοφώνου

Κεφάλαιο 7^ο : Συμπεράσματα και προτάσεις για μελλοντική έρευνα

7.1. Συμπεράσματα

Ως συνολική εικόνα τόσο τα νήπια όσο και οι εκπαιδευτικοί που ασχολήθηκαν με το ραδιόφωνο στο νηπιαγωγείο δηλώνουν αρκετά ικανοποιημένοι. Το χαμόγελο, η έκπληξη και η γλυκιά ικανοποίηση των παιδιών στο άκουσμα της εκπομπής τους μέσα από το Μαθητικό ραδιόφωνο δείχνει μόνο κέρδος σε συμμετοχή, σε δεξιότητες αλλά και στάσεις στην πορεία των νηπίων να δημιουργήσουν μια εκπομπή. Η ολοκληρωτική θέληση των νηπίων να ξανακάνουν μια ραδιοφωνική εκπομπή είναι το απόσταγμα αυτής της έρευνας.

Παρακάτω συνοψίζονται τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η υπό διαπραγμάτευση έρευνα:

- Οι νηπιαγωγοί δήλωσαν την πολύ θετική εμπειρία τους για το μαθητικό ραδιόφωνο European School Radio. Πιο αναλυτικά, η πλατφόρμα ήταν λειτουργική για τις νηπιαγωγούς και αυτό τις βοήθησε να στήσουν την εκπομπή τους μέσα σε λίγες μέρες. Ωστόσο, για εκείνες ήταν μια πρωτόγνωρη εμπειρία, καθώς δεν είχαν ξανασχοληθεί με αυτό στο παρελθόν και από τη πρώτη στιγμή κέντρισε το ενδιαφέρον των νηπίων. Παρόμοια αποτελέσματα έδειξε και η έρευνα των Τούλιου και Γενιτζέ (2016), η οποία ανέδειξε την ίδια ικανοποίηση των εκπαιδευτικών, δηλώνοντας πως είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και προτείνουν τη συμμετοχή και άλλων σχολείων στο μαθητικό ραδιόφωνο.
- Οι νηπιαγωγοί για τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής τους χρησιμοποίησαν το κινητό τους τηλέφωνο και τον υπολογιστή τους για την επεξεργασία του ήχου και ένα αυτοσχέδιο μικρόφωνο. Αντίθετα, στην έρευνα των Τούλιου και Γενιτζέ (2016), οι μαθητές του δημοτικού σχολείου είχαν την ευκαιρία να διεξάγουν την εκπομπή τους στο ραδιοφωνικό στούντιο και είχαν διαθέσιμο τον εξοπλισμό που θα αξιοποιούσαν.
- Οι νηπιαγωγοί στις δραστηριότητες που διεξήχθησαν κατά τη διοργάνωση της ραδιοφωνικής εκπομπής συζήτησαν με τα νήπια για το ραδιόφωνο, τις δυνατότητες τους και σε τι βαθμό επηρεάζει τον άνθρωπο και στη συνέχεια σχεδίασαν όλα μαζί το λογότυπο της εκπομπής και τα τραγούδια που θα ακουστούν. Ίδια αποτελέσματα είχε και η έρευνα των Τούλιου και Γενιτζέ (2016), όπου οι μαθητές της δημοτικής εκπαίδευσης σχεδίασαν το λογότυπο της εκπομπής τους,

κατάφεραν να συντάξουν το περιεχόμενο του διαφημιστικού μηνύματος της εκπομπής τους και τους διαλόγους μαζί με τα κείμενα προς εκφώνηση υπό την επίβλεψη και την καθοδήγηση επαγγελματία δημοσιογράφου.

- Όλα τα νήπια συνεργάστηκαν πολύ καλά τόσο μεταξύ τους, όσο και με τις νηπιαγωγούς. Εξίσου καλή ήταν και η συνεργασία των μαθητών στην έρευνα του Γενιτζέ, όπου οι μαθητές συνεργάστηκαν πολύ καλά, τόσο μεταξύ τους όσο και με τους εκπαιδευτικούς κατά τη διεξαγωγή της εκπομπής (Γενιτζές, 2017).

- Οι νηπιαγωγοί παρατήρησαν μια αλλαγή συμπεριφοράς πριν και μετά την ολοκλήρωση των ραδιοφωνικών εκπομπών. Πιο συγκεκριμένα, τα νήπια ανέπτυξαν μια στενή σχέση και συνεργασία μεταξύ τους, καθώς εντόπισαν κοινά στοιχεία ως προς τις προτιμήσεις τους στα ζώα και αυτό συνεχίστηκε στις υπόλοιπες ελεύθερες δραστηριότητες και στα διαλλείματα. Παράλληλα, ίδια αποτελέσματα προέκυψαν και στην έρευνα του Γενιτζέ, η οποία έδειξε πως οι μαθητές άλλαξαν στάση μετά την ολοκλήρωση της εκπομπής και έγιναν πιο ενεργοί και είχαν μια πολύ καλή συνεργασία μεταξύ τους (Γενιτζές, 2017).

- Οι νηπιαγωγοί θα ξαναέκαναν τη ραδιοφωνική εκπομπή, όμως σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, όπως τον Φεβρουάριο ή τον Δεκέμβριο, όπου τα νήπια θα έχουν γνωρισθεί καλύτερα μεταξύ τους και θα έχουν αποκτήσει μια οικειότητα. Αντίθετα, οι μαθητές στην έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου θα διοργάνωναν άλλη εκπομπή, με αρκετές αλλαγές. Αλλαγές ως προς την εξωστρέφεια του σχολείου και τη συνεργασία με άλλα σχολεία, περισσότερη ελευθερία στη θεματολογία της εκπομπής και καλύτερη υλοκοτεχνική υποδομή (Μπακόπουλου και Τούλιου, 2013).

- Οι νηπιαγωγοί, επίσης, εντόπισαν αρκετά θετικά στοιχεία του European School Radio. Πιο αναλυτικά, τα νήπια μέσω του μαθητικού ραδιοφώνου ενίσχυσαν την αυτοπεποίθηση τους και τον τρόπο εμπλοκής τους, καθώς έγιναν πιο ενεργά και ανέπτυξαν την υπομονή και τη συνεργασία μεταξύ τους. Παρόμοια αποτελέσματα προέκυψαν και στην έρευνα του Γενιτζέ, ο οποίος διερεύνησε τα εσωτερικά κίνητρα των μαθητών, όπως η αυτοπεποίθηση και η αυτοεκτίμηση, μέσα από το ερωτηματολόγιο της έρευνας του και δηλώθηκαν σε πολύ θετικό βαθμό από τους μαθητές (Γενιτζές, 2017).

- Οι νηπιαγωγοί, δεν εντόπισαν κανένα μειονέκτημα για το μαθητικό ραδιόφωνο. Παράλληλα, στην έρευνα του Γενιτζέ, δεν εντοπίστηκε κανένα μειονέκτημα (Γενιτζές, 2017).

- Οι νηπιαγωγοί εξέφρασαν την επιθυμία τους να πραγματοποιούνται πιο συχνά ραδιοφωνικές εκπομπές με τα νήπια όταν υπάρχει παγκόσμια ημέρα κατά την οποία θα υπάρχουν δραστηριότητες στο νηπιαγωγείο τους. Αντίθετα, στην έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου, οι μαθητές δήλωσαν πως το ραδιόφωνο σχετίζεται με τα μαθήματα από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών και τα βοήθησε, ώστε να χτίσουν νέα γνώση (Μπακόπουλου και Τούλιου, 2013).

- Οι νηπιαγωγοί αντιμετώπισαν δυσκολίες με τους γονείς που δεν επέτρεπαν τη συμμετοχή των νηπίων στην ραδιοφωνική εκπομπή. Επίσης, δυσκολίες προέκυψαν και κατά τη διάρκεια των εκπομπών, καθώς αρκετά νήπια προκαλούσαν εντάσεις με αποτέλεσμα τα νήπια να μην μπορούν να συγκεντρωθούν στις απαντήσεις που θα έδιναν. Στον αντίποδα, στην έρευνα του Γενιτζέ, οι εκπαιδευτικοί είχαν εμπειρία από το μαθητικό ραδιόφωνο και δεν αντιμετώπισαν κάποια δυσκολία (Γενιτζές, 2017).

- Οι νηπιαγωγοί επιχείρησαν να αντιμετωπίσουν αυτές τις δυσκολίες με διαφορετικούς τρόπους. Ειδικότερα, η μία νηπιαγωγός προσπάθησε να πει στα νήπια πως αν θέλουν θα ηχογραφήσει τις φωνές τους μαζί με τα άλλα παιδιά και θα επιχειρήσει να αποδείξει στους γονείς πως η συμμετοχή τους είναι ασφαλής. Μια άλλη λύση που επιλέχθηκε είναι η συζήτηση και οι συνεχείς προτροπές να ακούν τι θα πουν τα υπόλοιπα νήπια. Τέλος, η τρίτη λύση που εφάρμοσε η τρίτη νηπιαγωγός ήταν να μιλήσουν για τα συναισθήματα και πως όλα είναι αποδεκτά και υποσχέθηκε στα παιδιά ότι θα ξανακάνουν την επόμενη φορά μια άλλη εκπομπή.

- Σχετικά με τη συνεισφορά του European School radio ως προς τη μάθηση των νηπίων, οι νηπιαγωγοί είχαν διαφορετικές απαντήσεις. Πιο συγκεκριμένα, η μία νηπιαγωγός ανέφερε πως το European School radio ενισχύει τις ομάδες των νηπίων, κάνοντας πιο ομαλή την διαδικασία της μάθησης. Η δεύτερη νηπιαγωγός ανέφερε πως το European School radio ενισχύει την αυτοπεποίθηση των νηπίων. Τέλος, η τρίτη νηπιαγωγός ανέφερε πως το ενδιαφέρον των νηπίων για κάτι που τους αρέσει ενισχύει ακόμα περισσότερο τη διαδικασία της μάθησης. Τα αποτελέσματα στην έρευνα του Γενιτζέ απέδειξαν ότι μέσα από το μαθητικό ραδιόφωνο οι μαθητές ενίσχυσαν την αυτοπεποίθηση τους, ανέπτυξαν τις διαπροσωπικές τους σχέσεις, το ενδιαφέρον τους για το ραδιόφωνο και τη συνεργασία με τα υπόλοιπα παιδιά (Γενιτζές, 2017).

- Σε ό,τι αφορά τη συνεισφορά του European School radio ως προς τη συνεργασία των νηπίων, οι νηπιαγωγοί ανέφεραν ότι το European School radio

συμβάλλει στην αλληλεπίδραση, στο σεβασμό και στη συνεργασία των νηπίων μεταξύ τους. Συγκριτικά με τα αποτελέσματα της έρευνας του Γενιτζέ, αυτά έδειξαν πως οι μαθητές απέκτησαν μια πάρα πολύ θετική εμπειρία από το μαθητικό ραδιόφωνο, συνεργάστηκαν πολύ καλά με τους υπόλοιπους μαθητές και τους δασκάλους τους και απέκτησαν γνώσεις μέσα από τις ραδιοφωνικές εκπομπές τους (Γενιτζές, 2017).

- Αναφορικά με την αποτελεσματική λειτουργία του European School radio από τους/τις νηπιαγωγούς, οι νηπιαγωγοί δήλωσαν πως η πλατφόρμα θα μπορούσε να είχε διαφορετική θεματολογία, η συνεργασία μεταξύ των νηπιαγωγείων από άλλες περιοχές θα λειτουργούσε πιο αποτελεσματικά, ενώ μια πιο απλοποιημένη μορφή της πλατφόρμας θα ήταν πιο εύχρηστη για τα νήπια.

- Σε σχέση με την αποτελεσματική λειτουργία του European School radio από τα νήπια, οι νηπιαγωγοί ανέφεραν πως τα νήπια θα μπορούσαν να διεξάγουν περισσότερες ραδιοφωνικές εκπομπές από μια με διαφορετική θεματολογία κάθε φορά και θα μπορούσαν να το διαφημίσουν στους φίλους τους. Παρόμοιες απαντήσεις δόθηκαν από τα τους μαθητές στην έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου, όπου οι μαθητές επιθυμούσαν να συμμετέχουν περισσότεροι μαθητές στο πρόγραμμα και η μετάδοση των εκπομπών να είναι πιο συχνή και να ανταλλάσσουν απόψεις μεταξύ τους (Μπακόπουλου και Τούλιου, 2013).

- Τα νήπια δήλωσαν πολύ ικανοποιημένα από την εμπειρία τους στο μαθητικό ραδιόφωνο European School Radio και θα ξαναέκαναν ραδιοφωνική εκπομπή με άλλη θεματολογία και θα συζητούσαν για έναν παιδικό ήρωα, για τους κανόνες του σχολείου τους και για το πόσο όμορφα περνούν. Αντίθετα, οι μαθητές στην έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου θα διοργάνωναν άλλη εκπομπή, με αρκετές αλλαγές ως προς την εξωστρέφεια του σχολείου και συνεργασία με άλλα σχολεία, περισσότερη ελευθερία στη θεματολογία της εκπομπής και καλύτερη υλοκοτεχνική υποδομή (Μπακόπουλου και Τούλιου, 2013).

- Τα νήπια δεν αντιμετώπισαν δυσκολίες κατά τη διεξαγωγή των ραδιοφωνικών εκπομπών. Στον αντίποδα, η έρευνα των Μπακόπουλου και Τούλιου απέδειξε πως οι μαθητές δυσκολεύτηκαν λίγο, καθώς η τεχνική επεξεργασία του ήχου απαιτούσε γνώσεις ΤΠΕ, τις οποίες οι μαθητές του δημοτικού δεν είχαν αφομοιώσει ακόμα (Μπακόπουλος και Τούλιου, 2013).

- Τα νήπια μέσα από το μαθητικό ραδιόφωνο έμαθαν να σέβονται τα υπόλοιπα νήπια, να συνεργάζονται αρμονικά και να μιλούν στο ραδιόφωνο.

Παρόμοια αποτελέσματα είχε και η έρευνα των Τούλιου και Γενιτζέ , όπου οι μαθητές απέκτησαν δεξιότητες, όπως χρήση του Η/Υ και στάσεις σχετικά με τη συνεργασία για τη δημιουργία μιας άρτιας εκπομπής (Τούλιου και Γενιτζές, 2016).

- Αναφορικά με τα κίνητρα μάθησης και το μαθητικό ραδιόφωνο, τα νήπια έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για το μαθητικό ραδιόφωνο, ένιωσαν πολύ χαρούμενα κατά τη διεξαγωγή της ραδιοφωνικής εκπομπής και απέκτησαν κίνητρα για να αναπτύξουν και να βελτιώσουν της κοινωνικές τους σχέσεις. Παρόμοια αποτελέσματα προέκυψαν και στην έρευνα του Γενιτζέ, ο οποίος διερεύνησε τα εσωτερικά κίνητρα των μαθητών μέσα από το ερωτηματολόγιο της έρευνας του και δηλώθηκαν σε πολύ θετικό βαθμό από τους μαθητές (Γενιτζές, 2017).

- Σχετικά με τη χρήση του μαθητικού ραδιοφώνου και τη συνεργασία μέσα από αυτό, τα νήπια έμαθαν να συνεργάζονται με τα υπόλοιπα παιδιά, να συμπεριφέρονται ευγενικά στους φίλους τους και εκφράζουν ελεύθερα την άποψη τους. Παράλληλα, ίδια αποτελέσματα προέκυψαν και στην έρευνα του Γενιτζέ, η οποία έδειξε πως οι μαθητές άλλαξαν στάση μετά την ολοκλήρωση της εκπομπής, έγιναν πιο ενεργοί και είχαν μια πολύ καλή συνεργασία μεταξύ τους (Γενιτζές, 2017).

- Τα νήπια απέκτησαν μια πολύ καλή εμπειρία από το μαθητικό ραδιόφωνο, έμαθαν να συνεργάζονται με τα υπόλοιπα νήπια και τη νηπιαγωγό τους, απέκτησαν νέες γνώσεις μέσα από την ενασχόληση τους με τις ραδιοφωνικές εκπομπές και εκδήλωσαν την επιθυμία τους να ξαναδιοργανώσουν κι άλλες εκπομπές με διαφορετική θεματολογία. Συγκριτικά με τα αποτελέσματα της έρευνας του Γενιτζέ, αυτά έδειξαν πως οι μαθητές απέκτησαν μια πάρα πολύ θετική εμπειρία από το μαθητικό ραδιόφωνο, συνεργάστηκαν πολύ καλά με τους υπόλοιπους μαθητές και τους δασκάλους τους και απέκτησαν γνώσεις μέσα από τις ραδιοφωνικές εκπομπές τους (Γενιτζές, 2017).

7.2.Περιορισμοί έρευνας

Η εκάστοτε έρευνα ενδέχεται να συναντήσει κάποιους περιορισμούς ή και κάποιες βασικές αδυναμίες που να σχετίζονται είτε με τη μεθοδολογία, είτε με τον τόπο ή χρόνο διεξαγωγής της. Ένας σημαντικός περιορισμός στην παρούσα έρευνα είναι αρχικά η έλλειψη επαρκών μελετών για το μαθητικό ραδιόφωνο στο νηπιαγωγείο. Στη βιβλιογραφία υπήρξαν πολλές έρευνες που αφορούσαν το μαθητικό ραδιόφωνο και τους/τις εκπαιδευτικούς ή παιδιά μεγαλύτερων βαθμίδων, όχι όμως νηπιαγωγείων.

Μια βασική αδυναμία επίσης υπήρξε η χρονική περίοδος που πραγματοποιήθηκαν οι ραδιοφωνικές εκπομπές. Η περίοδος του Οκτωβρίου στα νηπιαγωγεία θεωρείται ακόμα περίοδος προσαρμογής των νηπίων με αποτέλεσμα οι μικροί μαθητές να μη έχουν ακόμη μυηθεί σε ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες. Έτσι δεν μπόρεσαν να δημιουργηθούν οι εκπομπές με χωρισμό των νηπίων σε 5 ομάδες των 4-5 παιδιών η καθεμία (κάτι που πρότεινε το μαθητικό ραδιόφωνο στην πλατφόρμα του) μιας και τα νήπια δεν είχαν καταφέρει ακόμα να δουλεύουν σε ομάδες των 4-5 παιδιών. Για το λόγο αυτό όλα τα μέλη του κάθε τμήματος δούλεψαν ως μια μεγάλη ομάδα για τη δημιουργία των εκπομπών, μια όμως ομάδα δημοκρατική που συναποφάσιζε για το κάθε τι που αφορούσε στην εκπομπή της.

Επίσης η χρονική περίοδος που δημιουργήθηκαν οι εκπομπές ήταν ουσιαστικά στα μέσα του πρώτου τριμήνου της σχολικής χρονιάς με αποτέλεσμα τα παιδιά να μην έχουν ακόμα δουλέψει αρκετά θέματα για τα οποία να θελήσουν να μιλήσουν και να εκφραστούν στο μαθητικό ραδιόφωνο. Οπότε οι εμπειρίες των παιδιών και τα ακούσματά τους μέσα στο νηπιαγωγείο την περίοδο εκείνη ήταν αρκετά περιορισμένα, μιας και ως τις αρχές Οκτωβρίου τα παιδιά ήταν σε περίοδο γνωριμίας και προσαρμογής στο σχολικό περιβάλλον.

Τέλος η άρνηση κάποιων γονιών-κηδεμόνων να συμμετέχουν τα παιδιά τους στις εκπομπές αποτέλεσε έναν ανασταλτικό παράγοντα για την παρούσα έρευνα, επηρεάζοντας με αυτό τον τρόπο το δείγμα της. Πιο συγκεκριμένα, από τα 77 νήπια που προβλεπόταν να συμμετάσχουν στην έρευνα, μόλις τα 55 συμμετείχαν ενεργά στην διεξαγωγή των εκπομπών.

7.3. Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Κύριο μέλημα της παρούσας έρευνα αποτέλεσε η διερεύνηση των απόψεων των νηπιαγωγών και των νηπίων για το μαθητικό ραδιόφωνο European School radio, η οποία εξήγαγε αρκετά ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Πιο συγκεκριμένα, το μαθητικό ραδιόφωνο φάνηκε πως μπορεί να αγκαλιάσει το χώρο του νηπιαγωγείου, δίνοντας βήμα στα νήπια να συνεργαστούν και να παράγουν τη δική τους ραδιοφωνική εκπομπή, μια εκπομπή κομμένη και ραμμένη στις εμπειρίες και στα ακούσματά τους, στις ανάγκες και στις ιδέες τους.

Ωστόσο, υπάρχουν άλλες πτυχές που θα μπορούσαν να ερευνηθούν μελλοντικά. Πιο αναλυτικά, προτείνεται, η επανάληψη της έρευνας με μεγαλύτερη εμβέλεια και μεγαλύτερο αριθμό δείγματος σε συνδυασμό με ποσοτικές αναλύσεις, ώστε να ληφθούν υπόψη τα εξαγόμενα συμπεράσματα της παρούσας μελέτης, να διασταυρωθούν με τα νέα αποτελέσματα και να προκύψουν νέα συμπεράσματα. Τέλος, εξίσου ενδιαφέρουσα θα ήταν και η διερεύνηση των απόψεων των γονέων για το μαθητικό ραδιόφωνο. Αυτή η πτυχή θα προσέφερε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τη παρούσα έρευνα, καθώς θα μπορούσε να αναδειχθεί και ο τρόπος συμμετοχής τους και οι απόψεις τους για το αποτέλεσμα.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Ανδρεαδάκης, Ν. (2007) *Παράδοση: εισαγωγή στη ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία, ερωτηματολόγιο, συνέντευξη*. Κρήτη : Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Γενιτζές, Α.(2017). *Ραδιόφωνο και Εκπαίδευση: Απόψεις των εκπαιδευτικών για την συμβολή του European School Radio στην εκπαιδευτική διαδικασία*, Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Θεσσαλονίκη. Ανακτήθηκε από: <https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/21270>

Γενιτζές, Α., & Τούλιου, Ε. (2016α). Η εξέλιξη του εκπαιδευτικού ρόλου του ραδιοφώνου. Στο Ι., Σαλονικίδης (Επιμ.), *Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας Και των Επικοινωνιών στη Διδακτική Πράξη, Πρακτικά του 4ου Πανελλήνιου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Κεντρικής Μακεδονίας*, σελ. 219-230. Θεσσαλονίκη: Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στις Φυσικές Επιστήμες.

Γενιτζές, Α., & Τούλιου, Ε. (2016β). Παρουσίαση πιλοτικού προγράμματος «Κάνω ραδιόφωνο στο European School Radio. Στο Δ. Κολοκοτρώνης, Δ. Λιόβας, Β. Στεφανίδης, Κ. Σταθόπουλος, Α. Κοντογεωργίου, Η. Λιάκος, Ζ. Καρασίμος (Επιμ.), *2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο, με Διεθνή Συμμετοχή, για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας*, Πρακτικά Εργασιών 2^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου, με Διεθνή Συμμετοχή, για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας, Λάρισα, σελ. 480-482.

Γιαΐτσης, Π. & Μπαρμπούτης, Χ. (2001). Τα πρώτα ραδιοφωνικά βήματα. Στο Χ. Μπαρμπούτης και Μ. Κλώντζας, (Επιμ.). *Το φράγμα του ήχου: Η δυναμική του ραδιοφώνου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 57-75.

Γκλιάου, Ν.(2002). Η μέθοδος project. Η σπουδαιότητα της μεθόδου. Τι είναι τελικά project. *Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*, 25, 14-19.

Κολοβελώνη, Γ. (2020). Καινοτόμο Πολιτιστικό Πρόγραμμα: Το θέατρο στο ραδιόφωνο. *Νέος Παιδαγωγός*, 17: 685-692.

Μπακόπουλος, Ν., Τούλιου, Ε. (2013). Έρευνα- Δράση Διαδικτυακό Ραδιόφωνο, εναλλακτικό περιβάλλον μάθησης, *Ανακοίνωση στην 2^η ημερίδα καθηγητών πληροφορικής Αιτ/νίας με θέμα «Η πληροφορική στο σχολείο: Δημιουργία, καινοτομία, καλές πρακτικές-προκλήσεις και προοπτικές»*, 2013, Μεσολόγγι.

Νικολάου Κ., Ποδάρα Α., Καρυπίδου Χ., (2020). Οπτικοακουστικά μέσα επικοινωνίας στην εκπαίδευση και Γενιά Ζ: Η εφαρμογή της θεωρίας των οπτικοακουστικών μέσων στην εκπαίδευση με έμφαση στο ραδιόφωνο, στα Πρακτικά του 6^{ου} Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου «Επικοινωνία, πληροφόρηση, ενημέρωση και εκπαίδευση στην ύστερη νεωτερικότητα», Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Ηράκλειο.

Παπαναστασίου, Κ., & Παπαναστασίου, Ε. (2005). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Λευκωσία: Kailas Printers & Lithographers

Πασχαλίδου, Α. (2018). Η Τέχνη της Επικοινωνίας στο Μαθητικό Ραδιόφωνο υπό το πρίσμα της Εκπαίδευσης στην Επικοινωνία και στα Μέσα: Από την ιδέα, στην πράξη σε μια τάξη μικρών παιδιών, στα Πρακτικά του 5ου Πανελλήνιου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Κεντρικής Μακεδονίας "Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στη Διδακτική Πράξη" Ειδική θεματική ενότητα "Τεχνολογίες, Τέχνες & Πολιτισμός στην Εκπαίδευση", Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στις Φυσικές Επιστήμες «Μιχάλης Δερτούζος», Τόμος Β, Θεσσαλονίκη.

Πλειός, Γ. (2005). Η κοινωνική έλευση του ραδιοφώνου: Συρρίκνωση της ανοιχτής κοινωνίας και πολιτιστικός εθνικισμός. *Ζητήματα Επικοινωνίας* (2): 66-82.

Σιμιτζίδου, Κ.& Σιμούλη, Χ. (2020). *Σχεδιασμός, Οργάνωση και υλοποίηση του Διαδικτυακού ραδιοφωνικού σταθμού*. Πτυχιακή Εργασία. Αριστοτέλειο

<http://ikee.lib.auth.gr/record/319285/files/GRI-2020-27359.pdf>

Τούλιου, Ε. (2017). *Εκπαίδευση και Διαδικτυακό Ραδιόφωνο: Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Περιβάλλοντος Ηλεκτρονικής Μάθησης για τη διαδικτυακή ραδιοφωνική παραγωγή*, Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Τσιώλης, Γ. (2011). Η σχέση ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες: από την πολεμική των «παραδειγμάτων» στις συνθετικές προσεγγίσεις, Στο Μ. Δαφέρμος, Μ.Σαματάς, Μ.Κουκουριτάκης, Σ.Χιωτάκης (επιμ.) Οι κοινωνικές επιστήμες στον 21ο αιώνα: Επίμαχα θέματα και προκλήσεις. Εκδόσεις Πεδίο.

Χαιρετάκης, Μ. (2014). *Η ραδιοφωνία στην Ελλάδα, 1930-1950*. Αθήνα: Έκδοση του ραδιοφωνικού σταθμού 105,5 FM Στο Κόκκινο.

Χρυσοχοΐδης, Ι. (2014). *Πολυμεσικές εφαρμογές στην ραδιο-τηλεόραση*. Πτυχιακή εργασία. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ανακτήθηκε από: <http://ikee.lib.auth.gr/record/135505>

Ξενόγλωσση

Academy for Educational Development (1979). Paraguay using radio for formal education in rural areas. *Academy News*, 2 (2), 4. Washington, D.C.: Clearinghouse on Development Communication.

Akpan, U. Udeze, S. & Asogwa, J. (2014). Dysfunctional Trends in Nigeria's Broadcast Content and slide towards Educational Paucity of the Nigerian child, *New media and mass communication*, 30: 1–7.

Anele, M. C., Onyebuchi, C. A., & Obayi, P. M. (2019). Influence of educational broadcast programmes on the learning quotient of students of Imo State University

and Alvan Ikoku College of Education, Owerri, Nigeria. *Novena Journal of Communication*, 10, 105–114.

Arulchelvan S. and Viswanathan D. (2008), Radio, Television and the Internet Providing the Right to Education in India, *Asian Journal of Distance Education*, 6 (1), 39-52.

Asthana, S. (2006). *Innovative practices of youth participation in media: A research study on twelve initiatives from around the developing and underdeveloped regions of the world*, Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Berman, S. D. (2008). The Return of Educational Radio?. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 9 (2), 1-8.

Bianchi, W. (2002). The Wisconsin School of the Air: Success story with implications. *Educational Technology & Society*, 5 (1), 141–147.

Brites, M. J. Ana, J., Sílvia C. S. (2015). RadioActive. A European online radio project. In *Agents and voices: A Panorama of Media Education in Brazil, Portugal and Spain*, edited by Ilana Eleá, 177-182. University of Gothenburg, Sweden: Nordicom Sverige.

Brooks, J.G., & Brooks, M.G. (1999). *In search of understanding: The case for constructivist classrooms*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Byram, M., & Kidd, R. (1983). A hands-on-approach to popularizing radio learning group campaigns. *Convergence*, 164, 14-22.

Byram, M., Kaute, C., & Matenge, K. (1980). Botswana takes participatory approach to mass media education campaign. *Development Communication Report*, No. 32.

Buck, G. (2006). The first wave: the beginnings of radio in Canadian distance education, *Int. J. E-Learning Dist. Educ. Revue internationale du e-learning et la formation à distance*, 21 (1), 76-88.

Buckingham, D. (2009). Children and Television. In J. Qvortrup, W. A. Corsaro, & M.-S. Honig (Eds.), *The Palgrave Handbook of Childhood Studies*, 347–359, Palgrave Macmillan UK.

Coccoli, M. (2014). The use of Web-Radio in mobile learning. *Journal of E-Learning and Knowledge Society*, 10, 147–157.

Cohen, L., Manion, L. and Morrison, K. (2000) *Research Methods in Education*. 5th Edition, Routledge Falmer, London.

Cooke, T., & Romweber, G. (1977). *Radio nutrition education - Using the advertising techniques to reach rural families: Philippines and Nicaragua*. Washington, D.C.: Manoff International

Creswell, J.(2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ίων.

Crook, D. (2007). School Broadcasting in the United Kingdom: An Exploratory History. *Journal of Educational Administration and History*, 39 (3), 217–226.

Couch, L. W. (1997) *Digital and Analog Communication Systems*, Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

Faulder, D. (1984). Learning on air. *Media in Education and Development*, 7(1), 36-39.

Fowler, B. (1987). Aussat and all that! Reaching the Australian outback. *Australasian Journal of Educational Technology*, 3 (2), 119-128.

Foxall, A. (1972). Radiovision: A Survey and Discussion, *Programmed Learning and Educational Technology*, 9 (6), 300-312.

Galda, K. (1984). Learning maths by radio. *Media in Education and Development*, 17 (1), 40-42.

Geller, V. (2007). *Creating powerful radio: getting, keeping and growing audiences*. Burlington: Focal Press.

Ginsburg, M.B., & Arias-Goding, B. (1984). Non formal education and social reproduction/transformation: educational radio in Mexico. *Comparative Education Review*, 28 (1), 116- 127.

Griffen-Foley, B. (2019). Let's Join in: Children and ABC Radio. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, 40 (1), 185-209.

Gueri, M., Jutsun, P., & White, A. (1978). Evaluation of a breastfeeding campaign in Trinidad. *Bulletin of the Pan American Health Organization*, 12 (2).

Guiton, P. (1984). Use of an FM Radio Subcarrier for University Distance Education, *Programmed Learning & Educational Technology*, 21 (4), 310-313.

Güney, S., Rizvanoglu, K., & Öztürk, Ö. (2013). Web radio by children - An explorative study on an international children's radio network. *İletişim* 18, 61-79.

Guttman, C. (2003). *Education in and for the information society*, Paris: UNESCO Digital Library.

Hadl, G. (2007), Community media? Alternative media? Unpacking approaches to media by, for and of the people, *Papers in International and Global Communication* 2/07, Leeds: Centre for International Communications Research, Institute of Communication Studies, University of Leeds, <http://ics.leeds.ac.uk/papers/cicr/exhibits/48/Hadl.pdf>

Haworth, M., & Hopkins, S. (2009). On the air: Educational radio, its history and effect on literacy and educational technology, *ETEC540: Text Technologies RSS*.

Ho, J., & Thukral, H. (2009). Tuned in to student success: Assessing the impact of interactive radio instruction for the hardest-to-reach. *Journal of Education for International Development* 4(2), 34-51.

Hovland, C. 1., Janis, I. L., & Kelley, H. H. (1953). *Communication and persuasion: Psychological studies of opinion change*. New Haven, GT: Yale University Press.

Ijeh, P. N. (2019). The Use of Educational Broadcasting in formal Education Delivery by Delta State Government, Nigeria., *Journal of media, communication and languages. Faculty of Communication Technology, Cross River University of Technology, Calabar*, 6 (1), 256-266.

Imhoof, M. (1983). The Use of Radio in Educational Development: Where are we now?. *Northwestern University Programme on Communication and Development Studies "Communication, Mass Median and Development" Research Conference*, October 13-15.

Jumani, N. B. (2009). Study on role of radio for rural education in Pakistan. *Turkish Online Journal of Distance Education* 10/4, 176-187.

Khalid, M. Z., & Ahmed, A. (2014). Entertainment-education media strategies for social change: Opportunities and emerging trends. *Review of Journalism and Mass Communication*, 2(1), 69–89.

Kinyanjui, P.E. (1973). Radio/correspondence courses in Kenya: An evaluation. *Educational Broadcasting International*, 6 (4), 180-187.

Kirby, P., Lanyon, C., Cronin, K. and Sinclair, R. (2003). *Building a culture of participation: Involving children and young people in policy, service planning, delivery and evaluation*. London: Department for Education and Skills.

Lansdown, G. (2001) *Promoting Children's Participation in Democratic Decision Making*. Florence, UNICEF Innocenti Research Centre.

- Lee, E. (2005). *How internet radio change the world*. New York: iUniverse.
- Lindgren, A. (2004). Radio, *Encyclopedia of Children and Childhood in History and Society*, (2), 707-709.
- Long, T. (1984). Broadcasting for rural development. *Media in Education and Development*, 17(1), 17-19.
- Man Sze, P. M, (2006). Developing Students' Listening and Speaking Skills Through ELT Podcasts, *Education Journal*, 34 (2), 115- 134.
- Moreno, E., Martinez-Costa, P., & Amoedo, A. (2009). Radio and the Web: Communication strategies of Spanish radio networks on the Web (2006-2008). *Observatorio (OBS*)*, 3 (3), 121–137.
- Nkwam-Uwaoma, A. O. & Onu, D. M. (2017). *Educational broadcasting in contemporary society*. Owerri: Gabtony.
- Nwaerendu, N. G., & Thompson, G. (1987). The use of educational radio in developing countries: Lessons from the past. *International Journal of E-learning & Distance Education*, 2(2), 43–54.
- Odera, F. Y., & Kenya, K. (2011). Learning English language by radio in primary schools in Kenya. *US-China Education Review A*, 7, 960–966.
- Oliver, R., & McLoughlin, C. (1997). Interaction Patterns in Teaching and Learning with Live Interactive Television. *Journal of Educational Media*, 23 (1), 7–24.
- Olumorin, C. O., Aderoju, M. A., & Onojah, A. O. (2018). Students Awareness and Utilization of Educational Broadcasts to Learn in Ogbomoso, Oyo State Nigeria. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 19 (3), 182–192.

Ortyoyande, J.H. (2006). The implementation of teacher education programme in Nigeria. *Journal of Education and Vocational Studies*, 1(4), 24-40.

Ouane, A. (1982). Rural newspapers and radio for post-literacy in Mali. *Prospects*, 12 (2), 243-253.

Pam, M. S. (2013). Message-learning approach. Psychology Dictionary, in Bernice O. Sanusi, Felix Olajide Talabi, Omowale T. Adelabu, Moyosore Alade (eds.) "Educational Radio Broadcasting and its Effectiveness on Adult Literacy in Lagos", *SAGE Open* 2021: 1–8.

Park, H. (1967). Use and relative effectiveness of various channels of communications in the development of the Korean Family Planning Programme. In Economic Commission for Asia and the Far East (ECAFE). *Report of the working group on communications aspects of family planning programmes and selected papers, Singapore, September 5- 15, 1967*. (Population Studies Series, No. 3). Bangkok: United Nations, ECAFE.

Powney, J., & Watts, M. (1987). *Interviewing in educational research*. London: Routledge & Kegan Paul.

Ray, H. (1978). *The basic village education project: Guatemala*. Washington, D.C.: Academy for Educational Development.

Rızvanoğlu, K., Güney, S., & Öztourk, Ö. (2013). Web Radio by Children? An Explorative Study on an International Children's Radio Network. *İleti-ş-Im (Peer-Reviewed Journal of the Faculty of Communication in Galatasaray University)*, 9, 61–80.

Robson C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Sambo, M. H., Kukwi, I. J., Eggari, S. O., & M, M. A. (2014). Assessment of the Implementation of Basic Science Programme in Junior Secondary School in Nasarawa West Zone. *Developing Country Studies*, 4 (20), 95.

Sanusi, B. O., Talabi, F. O., Adelabu, O. T., & Alade, M. (2021). Educational Radio Broadcasting and its Effectiveness on Adult Literacy in Lagos, *SAGE Open*: 1–8.

Sanusi, B. O. (2011). Television drama as tool for learning among secondary school students. In D. Wilson (Ed.), *Communication for social change and development*, 145–160. BSM Resources Nigeria.

Sarmah, B. and Lama, S. (2017). Radio as an Educational Tool in Developing Countries: Its Evolution and Current Usages. *International Conference on Developmental Interventions and Open Learning for Empowering and Transforming Society*, Guwahati, Assam, India.

Schryer, E. (2014). The Influence of educational Television Programming on Preschoolers Emergent Literacy: A Review of the Literature, *Canadian journal for new scholars in education*, 5 (2): 21–30.

Shears, A.E. (1984). Development of management courses for the agriculture sector in Nigeria. *Programmed Learning and Educational Tehcnology*, 21 (2), 88-94.

Siochru, S. (2005) Finding a Frame: Towards a Transnational Advocacy Campaign to Democratize Communication, in R. Hackett and Y. Zhao (eds). *Global Mediation? Democratizing Public Communication in the Era of Post-Capitalism*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

Teixeira, M. M. (2016). *The history of radio from hertz to the web. Communication, entertainment and education*. Federal Rural University of Pernambuco, Brazil.

Teixeira, M. M., & Silva, B. D. (2011). Digital Radio Broadcast: New technological resources to produce educational programs online. *Ανοικτή Εκπαίδευση: Το Περιοδικό*

Για Την Ανοικτή Και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση Και Την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 7 (1), 87.

Tilson, T. & Bekele, D. (2000). Ethiopia: Educational radio and television. *TeckKnowLogia*, 2 (3), 30-31.

Touliou, E., Liokou, E., Genitzes, A., & Triantafyllou, E. (2018). Using web Radio as a Pedagogical Tool: Skills Development and Collaborative Learning, in K. Ntalianis, A. Andreatos, C. Sgouropoulou (eds.), *Proceedings of the 17th European Conference on e-Learning (ECEL18)*. UK: Academic Conferences and Publishing International.

Triantafyllou, E., Liokou, E., & Economou, A. (2019). Developing Learning Scenarios for Educational Web Radio: a Learning Design Approach. In P. Vittorini, F. De la Prieta, S. Rodríguez, E. Popescu, L. Lancia, R. Gennari, T. Di Mascio, R. A. Silveira, & M. Temperini (Eds.), *Methodologies and Intelligent Systems for Technology Enhanced Learning*, 8th International Conference (pp. 222-229). Springer. Advances in Intelligent Systems and Computing Vol. 804.

Tripp, S. & Robby W. (1996) Auditory Presentations in Language Laboratories. In D. H. Jonassen (ed.), *Handbook of Research for Educational Communications and Technology*. New York: Simon & Schuster Macmillan.

Ullah, R., & Khan, A. (2017). Role of FM Radio in Education (A Case Study of FM Radio in Peshawar). *Journal of Social Sciences and Humanity Studies (JSSHS)*, 3 (3), 9–16.

UNESCO (2002). *Open and Distance Learning. Trends, Policy and Strategy Considerations*. Paris: UNESCO.

Urgoiti, G., Booth, C., Ngomani, N., Volsak, L., Boonzaaier, W., Sidyiyo, A. (2020). *RX Radio, by and for children: a case study*, Cape Town, South Africa.

Vyas, R.V., Sharma, R. C. & Kumar, A. (2002). Educational Radio in India, *Turkish Online Journal of Distance Education (TOJDE)*, 3 (3), 1-6.

White, R. (1976). *An alternative pattern of basic education: Radio Santa Maria*. Paris: UNESCO.

Williams, P., Nicholas, D., & Gunter, B. (2005). E-learning: What the literature tells us about distance education: An overview. *Aslib Proceedings*, 57, 109–122.

Ιστοσελίδες

- 1) <http://europeanschoolradio.eu/el> , προσπελάστηκε στις 21/10/2021.
- 2) <https://www.uned.es/universidad/inicio/institucional/cemav/cemav-radio.html>, προσπελάστηκε στις 21/10/2021.
- 3) <https://www.unav.edu/web/radio-universidad-de-navarra/en-directo>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 4) <https://www.uned.es/universidad/inicio/institucional/cemav/cemav-radio.html>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 5) <https://www.radio.net/s/rum975>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 6) https://ohiohistorycentral.org/w/Ohio_School_of_the_Air, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 7) <https://farmradio.org/> , προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 8) <https://www.sutatenzastereo.com/> , προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 9) <https://trinidadradiostations.net/wefm/> , προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 10) <https://www.avirtualdominica.com/study/> , προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 11) <https://sverigesradio.se/grupp/16736> , προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 12) <https://www.australian-children.com/school-of-the-air> , προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 13) <https://www.abc.net.au/radio-australia/> , προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 14) <https://liveonlineradio.net/radio-thailand-education>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 15) <https://www.ner.gov.tw/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 16) <https://www.kbc.co.ke/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 17) <https://www.radioindia.in/gyan-vani-educational-fm-radio-of-india>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 18) <https://mytuner-radio.com/search/?q=rajasthan>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 19) <https://onlineradiobox.com/ph/katipunan/?cs=ph.bombo837>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 20) <https://onlineradiobox.com/lk/sirilaka/?cs=lk.sooriyanfm>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 21) <https://www.ebs.co.kr/radio/home>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 22) <https://onlineradiobox.com/ng/bca/?cs=ng.freshfm>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021

- 23) <https://radiofm.link/country/Mali>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 24) <https://onlineradiobox.com/bw/rb1/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 25) <https://sierraleone.unfpa.org/> , προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 26) <https://www.radio.vision/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 27) [https://www.eltonconcourse.com/training/entering/introduction to elt.html](https://www.eltonconcourse.com/training/entering/introduction%20to%20elt.html), προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 28) <http://rxradio.co.za/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 29) <https://radijojo.org/en>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 30) <http://europeanschoolradio.eu/el>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021
- 31) <http://www.coopradio.org/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.
- 32) <https://mytuner-radio.com/radio/country/nicaragua-stations>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.
- 33) <https://mytuner-radio.com/radio/radio-educacion-1060-am-397532/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.
- 34) <https://digeex.mineduc.gob.gt/digeex/en/educational-radio-stations-program/> , προσπελάστηκε στις 19/10/2021.
- 35) <https://www.emagency.org/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.
- 36) <http://www.worldradioforum.org/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.
- 37) <https://tunein.com/radio/Rdio-Manifesto-s225234/>, προσπελάστηκε στις 19/10/2021.
- 38) <http://europeanschoolradio.eu/el/%ce%b5%ce%b3%cf%87%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b9%ce%b1-%ce%bf%ce%b4%ce%b7%ce%b3%ce%b9%cf%8e%ce%bd-%cf%87%cf%81%ce%ae%cf%83%cf%84%ce%b7> , προσπελάστηκε στις 19/12/2021.

Παραρτήματα

Παράρτημα 1.

Βήματα-συμβουλές που βοηθούν στην ενασχόληση των νηπίων με μια ραδιοφωνική εκπομπή.

1) Δημιουργία γωνιάς ραδιοφώνου.

Η γωνιά αυτή μπορεί να περιλαμβάνει ένα παλιό τρανζίστορ, το ραδιόφωνο της τάξης, κάποια μουσικά cd και τα εξώφυλλά τους. Η γωνιά μπορεί να περιλαμβάνει εκτυπωμένες εικόνες παιδιών μέσα από το διαδίκτυο που μιλούν σε ένα μικρόφωνο μπροστά από μια κονσόλα ώστε να δημιουργηθεί η περιέργεια στα νήπια και να τους προσελκύσει η ιδέα της διοργάνωσης μιας ραδιοφωνικής παραγωγής. Επίσης πρέπει να έχει ένα κασετοφωνάκι στο οποίο τα νήπια να έχουν πρόσβαση και να χρησιμοποιείται σε οργανωμένες ή ελεύθερες δραστηριότητες ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των παιδιών. Έτσι τα νήπια θα αποκτήσουν μεγαλύτερη άνεση στο να μιλούν σε ένα κασετοφωνάκι και να ακούν μετέπειτα τη φωνή τους.

2) Προσθήκη εξωτερικού μικροφώνου στον υπολογιστή της τάξης.

Στην παρούσα εργασία δεν χρησιμοποιήθηκε εξωτερικό μικρόφωνο αλλά η εφαρμογή της ηχογράφησης από κινητό τηλέφωνο. Ωστόσο η χρήση ενός εξωτερικού μικροφώνου στον υπολογιστή της τάξης δίνει καλύτερα ηχητικά αποτελέσματα και κάνει υψηλότερη την απόδοση της εγγραφής. Επίσης η παρουσία και η χρήση του δίνει την αίσθηση στα νήπια ενός αληθινού εκφωνητή ραδιοφωνικής εκπομπής, επομένως είναι πιο βιωματικό για τα παιδιά.

3) Δυνατότητα τα νήπια να παρακολουθούν την πλατφόρμα του μαθητικού ραδιοφώνου στον υπολογιστή της τάξης και να μπορούν να ακούν ζωντανά το πρόγραμμα του μαθητικού ραδιοφώνου πατώντας το αντίστοιχο κουμπί.

4) Δυνατότητα ανάλογα με τη θεματολογία που ακολουθείται την κάθε περίοδο να ακούν τα νήπια εκπομπές άλλων νηπιαγωγείων για το αντίστοιχο θέμα.

5) Την Παγκόσμια Ημέρα Ραδιοφώνου (13 Φεβρουαρίου) μπορούμε να συνδεθούμε με τηλεδιάσκεψη με κάποιο ραδιοφωνικό σταθμό και να γνωρίσουμε το ραδιόφωνο, τη λειτουργία του και τη σημασία του.

6)Πρόταση στα νήπια να δημιουργήσουν τη δική τους ραδιοφωνική εκπομπή.

Θα ήταν καλό η ενασχόληση των παιδιών με το μαθητικό ραδιόφωνο και η δημιουργία της εκπομπής τους να προκύψει ως αποτέλεσμα ενός σχεδίου εργασίας για τα μέσα επικοινωνίας και ιδιαίτερα του ραδιοφώνου. Επίσης έναυσμα για τη δημιουργία ραδιοφωνικής εκπομπής θα μπορούσε να αποτελέσει η 13^η Φεβρουαρίου, η οποία έχει καθιερωθεί από την UNESCO ως *Παγκόσμια Ημέρα Ραδιοφώνου*, έπειτα από σχετική πρόταση της Ισπανικής Ακαδημίας Ραδιοφώνου. Έτσι αφού μελετήσουμε φωτογραφικό υλικό και βίντεο για το ραδιόφωνο μπορούμε να προτείνουμε στα παιδιά να ακούσουν κάποια εκπομπή φτιαγμένη από νηπιάκια μέσα από το μαθητικό ραδιόφωνο και να δούμε κατά πόσο θέλουν να εμπλακούν τα ίδια στην ραδιοφωνική παραγωγή.

7)Ενημέρωση γονέων, συμπλήρωση εντύπων.

Καλό θα είναι στην πρώτη ενημέρωση γονέων και κηδεμόνων για τη λειτουργία του νηπιαγωγείου (συνήθως τέλη Σεπτεμβρίου-αρχές Οκτωβρίου) οι γονείς να ενημερωθούν για την πρόθεση των εκπαιδευτικών και των νηπίων να δημιουργήσουν μια ραδιοφωνική εκπομπή. Έτσι οι εκπαιδευτικοί θα ενημερώσουν τους γονείς-κηδεμόνες για τη λειτουργία, τις δυνατότητες του Μαθητικού ραδιοφώνου και τον εκπαιδευτικό του στόχο. Το Μαθητικό ραδιόφωνο έχει στην πλατφόρμα του αναλυτικά έντυπα δήλωσης-συγκατάθεσης γονέα οι οποίες είναι απαραίτητο να συμπληρωθούν από τους γονείς προκειμένου να επιτρέψουν στα παιδιά τους την συμμετοχή τους στην εκπομπή και της ηχογράφηση της φωνής τους. Πολύ σημαντικό είναι επίσης να ξέρουν οι γονείς πως δεν αναφέρονται τα προσωπικά δεδομένα του κάθε παιδιού (ονοματεπώνυμο κλπ) παρά μόνο οι φωνές και οι απόψεις τους γύρω από το θέμα της εκπομπής.

8)Θεματολογία, χωρισμός νηπίων σε ομάδες.

Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο brainstorming θα αφήσουμε τα παιδιά να πουν τα θέματα για τα οποία θέλουν να μιλήσουν στο ραδιόφωνο και με ψηφοφορία θα επιλέξουν ένα από αυτά. Με τον ίδιο τρόπο θα βρουν έναν τίτλο για την εκπομπή τους ανάλογα με το θέμα που τα ίδια επέλεξαν. Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός θα προτείνει στα παιδιά να χωριστούν σε ομάδες(καλό θα είναι αυτό να μην γίνει στην

αρχή της χρονιάς, αλλά μετά τα Χριστούγεννα, όπου τα παιδιά θα έχουν εμπειρίες ομαδοσυνεργατικής εργασίας). Ο χωρισμός των παιδιών μπορεί να γίνει σαν παιχνίδι (πχ ο εκπαιδευτικός τοποθετεί χαρτάκια με 5 διαφορετικά σχήματα στο πάτωμα, τα παιδιά με μουσική χορεύουν γύρω από αυτά και όταν η μουσική σταματήσει διαλέγουν ένα σχήμα ώστε να σχηματιστούν 5 ομάδες). Το μαθητικό ραδιόφωνο προτείνει το χωρισμό των παιδιών σε 5 ομάδες :

- Ερευνητές – Δημοσιογράφοι
- Παρουσιαστές
- Ηχολήπτες
- Υπεύθυνοι μουσικής και ηχητικών εφέ
- Υπεύθυνοι προβολής και διαφήμισης εκπομπής

Ωστόσο υπάρχει ευελιξία στο χωρισμό των παιδιών σε ομάδες, ύστερα από επικοινωνία που υπήρξε από μέρους μας με το μαθητικό ραδιόφωνο, καθώς αυτό θα αποφασιστεί κυρίως από τον εκπαιδευτικό που θα κρίνει τις δυνατότητες των παιδιών να δουλέψουν σε 5 ομάδες ή αν θα χωριστούν σε λιγότερες.

9)Στάδιο ηχογραφήσεων.

Είναι επιθυμητό το στάδιο αυτό να γίνει νωρίς το πρωί μετά την καλημέρα μας με τα νήπια, καθώς τα νηπιάκια μας είναι πιο συγκεντρωμένα εκείνη την ώρα .Θα πρέπει να κάνουν όσο το δυνατόν περισσότερη ησυχία και να ακούσουν ο ένας τον άλλον σεβόμενα τους φίλους τους. Επίσης αν υπάρχει δυνατότητα οι ηχογραφήσεις να γίνουν εκτός τάξης (πχ αν υπάρχει η αίθουσα ξεκούρασης ή κάποιος πρόσθετος χώρος που υπάρχει μεγαλύτερη ησυχία) και σε ομαδούλες των 4-5 παιδιών κάθε φορά ώστε να μην περιμένει κάποιο παιδί τα υπόλοιπα 20 να μιλήσουν πριν από αυτό και κουραστεί να περιμένει θα ήταν ιδανικό. Η πρότασή μας εάν υπάρχει ολοήμερο τμήμα θα ήταν στις 12.10μ.μ που είναι στην τάξη και οι δύο εκπαιδευτικοί, να απασχολήσει η μια εκπαιδευτικός τα παιδιά και η δεύτερη να οδηγεί σε ομαδούλες των 4-5 παιδιών κάθε φορά τα νήπια σε ένα ήσυχο χώρο για να γίνουν οι ηχογραφήσεις.

10)Επεξεργασία ηχογραφήσεων με πρόγραμμα λογισμικού.

Η επεξεργασία των ηχογραφήσεων είναι πολύ εύκολη, μιας και το μαθητικό ραδιόφωνο στην πλατφόρμα του έχει αναλυτικές οδηγίες εγκατάστασης δυο λογισμικών, για τα οποία έχει αναλυτικό βιντεομάθημα για τον τρόπο χειρισμού και

χρήσης τους. Προτείνονται τα ελεύθερα λογισμικά **Mixxx** και **Audacity** με πολύ αναλυτικές και επεξηγηματικές πληροφορίες που υπάρχουν στην πλατφόρμα του Μαθητικού ραδιοφώνου. Ο εκπαιδευτικός επιλέγει ένα από αυτά. Κάθε εκπομπή που ετοιμάζεται και υποβάλλεται για να μεταδοθεί είναι ένα (1) ενιαίο αρχείο ήχου(mp3) και το ζήτημα των πνευματικών δικαιωμάτων έχει διευθετηθεί κεντρικά οπότε δεν θα πρέπει να απασχολεί τους εκπαιδευτικούς. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν όποια μουσική και τραγούδια επιθυμούν τα παιδιά χωρίς περιορισμό. Στο τέλος της εκπομπής θα μπορούσε ένα παιδάκι να λέει στο ραδιόφωνο πως στην εκπομπή τους ακούστηκαν αυτά τα τραγούδια (πχ τίτλος και τραγουδιστής).

11)Ανέβασμα εκπομπής στην πλατφόρμα του μαθητικού ραδιοφώνου

Φτάσαμε στο τελευταίο στάδιο. Αφού δημιουργήσαμε ένα mp3 αρχείο θα το μεταφορτώσουμε στην πλατφόρμα του Μαθητικού ραδιοφώνου. Αρχικά θα πρέπει να κάνουμε εγγραφή στο μαθητικό ραδιόφωνο.Αν είστε εκπαιδευτικοί από την Ελλάδα, η εγγραφή γίνεται αυτόματα πατώντας την επιλογή Σύνδεση (Login) χρησιμοποιώντας τους κωδικούς που έχετε στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο. Στη συνέχεια, επιλέγουμε μέσα από την πλατφόρμα το είδος της εκπομπής που έχουμε δημιουργήσει και μέσα από το ημερολόγιο θα βρούμε διαθέσιμη ημέρα και ώρα που μπορεί να ακουστεί.

12) Διαφήμιση μέσα από τον ιστότοπος ESR, το facebook, το instagram, και το twitter.

Η εκπομπή προετοιμάστηκε και ο ενθουσιασμός είναι μεγάλος. Διαφημίστε την και καλέστε τους όλους γνωστούς και αγνώστους να την απολαύσουν.

Μετά την μετάδοση της εκπομπής αυτή μπαίνει αυτόματα αρχείο εκπομπών του ESR (PodCast) για να την ξανακούσετε εσείς και τα παιδιά όποτε θέλετε!

Παράρτημα 2.

Δείγμα από την ημιδομημένη συνέντευξη των εκπαιδευτικών.

Εκπαιδευτικός 2

Ερώτηση για ζέσταμα:

Πριν ξεκινήσουμε, θα θέλατε να με ρωτήσετε κάτι;

Όχι.

Ερωτήσεις συνέντευξης:

1^{ος} Ερευνητικός άξονας: Καταγραφή της εμπειρίας των νηπιαγωγών για το European School radio.

1) Ποια ήταν η εμπειρία σας σχετικά με την οργανωτική διαδικασία που ακολουθήσατε στο Μαθητικό ραδιόφωνο για τη δημιουργία της εκπομπής;

Η εμπειρία μου ήταν αρκετά θετική. Ήταν κάτι που δεν είχα ξανακάνει και εγώ και τα παιδιά. Σίγουρα ήταν πάρα πολύ θετική.

2) Ποια ήταν η εμπειρία σας κατά την διεξαγωγή της εκπομπής;

Υπήρχε ένα άγχος για το πώς θα διεξαχθεί η εκπομπή αλλά ήταν η χαρά και ο ενθουσιασμός των παιδιών που έγιναν πολύ αυθόρμητα πράγματα, οπότε πιστεύω ότι ολοκληρώθηκε έτσι όπως έπρεπε.

2^{ος} Ερευνητικός άξονας: Η οργάνωση για την διεξαγωγή της εκπομπής.

3) Τι εξοπλισμό χρησιμοποιήσατε; Μπορείτε να τον σκιαγραφήσετε;

Ο εξοπλισμός που είχα στην τάξη ήταν το κινητό μου τηλέφωνο για να χρησιμοποιήσω την ηχογράφηση και ένα απλό αυτοσχέδιο μικροφωνάκι.

4) Ποιες δραστηριότητες διεξήχθησαν για την διεξαγωγή της εκπομπής;

Η δραστηριότητα που κάναμε πριν ξεκινήσουμε την εκπομπή με τα παιδιά ήταν το να συζητήσουμε τι είναι το ραδιόφωνο, αν ξέρουν τι κάνει το μαθητικό ραδιόφωνο, να μαντέψουν τι μπορεί να κάνει και να δούμε γενικά ποια είναι η λειτουργία του ραδιοφώνου, τι προσφέρει στον άνθρωπο και πώς μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε κι εμείς στο σχολείο.

5)Πως συμμετείχαν τα παιδιά στις δραστηριότητες αυτές;

Η πλειοψηφία των παιδιών είχε πολύ ενθουσιασμό και μάλιστα ήθελαν αρκετά παιδιά να συμμετέχουν παρόλο που δεν υπήρχε η έγκριση των γονιών τους. Είχαν πολύ ενθουσιασμό και χαρά.

6)Πως θα χαρακτηρίζατε τη συμμετοχή και τη συνεργασία μεταξύ των παιδιών στις δραστηριότητες που διεξήχθησαν για την προετοιμασία της εκπομπής;

Τα παιδιά προσπάθησαν να συνεργαστούν. Να το εξηγήσω. Όταν κάποιο παιδί έπαιρνε το λόγο για να μιλήσει ή όταν απαντούσε κάποιο σε μια ερώτηση να μην ήθελε κι εκείνο να μιλήσει αλλά προσπαθούσε να περιμένει τη σειρά του για να μιλήσει ο φίλος του γιατί είχαμε πει τους κανόνες στην αρχή της χρονιάς. Απλά ήταν τέτοιος ο ενθουσιασμός που μερικές φορές μιλούσαν παρόλο που δεν τους είχε δοθεί ο λόγος.

7)Πώς θα χαρακτηρίζατε τη συμμετοχή και τη συνεργασία των παιδιών με εσάς στις δραστηριότητες που διεξήχθησαν για την προετοιμασία της εκπομπής;

Υπήρξε μια πολύ καλή συνεργασία καθόλη τη διάρκεια διεξαγωγής την εκπομπής.

8)Υπήρξε αλλαγή στον τρόπο συνεργασίας μεταξύ των παιδιών πριν και μετά την δημιουργία της εκπομπής;

Παρατήρησα πως κάποια παιδιά που κάθονταν μαζί την ώρα της ραδιοφωνικής εκπομπής ήθελαν να κάτσουν μαζί και στα τραπεζάκια τις επόμενες ημέρες.

9)Τώρα που ολοκληρώσατε την εφαρμογή και έχετε ολοκληρωμένη εικόνα και άποψη, τι θα κάνατε με διαφορετικό τρόπο, αν εφαρμόζατε εκ νέου την δράση αυτήν και γιατί;

Θα έκανα την εκπομπή αργότερα, ας πούμε μετά τα Χριστούγεννα σε ομαδούλες, ώστε να υπάρχει ακόμα καλύτερη συνεργασία, πιο ομαδοσυνεργατικά.

3^{ος} Ερευνητικός άξονας: Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του European School radio.

10) Ποια θεωρείτε ότι είναι τα πλεονεκτήματα του European School radio ως προς τη μάθηση των παιδιών προσχολικής ηλικίας;

Σίγουρα είχε πλεονεκτήματα για τη μάθηση των παιδιών, για την αυτονομία τους, για να νιώσουν αυτοπεποίθηση, ότι μπορούν να καταφέρουν κάτι το οποίο το κάνουν συνήθως οι μεγάλοι, να εκφραστούν καλύτερα, να πουν τη γνώμη τους και να ακούσουν και την διαφορετική γνώμη των συμμαθητών τους.

11) Ποια θεωρείτε ότι είναι τα μειονεκτήματα του European School radio ως προς την μάθηση των παιδιών προσχολικής ηλικίας;

Όχι, δεν έχω διαπιστώσει κάποιο μειονέκτημα μέχρι στιγμής.

12) Σύμφωνα με την εμπειρία σας, θεωρείτε ότι το μαθητικό ραδιόφωνο αποτελεί έναν εναλλακτικό τρόπο μάθησης για τα παιδιά νηπιαγωγείου; Αν ναι, με ποιον τρόπο η εκπαιδευτική εφαρμογή μπορεί να έχει καλύτερα αποτελέσματα;

Το μαθητικό ραδιόφωνο θα μπορούσε να αποτελέσει έναν διαφορετικό και εναλλακτικό τρόπο μάθησης στο χώρο του νηπιαγωγείου ως προς το ότι τα παιδιά θα μπορούσαν μέσα στη διάρκεια της χρονιάς και όχι στην αρχή της να μιλήσουν για κάτι που έχουν μάθει, δηλαδή να δείξουν σε κάποια άλλα παιδιά ποια γράμματα έχουν μάθει, τι έμαθαν για ζώα, π.χ ποια ζώα ζουν στη θάλασσα, στη στεριά, δηλαδή να δείξουν το αποτέλεσμα κάποιας μαθησιακής περιοχής.

4^{ος} Ερευνητικό άξονας: Εμπόδια και δυσκολίες του European School radio;

13) Ποιες είναι οι δυσκολίες ή τα εμπόδια που αντιμετωπίσατε κατά την οργάνωση της εκπομπής (ενημέρωση και οργάνωση παιδιών, ενημέρωση-συμμετοχή γονέων);

Δεν υπήρχαν ιδιαίτερες δυσκολίες, πιο πολύ πως κάποιοι γονείς ήταν διστακτικοί και δεν το είχαν ξανακούσει. Στην αρχή κάποιοι είχαν πει όχι αλλά άλλαξαν γνώμη και αυτό λίγο με δυσκόλεψε στο να οργανώσω το με ποια παιδιά να γίνει η εκπομπή. Δηλαδή δεν είχα εξαρχής καθαρή εικόνα συμμετοχών.

14) Ποιες είναι οι δυσκολίες ή τα εμπόδια που αντιμετωπίσατε κατά τη διάρκεια δημιουργίας της εκπομπής (τεχνικά θέματα, αντιμετώπιση από τα παιδιά);

Επειδή ήταν κάτι που δεν το είχαμε ξανακάνει έπρεπε να υπάρξει απόλυτη ησυχία στην τάξη, κάτι το οποίο είναι δύσκολο σε στιγμές που ήταν τα παιδιά πιο κουρασμένα ή ανυπόμονα ή ζήλευαν κάποια παιδιά που δεν συμμετείχαν και δημιουργούσαν περισσότερη φασαρία. Γενικότερα πήγε καλά αλλά ίσως έπρεπε να γίνει πιο ατομικά δηλαδή να υπάρχει κάποιος μέσα στην τάξη ώστε να βγαίνουμε εκτός τάξης και να ηχογραφούμε ατομικά το κάθε παιδί. Με τον τρόπο αυτό θα υπήρχε περισσότερη ησυχία και αυτοσυγκέντρωση για το παιδί που έπρεπε να μιλήσει.

15) Ποιες είναι οι δυσκολίες ή τα εμπόδια που αντιμετωπίσατε ως προς την καταγραφή και επεξεργασία της εκπομπής (τεχνολογικός εξοπλισμός, δεξιότητες χρήσης εφαρμογής, υποστήριξη από το μαθητικό ραδιόφωνο);

Όχι, δεν υπήρξε κάποια ιδιαίτερη δυσκολία στο κομμάτι αυτό.

16) Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αίτια για τις δυσκολίες που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της εκπομπής;

Τα παιδιά που δεν συμμετείχαν και ζήλευαν δημιουργούσαν φασαρία μέσα στην τάξη.

17) Πως αντιμετωπίσατε τις δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια της εκπομπής;

Με ψυχραιμία, με συζήτηση προς τα παιδιά και συνεχείς παροτρύνσεις όπως για παράδειγμα «Ακούστε τι θα πουν οι φίλοι σας, μιλούν και για να τα ακούσετε εσείς αλλά και τα άλλα παιδάκια».

5ος Ερευνητικός άξονας: Προτάσεις για μια πιο αποτελεσματική λειτουργία του European School radio;

18) Τι νομίζετε ότι μπορεί να προσφέρει το European School radio ως προς τη μάθηση των παιδιών προσχολικής ηλικίας στο νηπιαγωγείο;

Τους προσφέρει δυνατότητες να ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους και να νιώσουν σαν μεγάλοι.

19)Τι νομίζετε ότι μπορεί να προσφέρει το European School radio ως προς τη συνεργασία στα παιδιά του νηπιαγωγείου;

Τα παιδιά του νηπιαγωγείου στο χώρο τους πρέπει να αλληλεπιδρούν και να υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες συνεργασίας. Το European school radio θα μπορούσαμε να πούμε πως μπορεί να αποτελέσει ένα μικρό λιθαράκι στο να συνεργαστούν περισσότερο τα παιδιά με έναν πιο δημιουργικό και εναλλακτικό τρόπο.

20)Τι έχετε εσείς, ως νηπιαγωγός, να προτείνετε για μια πιο αποτελεσματική λειτουργία του European School radio;

Μια πιο αποτελεσματική λειτουργία του European School radio θα μπορούσε να είναι η συνεργασία μεταξύ νηπιαγωγείων είτε μεταξύ τάξεων ενός νηπιαγωγείου είτε μεταξύ νηπιαγωγείων από διαφορετικές περιοχές.

Να λοιπόν που η συνεργασία έχει πάλι πρωταρχικό ρόλο στο μαθητικό ραδιόφωνο.

21)Με ποιους τρόπους μπορούν τα παιδιά να συμβάλλουν στην αποτελεσματική λειτουργία του European School radio;

Θα μπορούσαν τα παιδιά να το διαφημίσουν στους φίλους τους, σε άλλα παιδάκια που παίζουν στην παιδική χαρά και να πουν υπάρχει αυτό το οποίο μπορείτε να ακούσετε.

22) Τι μπορεί το European School radio να κάνει ώστε να είναι πιο λειτουργικό στα παιδιά του νηπιαγωγείου;

Το European School radio θα μπορούσε να έχει εκπομπές με θέματα που θα αφορούν περισσότερο τα παιδιά αυτής της ηλικίας, να έχει πιο παιδική θεματολογία.

Κλείσιμο συνέντευξης:

Εδώ τελειώνουν οι ερωτήσεις, θα θέλατε να προσθέσετε κάτι;

Θα ήθελα να το ξαναδοκιμάσουμε μέσα στη χρονιά σίγουρα.Είναι κάτι που το εξέφρασαν και τα παιδιά και αναρωτιούνται πότε θα ξανακάνουμε εκπομπή γιατί δεν ένιωθαν πως τα είπαν όλα, αλλά είχαν και άλλα ακόμα να πουν.

Παράρτημα 3.

Δείγμα από την ημιδομημένη συνέντευξη των νηπίων

Παιδί 6^ο

Ερώτηση για ζέσταμα:

Πριν ξεκινήσουμε, θα ήθελες να με ρωτήσεις κάτι;

Όχι

Ερωτήσεις συνέντευξης:

1^{ος} Ερευνητικός άξονας: Συμβολή του European School radio

1)Πως αισθάνθηκες όταν μίλησες στο μικρόφωνο;

Λίγη ντροπή.

2)Θα ήθελες να ξανακάνεις εκπομπή και με τι θέμα;

Ναι, θα ήθελα. Πάλι με το σχολείο.

2^{ος} Ερευνητικό άξονας: Εμπόδια και δυσκολίες του European School radio;

3)Υπήρξε κάτι που σε δυσκόλεψε όταν φτιάχνατε την εκπομπή τις;

Όχι, μου φάνηκαν όλα εύκολα.

4)Πως αντιμετωπίσατε τις δυσκολίες όταν φτιάχνατε την εκπομπή;

Μιλούσαμε με τη δασκάλα και με τα παιδιά.

3ος Ερευνητικός άξονας: Απόψεις των παιδιών για το European School radio;

5)Τι έμαθες μέσα από την ραδιοφωνική εκπομπή;

Έμαθα πως δεν χτυπάμε, δεν βαράμε, δεν κλωτσάμε τους φίλους μας, είμαστε όλοι φίλοι και μου έμαθε τους κανόνες.

6)Τι σου άρεσε στην ραδιοφωνική εκπομπή;

Που άκουσα τους φίλους μου.

7)Πως συνεργάστηκες με τα υπόλοιπα παιδιά;

Όλοι μαζί φτιάξαμε την εκπομπή μας.

8)Τι θα ήθελες να μάθεις ή να κάνεις με το ραδιόφωνο;

Έχω μάθει πως για να κάνεις μια εκπομπή απλά συνεργάζεσαι.

Κλείσιμο συνέντευξης:

Εδώ τελειώνουν οι ερωτήσεις, θα ήθελες να προσθέσεις κάτι;

Όχι

Παράρτημα 4.

Δείγμα ερωτηματολογίου νηπίων

Παιδί 1^ο

Μαθητικό ραδιόφωνο

Ένα ερωτηματολόγιο για νηπιάκια

marykonstanti1@gmail.com [Εναλλαγή λογαριασμού](#)

* Απαιτείται

Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου *

marykonstanti@yahoo.com

Μαθητικό ραδιόφωνο στο νηπιαγωγείο. Οι απόψεις των παιδιών του 24ου νηπιαγωγείου Νίκαιας...

Επόμενο Σελίδα 1 από 4 Εκκαθάριση φόρμας

Κίνητρα μάθησης και μαθητικό ραδιόφωνο

Α) Σου άρεσε η ραδιοφωνική εκπομπή που δημιούργησες με τους φίλους σου; *

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Β) Ήθελες να μάθεις τι είναι το μαθητικό ραδιόφωνο; *

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Γ) Ενίωσες πως μιλώντας στο ραδιόφωνο έκανες κάτι που δεν είχες ξανακάνει; *

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Δ) Σε βοήθησε η ραδιοφωνική εκπομπή να κάνεις φίλους; *

☐ Καθόλου

☒ Αρκετά

☐ Πάρα πολύ

Ε) Ένιωσες χαρούμενος-χαρούμενη κατά τη διάρκεια δημιουργίας της εκπομπής;

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Διαγραφή επιλογής

Η χρήση του μαθητικού ραδιοφώνου και η συνεργασία μέσα από αυτό

Ζ) Σου άρεσε που άκουσες τους φίλους σου;

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Διαγραφή επιλογής

Η) Σου άρεσε που άκουσες τον εαυτό σου;

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Διαγραφή επιλογής

Θ)Θα ήθελες να φτιάξεις μια εκπομπή με τα υπόλοιπα παιδιά του νηπιαγωγείου από τις άλλες τάξεις;

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Διαγραφή επιλογής

Ι)Θα ήθελες να φτιάξεις μια εκπομπή μαζί με άλλα νηπιαγωγεία;

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Διαγραφή επιλογής

Κ) Θα ήθελες να φτιάξεις μια εκπομπή με τα παιδιά της Α δημοτικού;

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Διαγραφή επιλογής

Λ) Σου φάνηκε ευγενικό το να περιμένεις τη σειρά σου;

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Διαγραφή επιλογής

Μ)Σου άρεσε που έμαθες πράγματα μαζί με τους φίλους σου;

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Διαγραφή επιλογής

Ν)Μπόρεσες να πεις άνετα αυτό που σκεφτόσουν όταν μίλησες στο μικρόφωνο;

*

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Ξ) Ηθελες να ακούσεις τι ήθελαν να πουν στο ραδιόφωνο οι φίλοι σου; *

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Ο) Περίμενες τη σειρά σου για να πεις αυτά που σκεφτόσουν; *

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Αποτίμηση χρήσης μαθητικού ραδιοφώνου

Π) Ήταν η εκπομπή ένας ευχάριστος τρόπος για να μάθεις νέα πράγματα; *

☐ Καθόλου

☒ Αρκετά

☐ Πάρα πολύ

Ρ) Συνεργάστηκες με τη δασκάλα σου για να φτιάξετε μαζί την εκπομπή; *

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Σ) Σε βοήθησε η δασκάλα σου να συνεργαστείς με τους φίλους σου για να φτιάξετε όλοι μαζί την εκπομπή: *

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Τ) Σου φάνηκε εύκολο το να κάνεις μια εκπομπή: *

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Υ)Ενίωσες χαρούμενος-χαρούμενη όταν άκουσες την εκπομπή στο ραδιόφωνο:

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Διαγραφή επιλογής

Φ)Θα ήθελες να ξανακάνεις μια ραδιοφωνική εκπομπή:

☐ Καθόλου

☐ Αρκετά

☒ Πάρα πολύ

Διαγραφή επιλογής

Πίσω

Υποβολή

Σελίδα 4 από 4

Εκκαθόριση
φόρμας

